

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Égész évre 16 kor.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Égész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Égész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sztágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 294. szám.

Nagy-Várad.

Szerda, 1912. december 25.

Lesz még egyszer ünnep a világon!

„A földön pedig chaos vala és Isten lelke lebeg vala fölötté.”

Forrott az ős anyag, kereste a megjelenés formáit s míg kereste, csak az Isten igazodhatott el rajta, miből mi lesz.

A víz, ez a csillapító, tüzet oltó elem rettenetes robbanásokban tört a tüzes anyagon át, a föld, ez a kenyér adó föld, mely bölcsőnk és csendes elpihenő helyünk lesz, atomjaiban forrongott akkor s míg kereste az egyesülést a rész a részszel, villámok cikáztak és elképzeltetlen erői a kémiai hatásoknak dultak, pusztítottak már megszilárdult tömegeket: s a tűz, a meleg, mely nélkül nincs élet, nincs kultúra, nincs boldog meleg otthon, a tűz tobzódott mindenütt s vad perzselésétől gőzzé vált a lecsapódott tenger, gázzá a megszilárdult kéreg s lehetetlenné tette magát az életet is.

Isten lelke lebegett azonban a zür-zavar, világ kavargás felett s a végtelen bölcseségű elme a mindenható erő összehozta az egymáshoz tartozó atomokat és elült a háborgás, megszűnt a pusztulás. Végtelen síkját kiterjeszti a tenger, égbe emeli kő homlokát a hegy és mint az anyagi világ áldása mindent átjár e kő és fakad az élet és eláraszt mindent éltető hatalma, a vizeket, a levegőt, a földet. Minden élni kezd s megjelenik az ember. Ki egyedül tud megérteni, egyedül tud meghajolni öntudatosan Isten lelke előtt, melyből lelkezett; a teremtő előtt, kinek keze alatt formálódott a pusztító zürzavarból a csoda szép világ.

Igy lesz élet csirája minden pusztítás, ha Isten lelke lebeg felette.

Az ember, egy szikra az Istenből átvette uralmát a földön. A mezők minden barmán, az erdők min-

den vadján, az ég madarain és minden elemeken.

Az ember lelke lebeg vala az isteni művészettel megteremtett világ felett.

És lőn új chaos. Elemi fogalmak össze zavarodtak. A szeretet, mely engesztel, csillapít, nem ismer haragot; az emberszeretet: osztály- és klikk privilégiummá lesz s míg minden undokságot palástol a maga alomján kérődzőkkel szemben, embert fal, ha más nézetten merészel lenni. Egzisztenciákat tesz tönkre, családokat dul fel, lelkeket itat át gyűlölettel s mindez az emberszeretet nevében.

A kultúra, a tudás, meleg kenyeret, kényelmet, lelki művelődést van hivatva adni, testiségbe hajt.

Bálványimádás lesz a tudományból, mely személyre és teoriákra szól s jelszóvá röppenve egy-egy tantétel, annak erejét nem igazsága adja meg, hanem népszerűsége, kapóssága és mint a kasszadarab az irodalomban, úgy dül a jelszavas theoria a tudományban. Villannyal világítanak a szemnek, aszfalttal teszik simára az utat a lábaknak, ezernyi fogással kényelmessé és kéjessé az életet és soha annyi lelki vak-ság mint ma, soha annyan el nem estek mint ma, soha annyi nyomor nem volt mint ma.

És az Isten ismerete a hit, mely kiemeli az embert a salakból, mely annyira emberibbé és emberibbé teszi, hogy végre Isten képe lesz, a hit, mely mártirokat tudott adni a hazának, a tudománynak, a vallásnak, ma elvész és helyébe vad rajongó türelmetlenség lép mindennel szemben, amit rombolni lehet, legyen az a haza fogalma, a tudás igazi eredménye, vagy a mintakép, az Isten maga.

Ma „mi tudósok“ ülnek a tudósok helyett és a száz esztendő s jövőmondó tekintélyével veszik fel ákumbákumos stancsi süvegüket s nem

tanítanak, hanem axiómákat revelálnak; mit axiómákat, vad dogmákat, mikkel szemben nem szabad a kritika. Ma nem alkot a „mi tudós“, hanem rombol, hogy piedesztált csináljon a maga semmiségének abból, ami ezerszer többet ért volt az ő minden tudásánál. Ma nem röstellik az embert gyomornak nézni és a gyomortöltelék szempontjából leltározni át a világ értékeit, de Isten képére nem áhitoznak. Hiszen azért a képért oly magasra kellene felküzködni, a mi tudásunkkal pedig oly kényelmesen lehet a feltűnésbe sülyedni.

A föld pedig chaos lett s az ember lelke van a zürzavar felett.

Kis Jézus hozol-é karácsonyfát, az Ur lelkét a chaotikus világunk felé?

Hová jutunk? Csak Isten tud eligazodni abban az eszmei lelki zürzavarban.

Ó, hozod-é Jézusom Atyádnak teremtő művész lelkét a chaos felé? Összetalálkoznak-é a szétrobbant atomok!?

Jójj Uram!

A szeretet szeressen megint, a tudás világítson utunkon megint s a hit, az élő édes, régi hite becsületes atyáinknak hozza meg a békét, a nemesedést, a felemelkedett lelkületet.

A Te ünneped, Jézus, legyen megváltó lelke a mi szétrothadt világunknak s a te erőd-szereteted lebegjen újra a zürzavar felett.

Gyengék vagyunk Uram teremteni, taníts meg utánozni. Nem tudunk művészek lenni, végy iskoládba szegény kontárok s taníts a te isteni művészetedre, mely emberből Istenképet alkot.

Jójjön el a Te országod és megujul a földnek színe. Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

NE ÁLLJUNK MEG A FÉLUTON.

A csatornázási munkálatok befejezése.

Az utóbbi két évtized alatt emelkedett ki Nagyvárád abból a kisvárosias keretből, amelyben a többi vidéki városokkal együtt tespedt. A nagy alkotások egész sora erre a két évtizedre esik.

Az impulzus és az első komoly lépés erre a hatalmas fejlődésre, a mellyel szeretünk annyira büszkélkedni, nem a magisztrátusból, vagy a törvényhatóságból indult ki, hanem a hajdani szépművészeti egyesületből, amelyre már a város új nemzedéke alig emlékezik.

Ha úgy egy éjjel visszavarázsolnák a körül szennyes Gireth-házat, a régi fahid sarkán a Schdravich-féle lutriás bódét, a Schafrad-házat a Bémer-térre, igazán aligha hinnék, akik nem látták, hogy valamikor így nézett ki Nagyvárád legszebb tere, amely fővárosias környezetével méltán büszkesége ma ennek a megszépült városnak. Amit Nagyvárád e két évtized alatt csinált, az nem természetes fejlődés, hanem az öntudatos fejlesztésnek a remek példája.

Anélkül, hogy a nagyobb alkotások bármelyikét is feleslegesnek tartanók, mégis úgy véljük, hogy a két évtizedes munkák közül kettő magaslik ki legjobban: a pompás vízvezeték és a részben már elkészített általános csatornázás.

Ez a két intézmény teszi Nagyvárádot modern várossá s ez szolgálja eminens módon Nagyvárád közegészségügyét, tehát a város egész polgárságának legfontosabb érdekét.

Az általános csatornázás kiépítése azonban még csak részben készült el; az első építési ciklus a város központját és azokat az utvonalakokat ölelte fel, amelyeknek csatornázása a legsürgősebb volt.

A munkálatok, a szakértők szerint, teljesen rendben folytak s fejeztettek be, csupán két kellemetlen dolog merült fel. Ezek egyike is inkább kisédelem.

A tervezésnél ugyanis nem számítottak eléggé arra, hogy a Körözs-folyó közvetlen közelében olyan csatornák is lesznek, amelyeket mélyebben kell fektetni, mint a Körözs vízszíne s itt a kavicsos rétegben olyan nagy a Körözsből táplálkozó talaj víz beszűremlése a csatornába, hogy a különben normális viszonyok mellett elég bő csatorna jórészt elveszi s a felülről a csatornába ömlő vízmennyiség részére nincs hely. Az első ciklusban, szerencsére, csak egy ilyen csatornárész van és pedig Füzes-utca. Itt a már lefektetett csatornát valószínűleg ki kell eszélni, nagyobb kaliberű betonesövekkel.

A másik baj, amelyért már a városi mérnöki hivatalt és a csatornázási bizottságot lehet hibáztatni, az, hogy a szennyvíztisztító telep még mindég nem készült el, hogy az üzem megkezdhető legyen. Ez a kisédelem az egész városrésznél számokban is kifejezhető károsodást jelent, nem tekintve azt, hogy a szakiparosok rengeteg pénzt vesztek időközi kamat címén, mert az elkészített, de be nem kapcsolt, tehát még teljesen be nem fejezhető munkáért nem kapták meg a munkadíjat.

A szennyvízderítő telep üzembevitelének késedelme óriási anyagi károsodást okoz a városi pénztárnak is, mert amíg azt üzembe nem helyezik, a háztulajdonosoktól nem lehet beszélni a csatornázási járulékot. Ez pedig évenként tekintélyes számú ezresek elmaradását jelenti a városi pénztárban.

A város tanácsának tehát kötelessége a legsürgősebben gondoskodni arról, hogy a

szennyvízderítő telep mielőbb üzembe helyeztessék.

Nagyvárád város közönségének pedig kötelessége, hogy a csatornázás második részének kiépítését sürgesse, mert a város csak akkor végzett jó munkát, ha Nagyvárád minden lakott helye, a külterületet nem értve ide, csatornázva van. A közegészségre csak akkor válik hasznossá a csatornázás, ha nemcsak névleg, hanem valójában is általános lesz, bárminő áldozatokba kerül is az.

A második csoport tervei már korábban elkészültek, de éppen a füzes-utcai kellemetlen tapasztalatok miatt most vannak a városi mérnöki hivatalnál átdolgozás céljából.

Az a terv, hogy az erősen talajvízes helyeken, ahol az átszüremlés oly nagy, a esövek alatt betongerendát helyeznek el, ami ellensúlyozza a talaj lazaságát s nem engedi oly nagy mértékben a talajviz beömlését. Igaz, hogy ez megdrágítja a munkálatokat.

A még csatornázatlan összes utcákra és terekre kiterjedő második ciklusban felvett munkálatok nyolc csoportba lesznek elkülönítve, beosztva s a pályázat is így lesz meghirdetve, azon célból, hogy kisebb vállalkozók is pályázhassanak az egyes csoportokra. A munkálatok majdnem harmadfél millióba: 2.400.000 koronába kerülnek.

Némi aggodalmat kelthetnek a mostani nyomoruságos pénzügyi viszonyok, mert attól félhetnénk, hogy a munkálatokra nem kap kölcsönt Nagyvárád városa. Ennyire pessimistáknak lennünk azonban még sem szabad, mert az már igazán végzettszerű csapás volna, ha a pénzügyi válság még évekig tartana.

Ha a teljes csatornázás elkészül, akkor Nagyvárád városa elmondhatja, hogy a legfőbb közegészségi követelményeknek eleget tett.

BÖCSÜLETES EMBER.

Irtó Kincs István.

Szidta a minisztert, mint a bokrot. Közbe megrántottam karját, hogy

— Csitt Béla! Annyi ember tolong itt a korzón, valaki meg találja hallani.

— Bánom is én — fakadt ki keserűen a számvizsgáló — sugják meg neki, azt akarom én éppen, mert manapság a tehetség nulla; a törekvés semmi; a pontosság sifli; az önérzet kutya. Sógorságba kell keveredni valami főhercegi adjutánsal, akkor azután sóprik előtted a pápai utcát. Nem hiszed? Mondok én példát akárhánynak.

— Ne okoskodj, Béla — próbáltam csitítani újból.

— Dehogyan okosodom. Tudom én azt, hogy ilyen az élet: pusztán böcsületességgel a Dunába is belevesz az ember. Uszni kell tudni, az bizony, barátom, uszni az árral. Csakhogy én mindig számár voltam, böcsületes voltam.

Éppen a szomszéd utcába fordultunk s a sarkon álló szép reneszansz-palota önkénytelen lekötötte figyelmemet. A főerkélyt csinós mythologiai csoportozat tartotta.

Benke Béla barátom figyelmessé lett szintén. Pillanatig megállott az épület homlokzata előtt, majd bosszusan tört ki:

— Itt a nyilvános biznysága annak, a

mit mondtam. Ha csak garassára szerencsém van, ez a palota is az enyém lehetne.

— En is elfogadnám — tettem hozzá tréfásan.

— De én nem úgy értem — keseredett neki Benke Béla — ebben a palotában most én volnék a háziúr, ha nem lettem volna olyan bolond.

Ránéztem, vajjon nem-e tréfál. De cudar komoly ábrázatot vágott.

— A böcsület állotta utamat itt is — próbálta tovább magyarázni a dolgot — gyerünk odább. Ha érdekel, utközben elmondhatom.

Néhány hatalmas lépéssel az utca tulsó oldalára törekedtünk. Ott kevesebben jártak, jobban egymás közelében maradhattunk. Béla elkezdte:

— Jogász koromban valami Lipták nevezetű embernél vettem ki hónapos szobát. Olesón adta s a többivel nem törődtem. Ugy értem, hogy a házigazdám egyéb dolgai nem igen érdekelték. A fuvarozáshoz nem érttem, pedig az öreg folyvást kocsisokkal veszekedett: aféle szállító üzlete lehetett.

Ritkán is érintkeztünk. Ő jött ment, a háztartást csomó gyerek között, leánya a szösze Ottilia vezette.

Jó leány volt s engem kiváltképp megbecsült. Szívesen szóba álltam vele, mikor úgy néha napján összekerültünk, de szépsége

soha sem tűnt föl nekem. Kackiás kendője elég jól illett neki, kedves volt, a hogy a gyerekek között tett-vett, lármázott, veszekedett, de talán éppen ez a mindennapi foglalatosság volt az oka, hogy több figyelmet nem fordítottam rá. Prózái volt a környezete nagyon.

Abban az időben történt, hogy egy technikussal barátkoztam össze. Jól emlékszem, Cserjés Marci volt a neve s kávéházban találkoztunk először. Ő ült az asztalunkhoz s olyan kitűnő anekdotákat mondott, hogy még a pincér is a hasát fogta. Lassan hozzászoktunk, a végén megszerettük, azután jóformán puszi pajtasok lettünk.

Nem volt széllel bélelt fráter, azt előrebocsátom. Komolyan vette a tanulást is, ma a főváros első építészeinek egyike.

No de ez nem tartozik a dologra.

Megszerettem a fiut s is ragaszkodott hozzám. Sokszor félkeresett kis hónapos szobámban, ott azután építettük a légvárat, főztük a theát, szittuk a cigarettát. Fialalok voltunk. Boldogak voltunk.

Marci egyszer kétszer Ottiliával is találkozott. Én bemutattam neki s ő mindig olyan szeretetreméltó kedves tudott lenni a leány irányában, hogy szinte büszke voltam rá. Bántott volna igazán, ha semmibe se veszi. Hiszen mondtam már, hogy Ottilia jó leány volt nagyon.

**MÉLYEN LESZÁLLÍTOTT ÁRAK
NAGYON OLCSÓ KARÁCSONYI VÁSÁR**

Telefonsz.: 788.

Telefonsz.: 788.

BOROS J.

ékszer, óra és látszer áruházában

== RÁRÓCZI-ut. ==

A mai anyák és a tegnapiak!

„Édes anya“, a legszebb név, amely valaha asszonyembert illetett. Jelenti az emberiség fenntartó erejét, jelent kimondhatatlan boldogságot és kimondhatatlan szenvedést, jelenti a legnagyobb gyöngédséget, legönfeláldozóbb szeretetet. Név, amelynek kimondásánál ragyogóvá lesz a gyermekarc, megenyhül a legkérgesebb szív, megmozdul a lélekben a jó szándék.

A gyermek legszebb ideálja az édes anya. Szeret-e szerelmes lángolóbban, mint gyermek a jó édes anyját? ragaszkodik-e barát a barátához odaadóbban, mint anyához az ő gyermekei? micsoda hatalom van az anyák kezében ezen a réven gyermeklelkek átalakítására, micsoda varázsszesszó a jövőendő társadalom irányítására!

Az újabb időkben azonban nem elégti ki az asszonyok becsúgyát az anyai hatalom. Mintha ez a fogalom vesztett volna is népszerűségéből. A „dolgozó nő“, a feminista nő, az orvosnő, a bankleány ma sokkal tekintélyesebb keresetű állások, mint az édes anyáké. És mintha ezek az újabb munkaterek csakugyan ártottak volna az anyai hatalomnak. Vagy az anyák maguk vesztették el tekintélyüket, mióta kiléptek a család szentélyéből a közélet terére?

Igen nagy átalakulásoknak kellett történniök, hogy ez a hanyatlás bekövetkezhetett, mert hódoltak az anyai tekintélynek a legrégebb idők óta fogva, minden kornak népei s annál inkább, minél józanabb, minél erkölcsösebb társadalmakban éltek.

Beszélnék olyan társadalmakról, melyekben nem csak hogy az anyák nevelték a gyermekeket, hanem az anyákról is nevez-

ték el őket. Az anya neve volt a családnév. Viszont olyan népekről is jegyzett a történet, amelyek nem ismertek anyai tekintélyt. Ilyeneknél általában háziállat vagy árucikk volt a nő és megfelelően nyers, fejletlen vagy erkölcstelen volt a családi meg a társadalmi élet.

Ma már senki sem beszélhet fejletlen társadalomról, mégis sajnos tapasztalható: 1. hogy a mai nők maguk nem értékelik eléggé az anyai hivatást, 2. hogy a társadalom nem becsüli elég nagyra az anyai tekintélyt, 3. ami a legszomorubb: a mai gyermekek nem tisztelik eléggé a mai édesanyákat. Nem függ-e össze ezen jelenség a mai nő új ténylegeseivel?

A kereső munka jogáért, az egyenlőségért folytatott harcban nem vesztett-e az asszony olyan értékeket, melyek nélkül hiányos az anyai tekintély koronája?

Valami hőfogyás észlelhető a családi életben, mert a mai édesanyák közéleti szereplésük, vagy kenyérkereső hivatásuk közben kisugározzák azt a meleget, melyet a tegnapi édesanyák teljesen a háztűzhely részére tartogattak. Valami hidegség, hogy ne mondjuk: tiszteletlenség észlelhető a mai férfiak a nőkkel való bánásmódjában, ami a nő változott helyzetéből következik. Szemben találva a férfi a nőt a kenyérkereset porondján, nem érzi többé kötelezőnek a „gyengébb nemű“ társalamban a hagyományos lovagiasságot, hanem az egyenlőség elve szerint használja az „erősebb“-nek fegyvereit: el durvul a nővel szemben.

Viszont a nő elveszti a harcban nőies vonásait az arcán éppen úgy, mint a lelkében; fogy a varázsa; ezzel pedig fogy a házasságkötések száma, melyeknek ma már nem éppen családalapítás a céljuk. Ezért hül a

családi élet, hanyatlak az édesanyák tekintélye. Pedig jöhet idő, mikor visszaszorítja a férfi a nőt elfoglalt állásairól, de az anyaságot soha el nem veheti tőle. Jöhet idő, hogy a nőtől ismét elveszik orvosi műszereit, hogy le kell vetnie bírói talárját, hogy kiesik kezéből a szerkesztői toll, hogy le kell lépnie a főiskolák katedráiról: de a gyermekét beláthatlan jövőben is neki kell a világra hoznia és legbiztosabb, ha az anyaságra alapítja jövőendő hatalmának kérdését.

Hiszen éppen ama világrészen, hol a női egyenlőség, a feminizmus ténylegese csaknem elérte már a zenitét: olyan veszedelmes nemzet- és társadalombontó jelenségeket észleltek már, melyek könnyen vissza fordíthatják a nőkérdést. Ott ezer és ezer száma futnak az asszonyok reggelenként kenyérkereső munkájuk után; ott a gazdag lányok a fiatal emberekkel tivornyáznak éjjel és nappal alusznak, ott a munkásleányok fényezésre, szórakozásra költik keresményüket kétes vagy nem is kétes társaságban; ott a fiatal asszonyok kenyérkeresetük miatt más városban, távol laknak férjüktől és mind fogy az anyák száma, nincs családi élet, rideg néptelen az otthon.

Az életviszonyok nagy változásai, a társadalmi mozgalmak átalakító hatása alatt nálunk is szükségszerűen megváltozott az anyák erkölcsi felfogása.

Az élet nehézsége a gyermeke jövőendőjét féltő anyai gond sok-sok régi oltárt ledöntött, újakat épített, új utakat jelölt a nevelés célja felé, amitől a tegnapi anyák féltve óvták kicsinyeiket; a mai anyák idejekorán beleviszik őket az élet forgatagába. „Hadd próbálják idejekorán, mert nem oly könnyű ma az élet mint régen volt.“ Így tartják a mai édes anyák, akik maguk is sokkal nyil-

Igy telt az idő. Cserjés Marci lerakta vizsgáit s egy építőségre szerződött rajzolónak. Hanem azért nem szakadt meg a jó viszony közöttünk; ő azontul is fölkeresett. S bizony sokat köszönhetek neki. Ha ő nincs, kevesebbet tanulok s többet csavargom.

A véletlenség úgy hozta magával, hogy Ottilia is szóba került néha. Én dicsértem a leány háziasságát, jó szívét, de bájai, mint mondtam már, abszolúte nem váltottak ki belőlem lírikus hangulatot. Annál inkább puff lettem, mikor az én Marci barátom azon kezdte egyszer:

— Te Gáspár, nekem kedvem volna elvenni azt a leányt. Mit szólsz hozzá?

Azt szoltam, hogy tátva feledtem a számat utána.

— Te! . . . riadtam rá — ne viccelj, kérlek.

— De mikor egyszer komolyan mondom — biztosított ő a legünnepélyesebb ábrázattal.

Még mindig nem hittem neki. Tréfából tettem föl a kérdést;

— Csak nem vagy szerelmes?

— Nem tudom bizonyosan, de hogy Ottiliát nagyra becsülöm, arra esküt mernék tenni. Azt hiszem, boldog lennék vele.

— Egy fuvaros lányával?

— Arra neked ne legyen gondod. Téged csak egy szivességre kérlek.

— Nos? — bizalmatlankodtam én.

— Járj közbe ügyemben az öregnél.

— A mint parancsolod.

— Ottiliának is szólhatsz. Látod, örökké fészken ül, mint a jó anyamadar: alig tudok találkozni vele. Remélem, Gáspár, számíthatok barátságodra.

— Itt a kezem — biztosítottam Marcit lelkes támogatásomról — ha muszáj, hát én vallok neki szerelmet a te nevedben. Tudom, mivel tartozom neked.

Ő megrázta kezemet s odább állott. Én pedig rögtön átnyargaltam a családhoz. Az öreg nem volt odahaza, kénytelen-kelletlen a lánynál kezdtem az ostromot.

Elmondtam neki, hogy valaki fülig szerelmes bele. Komoly, derék fiatal ember, ki egy életre boldogtalan lesz, ha meghallgatásra nem talál. Az ő kis kezében nyugszik annak az embernek üdvössége vagy kárhazata . . . a melyiket adja neki.

Pem tudtam befejezni, mert Ottilia bibor piros arccal állott előttem. Annyira kikökött a kerékvágásból, hogy szinte megijedtem tőle. Keze reszketett, a hogy a pohárszékre támaszkodott.

Szinte megsajnáltam szegény gyermeket. Nem akartam kizozni tovább, megmondtam, hogy kiesoda ez a valaki.

— Áh! — szaladt ki a száján a megkönnyebbülés sóhaja — tehát ön Cserjés ur nevében beszél?

— Hát ki más nevében? — ütköztem meg azon a kérdésem — Marci az én legjobb barátom s a boldogságát nagyon szívesen hordozom.

— Szóval azt tolmácsolja, hogy mondjak igent? emelte föl Ottilia büszkén a fejét.

Olyan szépnek még soh'sem láttam. Kezdttem már szinte irigyelni Marcit. Annak a fiunak mégis csak volt magához való esze, mikor menyasszonyát kiválasztotta. Ha nem nézem a barátságunkat, — de ostobaság, vannak kötelességek az életben s én éppen ilyen kötelességbe haraptam most. A fogam beletörhetik, de a becsületnek ép bőrrel kell megmenekülnie.

Erősen ajánlottam ő nagyságának, hogy menjen hozzá Marcihoz. Mert az a fiu párját ritkítja igazán.

— Jól van meggondolom — fordult el tőlem a szép nő s mintha szeméből lopott volna ki valamit.

Csak nem könnyezett. Az asszonyok hamar potyogtatják a könnyeket. Házasság előtt meg éppen nyitva tartják a zsilipet. Az tehát semmihogyan sem irányadó. Úgy következtem el tőle, hogy még mindig nem voltam tisztában, tőled-e, vagy hozzád.

A második rohamot az öreg ellen in-

Legszebb férfi kalapok a legolcsóbb árban!

Cipők és csizmák a legolcsóbbak. Logó, nyakkendő, téli sapkák és keztük rendkívül olcsó árban.

4 korona divatos formában

HELLER és DEUTSCH
Zöldfa-utca, Nagypiac-ter felőli végén levő
aruházában.

Cimre figyeljen!

TELEFON: 12-06.

tabb, szabadabb életet folytatnak, mint az aszkéta izlésű, szemérmes tegnapiak.

Könnyű volt nekik. Ők megélték az atya keresményéből; a mai anya segít a kenyérkeresetben. Idegenre, cselédre kell bízni a gyermekét, vagy magára hagynia — és sokszor kis értékekért vesztegeti gyermeke lelkének kincseit.

Aztán sokkal több szórakozás kínálkozik a mai anyának, mint a tegnapi anyának. Esti séták a felnőttek lármás tömegében, színház, felolvasás, zsúr, találka, hova a jó anya elcipeli gyermekét; hadd lásson a kicsi világot idejében, tanulja meg a társas bánásmódot, ha kevesebbet alszik is, ha fejletlen is hozzá idegrendszerre. Amitől álmai nem fehérednek, arca nem pirosodik, szive és agya nem tisztul. És kél a panasz ezek ajkán: „Ma nincsenek gyermekek.”

Vajjon nem a mai anyák ennek okozói? És van-e joguk idő előtt érlelni meg a ki nem fejlődött gyümölcsöt? Van-e joguk elrabolni a gyermek álmát s az ifjúság ártatlan örömeit?

Főleg a kis lányok nevelésénél reformálnak a mai anyák. Ugy mondják: „egy új kor küszöbén nem szabad őket túl szemérmesnek nevelni. Ne piruljanak minduntalan. A fiuknak jól vissza tudjanak vágni. Mivel pedig ugyis önálló pályára nevelik őket: legyenek szemesek, bátrak, merészek és beszédesek. A leánynevelés régi ideáljai elavultak; ma koedukációs, szabad nevelést kell adni a kis lánynak lehetőleg sok nyelvvél, zenével és táncal; korán megismertetni vele a hódítás művészetét; így biztosítható leginkább jövője.

Nem állítja senki, hogy az ily nézeteket valló mai édesanyák nem szeretik gyermekeiket. Ők is a legjobbat akarják s nekik ilyen módszert sugall a meggyőződésük;

csak hogy nem mérlegelik, hogy a szenvedélyeket idő előtt fölkelteni nagyon kockázatos, hogy az így feldult talajban nem tenyésznek a családi élet egyszerű virágai.

Azt sem állítja senki, hogy nálunk csak ilyen mai édesanyák vannak. Hála Isten, vannak itt tegnapiak, sőt tegnapelőttiek is a fiatal anyák sorait ékesítők. Anyák, akik még mindig a család tiszta légkörében találják minden boldogságukat: akik szépségüket, jóságukat a család számára tartogatják; akik nem zárkoznak el a haladástól csak a haladás romlottságától, akik nem a bálban virrasztanak, de a gyermekeik betegsége mellett; akik órákon át komolyan tudnak foglalkozni a gyermeknevelési kérdésekkel, idegen nyelvekkel, orvostudománnyal, ha azzal gyermekeik javát előmozdíthatják; akik ma is azt mondják, ha gyermekek előtt az asztalfőn durva szó hangzik: „Zsindely van a házon.”

Én láttam ilyen tegnapi anyákat és ma láttam őket.

Özv. Dr. Személy Kálmánné.

A politikában nincs béke. Szerettük volna remélni, hogy a béke ünnepe a politikában is meghozza végre a várvavárt békét az ellenzék és a kormány között s megváltoznak a szomorú politikai állapotok és az áldatlan harc helyét a komoly munka foglalja el.

Azonban, — amint a miniszterelnök nyilatkozatából kivehető, a karácsony sem hozott fordulatot a politikában.

Egyik estilap munkatársa ugyanis beszélgetést folytatott Lukács László miniszterelnökkel, aki a következőket mondta a politikai békéről:

— Köszönöm, őszintén köszönöm — rebegte bensőséggel s felém hajolt. Szemében mintha csillogott volna valami. Szinte fájón érintett a tekintete.

Hátra akart lépni, de majdnem megbotlott a szőnyegben. Karjaimmal fogtam föl. S abban a pillanatban erős szorítást éreztem karomon. Bizony majdnem fölkiáltottam.

Pedig ostobaság lett volna tőlem. Kerestem tekintetét, de már elfordította. Az ablakhoz lépett s azon nézett ki.

En pedig éppen, hogy sóbálvánnyá nem változtam. Cudar világosság támadt hirtelen lelkemben. Az a leány engem szeret. Mit tegyek?

Megértettem szomorúságát, a hulló könyveket, büszke elfordulását. Szerelme hízelt is, de Istenem, mit tegyek? En vegyem el Marci helyett? Nem . . . nem . . . azt a böcsületem nem engedné.

Sietve kotródtam ki a szobából. S abban is maradt a dolog. Ottilia az én karomon lépett az oltár elé. Most már nem volt szomorú, nem szorította meg véletlenségből sem a karomat, sőt hideg, mondhatnám, büszkén rideg volt velem szemben.

Valóságos uri dámát játszott; a legnagyobb mértékben imponált nekem.

Hideg magaviselete bántott, megvallom; de az estén jól mulattam a lakodalmán. Sok pezsgőt ittam.

— Erre nézve — mondotta a miniszterelnök — méltóztassék az ellenzék vezetőihez fordulni. Ami engem illet, én is óhajtom a parlamenti béke helyreállítását, háromszor is tettem ily irányban felhívást. Amit mondtam azt állom: az ellenzékétől függ a béke. Ugy értem ezt, ahogy több ízben is mondtam: Az ellenzék vegyen részt a Ház tanácskozásaiban s ha ezt megcselekszi, helyre van állítva a béke.

Ezzel szemben Apponyi úgy nyilatkozott, hogy ilyen alapon kár a békéről beszélni. A választójogi tervezet pedig kiélestitte a helyzetet.

Még nem mult el a veszedelem.

Korai volt még az öröm, hogy vége a háborús veszedelemnek, Karácsony meghozza 'a békét. A béke ünnepe ime itt van, de a veszedelem sajnos, nem vonult el fejünk felől.

Mindjárt az első kedvező hírek után rámutattunk, hogy a londoni nagykövetségi konferencia hivatalos kommunikációjában éppen a legfontosabb rész, amelyik t. i. az albániai kikötő utjáról szól, homályosan van szerkesztve, kétféle magyarázatot enged meg s ebből még baj lehet.

A baj már jelentkezett is. Szerbia ugyan kijelentette, hogy aláveti magát a konferencia határozatának s annak dacára az új szerb követ, aki tegnap adta át Bécsben megbízó levelét a királynak, megint a régi állásponton akar tárgyalni, hogy t. i. a tengerparthoz egy földszávet

téztem délután. Az nem puhult el, nem reszketett, hanem elmondta az én barátom egész nacionálját. Hol született, mi volt az apja, mit tanult, mennyi fizetése van most, hogy csak bámultam. még azt is tudta, hogy az építész-mérnökök között Cserjésre vár a legkülömb jövő. Nincs kifogása ellene; ha szépen kéri, neki is adja a leányát.

Milyen kedves az öreg! Fuváros létere nem is keresett egy építész-mérnököt. Nem rossz. Csak hogy nekem ahhoz semmi közöm. En eljártam küldetésemben s a többit már csinálják ki egymás között.

A minthogy ki is csinálták.

Két hét múlva Lipták ur behitt alányához s őt mint Cserjés Marci menyaszonyját mutatta be. Együttal tudomásomra hozta, hogy Ottiliának volna egy kérése tőlem.

Szerényen, szemlesütve állott előttem, mint a harmatos lilium. Szinte zavarba jöttem, hanem azért hamar összeszedve magamat, mély meghajlással mondtam:

— Parancsoljon nagysád.

— Ön olyan jó volt hozzám mindig, Benke ur — szólalt meg fátyolozott hangon — tegye meg nekem ezt a szívességet, legyen vőfélyem lakodalmomon.

Oda voltam falustul. Azt hiszem, esküre emeltem három ujjamat abban a pillanatban. Ugy biztosítottam, hogy a legesipetebb óhaja parancs elöttem.

Az új csipke-áruházban

Nagyvárad, Kossuth-u.

Turul cipőüzlet mellett.

feltűnést keltő alkalmi árak uri és női divatcikkekben, óriási választék keztyűk, férfi- és női gyermek eső- és napernyők, ridikülök, zürichi csipkék, aplikációk, stórok fehérneműk és kézimunkákban.

kíván Szerbia, amit monarchiánk nem engedhet meg.

Ezzel kapcsolatban Oroszországból mozgósítási hírek jönnek, Pétervárott megjelent a tilalom, hogy az újságokban semmit sem szabad közölni az orosz csapatok mozdulatáról és — ami még feltűnőbbé teszi a dolgot — e tilalom egy esztendőre szól. Az orosz mozgósításról van egy kedvező magyarázat is, hogy az — Kína ellen irányul.

A balkáni szövetségesek és a törökök közötti béketárgyalások is zátonyra jutottak a szövetségesek túlzott követelése, főleg Drinápoly miatt.

A szövetségesek feltételei.

London, dec. 24.

Az a tény, hogy a szövetséges államok végre előterjesztették követeléseiket, nagyon kedvező jel és jelentékenyen előbbre viszi a béke ügyét, habár mindenki tisztában van azzal, hogy még sok makacs alkudozás lesz és hogy a tárgyalást még többször meg fogják szakítani, de *kizártnak látszik, hogy a béke reménye már most meghiúsuljon.*

A feltételek a törökökre nézve nagyon szigorúak, de ennek ellenére remélik, hogy a felek a hatalmak közbelépése nélkül meg fognak egyezni.

A Danev által előterjesztett követelések között az is van, hogy a Törökország által átengedett területből később ki fogják hasítani Albániát, mint autonóm államot. A hadi kárpótlásról nincsen szó a feltételek között, de valószínűnek látszik, hogy a balkáni államok a török államadóság egy részét át fogják vállalni.

Románia követe a tárgyaláson.

London, dec. 24.

Románia új londoni követe Misu, Londonban van és részt fog venni a nagykövetek Romániát érintő minden tanácskozásán. Misu ezenfelül megbízást kapott arra is, hogy Danevvel nem hivatalos formában a Romániának adandó kompenzációról is tárgyaljon. A román kormány Szilisztria és Kavarna átengedését követeli, Bulgária viszont a legjobb esetben Szilisztriáról volna hajlandó lemondani, de legszívesebben egyikről sem.

Biznak a békében.

London, dec. 24.

Az egyik békedelegátus a tegnapi ülés után a következőket mondotta:

Nem állítom, hogy már minden rendben van, de emberi számítás szerint Londonba a békét meg fogjuk kötni és a háború befejezettnek lesz tekinthető. A helyzet szombat óta száz százalékkal javult. Ennek a kedvező helyzetnek oka első sorban az osztrák-magyar

szerb kérdés szerencsés elintézése. A törökök halogató politikát követtek és számítottak osztrák-magyar-szerb háborúra. Ez a reményük meghiúsult és a hatalmak most teljesen egyetértének. A törökök most belátják, hogy halogatásukkal semmit sem nyerhetnek és ezért engedni fognak.

Bolgár-görög ellentét.

London, dec. 24.

A bolgár és görög békekövetek közt az ellentétek napról-napra jobban kicsucosodnak. Ez most már külsőleg is pregnáns kifejezést nyer, amennyiben a két ország londoni követei minden személyes érintkezést megszakítottak egymással és az elkerülhetetlenül szükséges közölni valókat tartalmazó rideg hangú leveleket Nosakovics szerb delegátus kézbesíti a bolgár, illetve a görög megbízottaknak. A szerb kiküldöttek vállalkoztak a közvetítő szerepére is, de teljesen eredménytelenül. Az ellentétek Szaloniki hovatartozásának kérdésében merültek fel és ma már annyira kicsucosodtak, hogy a bolgár közvélemény egyöntetűen Görögország ellen való háború mellett van, ha szép szerével nem jutna bolgár kézre a kikötőváros.

Engedékenységet várnak a törököktől.

Konstantinápoly, dec. 24.

A nagykövetek megjelentek Kiamil basánál s arra kérték, hogy a londoni béketárgyaláson nagyobb előzékenységet mutasson és ne idézze föl a tárgyalás megszakításának veszedelmét. Különösen Giers orosz követ igyekezett a portát *nagyobb engedékenységre* bírni és Drinápoly kérdésében oly megoldást keres, a mely mind a két felet kielégíthetné. Az oroszok úgy vélik a kérdést megoldhatónak, hogy Drinápoly török kézen maradjon, de az erősségeket bontsák le, mert ki van zárva, hogy Bulgária hátában megtűnjön oly erősséget, a milyen a drinápolyi. A katonai körök nagyon elégedetlenek Kiamil basával s erről az oldalról nagy meglepetések várhatók. A török fővárosban mindenki hisz a török flotta sikereiben s ama jelentés után, a melyet Reuf bég fregatt kapitány a tengeri ütközetekről a porta elé terjesztett, a szultán is a katonapárt véleménye felé hajlott. Enver bégét, akit a szultán kihallgatáson fogadott, a csatlalozsai vonalon nagyobb parancsnoksággal fogják megbízni.

Szalonikiban még nem egyeztek meg.

Szófia, dec. 24.

Illetékes helyről jelentik: A külföldi lapok híre, hogy Szalonikiban Ferdinánd király és György király között a város dolgában végleges megállapodás jött létre, nem felel meg a valóságnak. Az a hír, hogy Bulgária Szalonikit Görögországnak fogja

átengedni, itt nagy nyugtalanságot keltett és megcáfolása mindenkit kielégített.

Belgrád, dec. 24.

A Stampa-nak jelentik Londonból: Nosakovics tiltakozott a skutari török helyőrség legujabb kitörései ellen s azzal fenyegetőzött, hogy a kitörés megismétlése esetében a szerb hadsereg azonnal támadóan fog fellépni.

Egy amerikai kongresszusról.

Dr Sarkadi Lajos beszámolójából.

Ez év őszén Bostonban nemzetközi világkongresszust tartottak a kereskedelmi és iparkamarák, valamint a kereskedelmi és iparegyesületek, amelyen a nagyváradi és iparkamara képviselőjében dr Sarkadi Lajos kamarai titkár volt jelen.

Az érdekes világkongresszus alkalmul szolgált, hogy az egész világról összesereglett szakemberek megismerjék az újvilágot s az ottani gazdag tapasztalatokat érvényesítsék.

Dr Sarkadi Lajos kamarai titkár a kamara plénumában beszámolt a világkongresszusról. Az érdekes jelentésből közöljük a következőket:

A szokatlan érdeklődés mellett megtartott kongresszuson 43 ország, 800 kiküldöttel vett részt.

A külön a kongresszus alkalmára épített Copley Plazzának elnevezett, gyönyörűen berendezett hotelnek zsufolásig megtelt nagyszobájában (több mint 1000 ember volt jelen) Louis Canon Legrand, a kongresszus elnöke szeptember 24-én d. e. 10 óra 30 perckor megnyitotta az ülést. — Az elnöki emelvényen foglalt még helyet: Hon. Eugene N. Foss, Massachusetts állam kormányzója; Hon. John F. Fitzgerald Boston város polgármestere; Mr. Edward A. Filenc, a kongresszus alelnöke és Mr. George S. Smith, a bostoni kereskedelmi kamarának elnöke. A teremben az első széksor a kormányok képviselőinek volt fenntartva.

Az elnöknek, Louis Canon Legrandnak lelkes megnyitó beszéde után, melyben meg egyrészt a páratlan szívélves fogadtatásért mondott köszönetet, másrészt a kereskedelem szerepét és jelentőségét a nemzetközi béke szempontjából világította meg. Az amerikai Egyesült Államok kormányának képviselőjében Hon. Charles Nagel kereskedelmi és munkásügyi miniszter (Secretary of Commerce and Labor) üdvözölte a delegátusokat. Utána Hon. Eugene N. Foss, Massachusetts kormányzója, majd Harry A. Wheeler, az Egyesült-Államok kamarájának elnöke, végül Edward A. Finele, a kongresszus alelnöke mondott üdvözlő beszédet.

Az ünnepi beszédek elhangzása után következtek az elnöki közlések a naptár egységessé tételének és a nemzetközi kiállítások egységes szabályozása tárgyában. Elnök bejelentette, hogy a naptár egységesítésének kérdését a swájci szövetséges kormány magáévá tette s vállalkozott arra, hogy ez ügyben diplomáciai uton nemzetközi értekezletet fog összehívni. A nemzetközi kiállítások szabályozása tekintetében

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

— jelentette be az elnök — a német birodalmi kormány vállalkozott hasonló értekezlet összehívására.

A promgramm első pontjával szerepelt: államok és magánosok között keletkezett perek eldöntésére felállítandó nemzetközi békebiróság. A kérdés előadója dr. Max Apt, a berlini Altsten der Kaufmannschaft titkára volt. Előadó rendkívül alapos, a kérdés minden részletét felölélő memorandumot terjesztett elő, melyben azt igyekezett bebiztosítani, hogy a kereskedő és iparosvilágnak feltétlenül szüksége van egy pártatlan nemzetközi bíróságra, mely a hágai nemzetközi békebirósággal karöltve működne s mely államok s más államok polgárai között felmerülő perekben van hivatott dönteni. Az előadó javaslata, melyben egy ilyen minden nacionális előítéleten felülálló nemzetközi döntő bíróság létesítését sürgette, a kongresszus tagjainak — kivétel nélkül — rokonszenvével találkozott. Sőt angol és amerikai szónokok a javaslatnak kiegészítését kérték oly értelemben, hogy békebiróságok szerveztessenek nemcsak magánosok és idegen államok pereinek, hanem különböző államok kötelekibe tartozó magánosok pereiben is. Sőt egyes szónokok nyomatékkal hangsúlyozták annak szükségességét, hogy az államok mindennemű differenciái is feltétlenül és kötelezőleg békebiróság elé vitessenek. Mindhárom javaslatot osztatlan lelkesedéssel elfogadták, úgy, hogy a kongresszus néhány pillanatra mintegy kiemelkedve a közgazdasági és kereskedelmi jog szakkérdések régiójából, nagy, komoly és ünnepélyes nemzetközi demonstrációvá magasztosult, a világbéke érdekében. A sorscsodálatos gunyja és szeszélye, hogy ezután a demonstráció után néhány nappal világháborúval fenyegető harc tört ki a Balkán-félszigeten.

A magyar kereskedelmi és iparkamarák megbízásából ehhez a kérdéshez dr. Varjassy Lajos az aradi kamara titkára szólott hozzá, azt fejtegetve, hogy bár ilyen magánosok és idegen államok pereiben döntő bíróság felállítása első pillanatra sérteni látszik a hitelt szoruló államok érdekeit, a magyar kamarák mégis készséggel csatlakoznak a javaslathoz. Meggyőződésük az, hogy a pártatlanság biztosítása és a jognak a diadala előbbre való minden partikuláris érdeknél; de különben is ilyen pártatlan bíróság pusztán létezése előnyösebb feltételeket fog biztosítani hitel s egyéb felmerülhető ügyletek megkötésénél.

A napirendre tűzött 2-ik kérdés a csekk-jog egységesítése volt. Előadóként ugyancsak dr. Max Apt, a berlini Altsten der Kaufmannschaft szindikusa szerepelt.

A vita befejeztével halasztó indítványt fogadtak el, mely szerint mielőtt a kérdésben végleges határozat hozatnék, egy bizottságot küldenek ki Londonba a clearing-house és csekk használatának tanulmányozására.

A kongresszus napirendjének következő pontja: „Nemzetközi kereskedelmi statisztika s ezzel kapcsolatban nemzetközi kereskedelmi statisztikai hivatal felállítása volt.”

A kérdés előadója Eugene Allard, a párisi belga kereskedelmi kamarának elnöke azt vitatta, hogy az egyes államok külkereskedelmének, bevitelének és kivitelének statisztikai összehasonlítása lehetetlen, mivel az egyes országok külkereskedelmi statisztikai adataikat különböző árucsoportok alapján dolgozzák.

E célból szükséges az árucsoportoknak

egységes megállapítása s egy nemzetközi statisztikai hivatal szervezése, mely az egységes elvek alapján feldolgozott adatokat összegyűjtse, rendszerbe foglalja időközönként publikálja; a javaslatot egyhangulag elfogadták.

A következő s talán már a legközelebbi jövőben gyakorlati eredményekkel biztató téma az 1913-ban lejáró nemzetközi postaegyezmény megújítása alkalmából elfogadásra ajánlandó reformkérdések voltak. Előadóként Alfréd Georg, a genfi kamara kiküldötte szerepelt.

A következő javaslatok találtak egyhangú elfogadásra:

1. A nemzetközi postaegyezmény területén belül a levélportó leszálltatik a belföldi tarifa nivójára, vagyis 25 centimerről 10-re;

2. Azok az államok, melyek bár aláírták az 1906-ban megkötött nemzetközi egyezményt, de a zárjegyzőkönyv III-ik p.-ban fentartották maguknak a súly és a tarifamegállapítás jogát, erről a jogukról lemondanak;

3. A nemzetközi forgalomban a felül nem bélyegzett vagy hiányos felülbélyegzés legfeljebb csak 5 centimes büntetéssel sújtható;

4. A nemzetközi egyezményt elfogadó államok postahivatalai kötelesek minden külföldről érkezett levelet a címzettnek kézbesíteni, még az esetben is, ha a levelek külső formája a címzett állama postaszabályainak meg nem felelne;

5. A nemzetközi postaegyezmény 55. §-a, mely szerint áruminták nem bírhatnak kereskedelmi értékkel. A minták súlyhatára 350 grammról 500 grammra emelendő;

6. A postacsomagok maximális súlyhatára 5 kilogrammról 10 kilogrammra emelendő s a postacsomagoknak egy olyan speciális kategóriája létesítendő, melynek maximális súlya 1 kilogramm s a melyek speciális tarifa alapján sürgősen kézbesítendők;

7. Megállapítandó a normális postai kézbesítés ideje, melynek túllépés esetén a posta anyagi felelősséggel tartozik.

A napirend következő tárgya a konzuli fakturák egyesítésének és egységes szabályozásának a kérdése volt.

Ehhez a kérdéshez magyar részről dr. Kunosi Odön kereskedelemügyi miniszteri segédtitkár, a minisztérium kiküldötte szólott hozzá.

A napirend utolsó témája a drágaság kérdése volt. Előadónak Irving Fisscher, yale-i egyetemi tanár jelentetett be. Előadó egyetértőleg az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés irásában benyújtott és nagy elismerésben részesült javaslatával, azt az indítványt terjesztette a kongresszus elé, hogy az élelmiszerek statisztikájának egységes megállapítása, a mindenütt jelentkező drágaság okainak felderítésére és a drágaság enyhítésére alkalmas módok megvitatása céljából nemzetközi konferencia hívassék egybe. Magyar részről dr. Szende Pál az O. M. K. E. főtitkára szólalt fel s hivatkozva kiküldő egyesületének irásában benyújtott memorandumára, csatlakozott az előadónak ahhoz a javaslatához, hogy a Comité permanent gondoskodjék egy nemzetközi drágasági konferencia összehívásáról. Indítványát egyhangulag elfogadták.

Ily módon a kongresszus napirendjén szereplő összes kérdések letárgyaltattak s jelentésében még csak azt vagyok bátor

felemlíteni, hogy azonkívül, hogy a magyar kereskedelmi és iparkamarák a tárgyalásból is eléggé kivették részüket, kiküldöttjeik igyekeztek a magyar kamaráknak más módon is érvényesülést szerezni. Ugyanis a kongresszusnak legfontosabb, előkészítő és végrehajtó szervében, a Comité permanentben kamaráink eddig egyáltalán nem voltak képviselve. Közös fellépésünkkel sikerült ezt a reánk nézve egyáltalán nem előnyös helyzetet megváltoztatnunk s a Comité permanent-be a legközelebbi kongresszusig a következő tagok választottak be:

Szavay Gyula a debreceni, dr. Varjassy Lajos az aradi kereskedelmi és iparkamara titkára; dr. Szende Pál az O. M. K. E. főtitkára; Szendrői Mór a győri, dr. Sarkadi Lajos a nagyváradi és dr. Siposs Aladár a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára.

Mielőtt bezárnám jelentésemet személyes tevékenységem eredményeként bejelenteni kívánom most, hogy sikerült három különböző szakban az amerikai komoly érdekeltiséget összehoznom a kamarai kerület érdekeltiségeivel és nem hiú a reménykedésem, hogy ha nem is minden vonalon, közbenjárásomnak rövidesen pozitív és jelentős eredménye lesz, amikor azt a t. kamarának tudomására adni sietek.

HUMOR.

*

NE LÉGY KIVÁNCSI.

— Nem értem, miért ábrázolják a győzelem istennőjét mindig éppen nőnek.

— Nőszülj meg, akkor mindjárt megtudod.

*

CSAK TITOKBAN!

— De ugy-e, Margitkám, eljegyzésünk egyelőre titokban marad?

— Természetesen. Így mondtam meg a barát-némnek is.

*

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK.

Feleség: Aggódok a karácsonyi ajándékért, a melyet Sári néni nek küldtem. Csak egy koronába került s azt hiszem, az az ügyetlen kereskedő rajta hagyta a cédulát.

Férj: En is félek. Vettem az öreg Bandi bácsinak egy száz koronás ajándékot s attól félek, az az ügyetlen kereskedő nem hagyta rajta a cédulát.

*

AZÉRT.

Protz ur: Hallja barátom, mi címen jön maga hozzám karácsonyi ajándékot kérni?

Szegény ember: Kérdezze meg a nagyságos ur a kertészét. Én vagyok az a városi utcacserő, a ki elkérem tőle kölcsön minden héten egyszer a nagy söprűt az utcát söpörni.

*

VISZONZÁS.

Feleség: Csak nem akarod felbontani és megkóstolni a bort, a melyet most küldött a papa karácsonyi ajándékba?

Férj: Miért ne? Hiszen ez ugyanaz a bor, a melyet tavaly én küldtem neki a születés napjára!

Nagyváradi

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete Rákóczi-ut. 6. szám alatt az Orsolya-zárda épületében
fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban
Telefon 769. sz. legolcsóbb bevásárlási forrás. Telefon 769. sz.

Köszénbánya Élesd mellett.

Felfedezett kincsek.

Még a múlt évben történt, hogy Sándor Mór élesdi nyomdatulajdonos májusban gyakran kísértelt az élesdi határba és hosszabb kirándulásokat is rendezett. Ilyen kirándulások alkalmával hallotta meg, hogy Súlyomkőpestes-felé, majd Felsőlugos határában ezeltől 30 évvel köszén után kutattak, azonban eredménytelenül. Ennek az eredménytelenségnek azonban a tökéletlen szerzőszámok és gépek voltak az okai.

Sándor elérkezettnek látta az akkor félbe maradt kutatás folytatását. Előbb magánúton végzett keresést és a fáradságos munka eredménnyel is járt. Most már nem elégedett meg azzal a kevés, de becses eredménnyel, amit ő maga ért el, hanem bejelentette az ügyet az illetékes hatóságoknak is.

Élesd határában pár hétre a bejelentés után hatalmas gépekkel mérnökök, tudósok jelentek meg és serényen igyekeztek felszínre hozni a föld mélyén rejtőző kincseket. Pár hét leforgása alatt már megállapították, hogy igen jó minőségű köszént rejt a föld. Az élesdi, súlyomkőpestesi és felsőlugosi határban a végzett kutatások szerint két és fél méter szélességű köszén ér van. Ez az ér azonban csak a fővonalat jelenti és nincs kizárva, hogy sok mellék ága is van. A felületesen megállapított köszén értéke a felszínre hozás költségeinek levonásával több mint egy millió korona értéket képvisel.

A hivatalos kutatások befejezése után, nyomban hire futott a dolognak nemesak Magyarországon, hanem a külföldön is. A szerencsés felfedezőt valósággal elárasztották ajánlatokkal. A felfedezés jogáért kínáltak 150,000 koronát, amit azonban nem fogadott el, hanem elhatározta, hogy társakat keres és üzemet létesít a megjelölt földeken.

Társak egyszerre ajánlkoztak és nyomban munkához is fogtak. A megjelölt szénvonal nyolevan gazdának a földjén húzódik végig. Első sorban tehát ezekkel kezdtek tárgyalni. A nyolevan gazdával szerződést is kötöttek. A földeket bányá célokra 90 évre bérelték ki tőlük. Minden a legnagyobb rendben haladt előre, már az üzemi megkezdésének időpontja is megvolt állapítva, mikor valaki irigységből tévutra vezette a gazdákat. Azt hangoztatta előttük, hogy a földeket nem bérbevétek a bányához, hanem örök áron. Ettől megijedtek a gazdák, mert ez egyenlő lett volna az ő koldusbotra jutásukkal. Felzudultak a félrevezetett emberek és követelték, hogy a megkötött bérszerződéseket bonstsák fel.

A bányá létesítési természetesen hallani sem akartak a követelésről és ragaszkodtak a már befejezett ügyletkötéséhez. A megijedő gazdák nyomban ügyvédhez folyamodtak. Végig jártak minden élesdi ügyvédet, azonban senki sem volt hajlandó elvállalni a dolgot. Erre Nagy-Váradra jöttek és itt Lázár Aurélt bízták meg a képviseléssel.

Lázár Aurélt be is adta a monstre ügyet a bírósághoz, ahol megkezdtek a vizsgálatot. Eddig kihallgatták az összes érdekelt gazdákat és rengetek sok tanut. A hatal-

mas peranyag áttanulmányozása sok időt vesz igénybe és így csak január végére várják az ítéletet. A bíróság döntését kíváncsian várják az egész községben.

Ha a döntés meg lesz, úgy már jövőre üzembe is fogják hozni a bányát.

A BELÜGYMINISZTER szenzációs rendelete

IZGALOM A RENDŐRSÉGEN.

*

Tegnap este szenzációs rendelet érkezett a rendőrségre a belügyminiszteriumból. Mivel ünnep előtti este volt, már senki nem számított ilyen kényes, fontos rendeletre, hiszen mindenki hazafelé készülődött a meleg családi otthonok felé. S az ünnep esti szelid hangulatot egy csapásra széttepte ez a rendelet, amelynek rendkívüli sürgősségét és fontosságát legjobban jellemezte az a körülmény, hogy a kapitányságról nyomban telefonice közölték a rendeletet a már eltávozott rendőrtisztekkel.

A rendelet tartalmának az adott rendkívüli jelentőséget, hogy szoros összefüggésben van a jelenlegi hirtelen komolyra vált helyzettel. A rendelet ex-presse jött és szignuma a feltűnés nélküli végrehajtást adta utasításul.

Miről szól a rendelet?

A szenzációs rendelet megerősít egy kőszá hiedelmet, valóságnak és ténynek jelent ki egy olyan körülményt, amely eddig mint lappangó hír is országszerte mindenütt nagyfokú izgalmat keltett.

Arról van szó, hogy a legutóbbi napok alatt az ország több pontján nem holmi szegény és buta orosz muzsikokat, hanem tanult és intelligens embereket fogtak el, akikre letagadhatatlanul bizonyosodott, hogy kémeek.

A belügyminiszteri rendelet hivatalos komolysággal konstatálja ezt a tényt és utasítást ad úgy a gyanús körülmények, mint az egyes személyek megfigyelése tárgyában.

Még pedig nem nagy általánosságban, hanem direkt kimondja, hogy a rendőrség elsősorban kiket vegyen szigorú felügyelet alá.

A rendelet leglényegesebb pontja a következőket mondja:

Sürgősen felhívom a rendőrséget, hogy területi hatáskörén helyezze erős megfigyelés alá az összes közsőrüsöket, mivel a legközelebbi napok alatt történt elfogatások arra engednek következtetni, hogy az orosz kémeek legnagyobbbrészt vándorló közsőrüsök alakjában szolgálják kormányuk érdekeit és küldenek olyan értesítéseket, rajzokat és adatokat, amelyeknek idegen államokkal való közlését a törvény tiltja.

Ezután utasítja a rendelet a főkapitányt, hogy úgy ezt, valamint a rendelet többi utasításait azonnal közölje rendőrtisztszjeivel. Még arra is kiterjeszkedik a rendelet, hogy a legénységet, de főleg az őrszemeket miképpen oktassák ki.

Minden ismeretlen egyént, aki igazolni nem tudja magát, nyomban elő kell állítani. A rendőrhatalomnak jogot ad a rendelet bármely bel- és külföldi csomag és láda felnyitására, ha az a legkisebb gyanut is ébreszt.

A főkapitány természetesen azonnal közölte embereivel a sürgős rendeletet és ez okozta azt, hogy este 6 óra után az összes rendőrtisztek fölsiettek a kapitányságra és

tudomásul vették a rendkívüli időben érkezett miniszteri rendeletet.

Szuterén helyiségben pedig a legénységgel közölték a gyors és kivételes intézkedést. Egy kissé tehát megzavarta az ünnepre készült rendőrség hangulatát ez a rendelet, amelynek sajnos a helyzet komolyságát bizonyítja.

Felhívás a közönséghez!

Nagyvárad keresztény értelmiségéhez, keresztény családjaihoz fordulunk.

Nemcsak az egyén, hanem a család és a társadalom életében is egyre nagyobb jelentősége lesz a sajtónak. Tény azonban, hogy a mai magyar sajtó igen nagy része tudatosan gonosz irányba tereli a magyar közönséget, a magyar közvéleményt, mert:

1. határozottan vallástalan, sőt vallásüldöző, a keresztény magyarság tiszta érzelmi világát sárral fertőzi meg;

2. részben ktfeljezetten magyarellenes, mikor nemzeti hagyományainkat lehadudja és nevetségessé igyekszik tenni;

3. vakmerően erkölcsstelen, mert tárcáiban, hireiben olyasmiket dicsóit, a melyek miatt e nyomtatványok tisztességes ház asztalán helyet nem foglalhatnak, az apró hirdetések rovatában pedig szavanként öt filléres egységáron folyik a legszemérmertlenebb leánykereskedelem.

Ki ezekkel a nyomtatványokkal minden tisztességes keresztény házból!

Keresztény ember csak keresztény lapot járathat, úri családban csak a jóízlést sohasem sértő, keresztény lap foglalhat helyet.

Az 1912. évben a nagyváradai egyetlen keresztény napilap, a Tiszántul nagy változáson ment át. Újjászervezett szerkesztőség írja, újjászervezett kiadóhivatal expediálja s az alakjában is új; a jelentékenyen megnövekedett, modern szellemű lap úgy elevenségével, mint tartalmasságával és terjedelmével teljesen kiállja a versenyt bármely vidéki lappal, a melyeket azonban kifogástalan erkölcsi nivójával, minden téren tanusított pártatlan szókimondásával összehasonlíthatatlanul felülmúl.

A Tiszántul a keresztény családoknak íródik, úgy, hogy mindent megírjon igazán, őszintén s mégis aggodalom nélkül kezébe adható legyen a család minden tagjának.

A Tiszántul nem sért senkit, de erélyesen lerántja a leplet minden lappangó törekvésről, mely ezt az országot ősi magyar keresztény jellegéből kivetkőztetve, egy önző érdekszövetkezet prédájául akarná kiszolgáltatni.

A Tiszántul a keresztény magyar nemzeti ideált, a keresztény családot, a keresztény érdekeket védi s a keresztény összetartást hirdeti.

A Tiszántul modern, eleven, terjedelmes, élénk és a mellett szigoruan keresztény és hazafias lap.

Az új év elején bizalommal fordulunk az egész nagyváradai keresztény társadalomhoz: támogasson bennünket ebben a nemes küzdelemben; hiszen a ki a keresztény sajtót támogatja, az vallását, hazáját szolgálja s családjától a mételet távol tartja.

Kérjük olvasóinkat, folytassák a kereszténysajtó érdekében kifejtett buzgólkodást tovább is, szerezzon mindenki csak egy új előfizetést — s akkor legyőzhetetlen táborra növekedik a keresztény közvélemény hadserege. Lapunk előfizetési ára a Tiszántul homlokán olvasható.

A Tiszántul szerkesztősége és kiadóhivatala.

MŰVÉSZNŐK OTTHON.

El lehet mondani, hogy a művésznők hármas életet élnek. Az első izgalmas és festett. Ezt a ragyogó rivalda előtt játszik végig a közönség kedvéért. A második irigykedő és hazug. Ezt a homályos kulisszák mögött szenvedik át a kolleginák intrikái között. És végül a harmadik őszinte és emberi, mert otthon és kizárólag magukért élnek. Az elsőt játszik, a másodikat szenvedik, a harmadikat élnek. Ez az óriási különbség a három között, melyek közül kétségtelenül legérdekesebb ilyenkor a harmadik, az otthoni.

Emlékszem, már diákkoromban is úgy volt s még ma is úgy van, hogy az ünnepeit művésznőt a lakása ajtajáig kísértük, ideig huztuk a kocsit.

A művésznő kecsesen intett s aztán belibent titokzatosan szép lakásába, amelynek még sárgaréz kilincset is aranyra néztük. A nagy nyilvánosságnak mindég bús lemondással kellett visszafordulnia az ajtó elöl s a fáradt divák teljes joggal utasították vissza a közönség alkalmatlankodó kíváncsiságát és érdeklődését. Legalább otthon hagyjanak békét nekik.

Igen ám, de ilyen nagy ünnepi pihenők idején különös varázst nyer az otthon. Sápadt, kiskabátos diákoktól kezdve föl egészen a királyig mindenki haza siet, a boldog és csöndes családi körbe. Ilyenkor rabja mindenki egy meleg kis romantikának, amely a kályha tüzeiből sugárzik ki, gyermeki ártatlan és szent örömei játszanak az ember szívével és távol érzi az ember magát mindan rossztól, ármánytól, büntől, küzdelemtől, keserüségtől, mert otthon van, ahol nem bántja senki . . .

Otthon! . . . Ennek a szónak olyan csengése van, mint az aranypénznek: meleg és fülbemászó. Egyformán kellemes mindenkinek s azért a valóságban milyen más egy művésznő otthona mint egy családanyáé. Szinte nem is merem otthonnak nevezni, ahol csak egy nő lakik egyedül. Ez csak lakás. Kihalt, mert nincsenek gyerekek, hideg, mert egyedül él benne, szürke, mert szálloda, barátságatlan, mert örökké idegen cselédek arcát kell megszokni. Ugye így képzeled te is kényelmes olvasóm, aki a családi fészkek meleg fotelljéből itéled meg jelenleg az egész világot.

Ennek a riportnak egyedül csak az a célja, hogy bemutassa a Szigligeti színház előkelő művésznőit otthon, a legintimebb milieuban, minden póz nélkül, hazugság és hízélgés nélkül. Egyszerűen, úgy, amint hódolnak apró kedvteléseiknek, szokásaiknak s úgy mozognak, beszélnek, tesznek-vesznek, mint akik otthon vannak. Lehet, hogy a szinpadai hermelines hercegnő éppen stoppolni fog, avagy az aranytorku énekesnő álmában horkolni.

Mindent el fogok mondani úgy, amint láttam vagy hallottam. Nem bánom, ha meg is haragszanak érte a jövő évig.

Különbben ma a szeretet meleg, megbocsátó ünnepe van s én ezért a nagy bűnömért nagyon buzgón vezekeltem tegnap éjfélkor a hideg éjféli misén.

E. Kovács Mariska éppen a konyhában volt s behallatszott a szalonba, amikor a szakácsnővel számolt.

— Jaj, nagyságos asszonyom, hát még itt is üldöz A Farkas. Pedig én most egészen ki akarom kapcsolni a színházat s a házi asszony-nyal szeretnék egy kicsit beszélgetni.

— Látja, nekem az eszembe sem jutott, hogy A Farkas éppen így végződik. De nem is akarom ám, hogy még a konyhában is szindarabot játszak. Mert a konyha az nagyon komoly hely. Pontos rendet tartok, mindenkinek el kell számolni egy krajcárig.

Szigoru, de nagyon jó házi asszony. Eklatáns bizonyítéka az, hogy a cselédei már évek óta nem változnak.

Mikor fölcsevarjuk a villanyt, akkor látom, hogy milyen elegáns. Az omló hárászt összehuzza nyaka körül. Köhög.

— Beteg is voltam. Feküdtem. Jaj, az előbbi, huzatos lakásunkban nagyon sokat szenvedtem. Tudja, a háló, a nappali, a konyha és a kamara ajtaja vagy ablaka mind egy vonalban volt.

Észrevette, hogy egy kicsit szétnéztem.

— Ej-ej, de mindenre kíváncsi. Azért van kettős garnitúra itt a szalonban, mert ez a barnabőr, angol fotell a férfiaké, az a sárga, aranyozott plüs pedig az asszonyoké. . . . Az asztalterítőn akadt meg a szeme? Azt bizony Mariska csinálta; turkesztáni minta; ugy-e szép?

— Remek. És ezt a kis terítőt?

— Ez kelim, arany paszománttal. Ezt is ő készítette. Együtt munkálkodunk mi ide haza. Sok szabad időnk van és azt felhasználjuk.

A szalon mellett van a háló. A butorzat meglepően szép és drága. Amerikai körtefa az egész. Az ágyak fölött szőke sugaras kép: Szűz Mária.

— Ez az én védszentem, — mondja áhitatosan a művésznő.

Egészen a hidegszínű szalonig ragyog a legutolsó szoba. Hószín fehér minden benne, még a könyvek fedele is csak fehér.

— Ez a Mariska szobája. Itt szokott tanulni.

Itt egy ismerős darabra bukkantam.

— Ugy-e ez a nehéz sárga damaszt ágyterítő szerepelt az Éva premierjén a hencseren?

— Ez. De az a két aranyos gyerek úgy ugrott rajta, hogy ki kellett egy szőnyeggel cserélni.

— Feltűnt, hogy kevés emlék van kint.

Oh, ez már avult szokás. A régi csokrok, virágkosarak megmolyosodtak. Aztán itthon más fontos dolgok is vannak, nemcsak a csokrok dédelgetése. Látja, most Mariska odaát van Tóthék már egy órája; tudja miért? . . . Meg akarja tanulni a legújabb csipkemintákat. Azután meg sokat zongorázik és mi hallgatjuk. Igazán csak a színház idegesít bennünket. Egy-egy nagyobb szerepre igazán olyan gonddal készülünk. De látja, itt van mindjárt A farkas, — közben a ki mahagóni asztal védelme alatt szépen lejegyeztem szóról-szóra, a mit mondott —

— azt gondolja, hogy hálás szerepe van az asszonynak? A férfi mindég jön és elmegy. Le-arat mindent s az asszony hiába kinlódik mindég a színen. Molnár mindég a férfit teszi diadalmos szereplőjévé. Ott van az Ördög, a Testőr. . . . Ezt szerettem legjobban. Csillag ennek a szerepnek a belső szépsége. A farkas csak kívülről szép. . . .

— Köszönöm szépen, nagyságos asszonyom.

— Hát ugy-e, mégis intervjut akar?

— Nem. Igazán nem. Hiszen ezt mind csak itthon gondolta el és csak itthon mondta el. A színháznál soha sem beszélne ilyen őszin-

tén. Még csak egyet: lesz-e itthon valami karácsonyi meglepetés?

— Az én számomra nem hiszem, hogy lesz. Hanem én gondoskodom úgy a férjem, mint Mariska számára. De ezt nem árulhatom el.

Étsy Emilia. A művésznő sajnálja, hogy személyesen nem fogadhatja, mert ágyban fekvő beteg. De azért parancsoljon besétálni. A nagyságos asszony várja.

Ezzel nyitott ajtót a szobalány. Bent a meleg nappaliban egy aranyos német mamát találtam, a mint az asztalon egy nagy barna dobozt kötözgetett.

— Kinek készül ez, nagyságos asszonyom?

— Kettő leányomnak Pesten, — mondja aranyos németséggel.

Persze beálltam én is segíteni.

— Oh ne fáradjon. Tessék helyet foglalni.

— Tessék csak engedni. Én erősebben meg tudom húzni a zsineget.

És csomagoltunk, pecsétet nyomtunk; közben persze a beteg művésznőről folyt a szó, a ki a legexkluzívabb s a megközelíthetlenség hírében áll.

Egyszer csak megszólal a zárt ajtó mögül.

— Már látom, hogy nekem is meg kell szólalnom. Lássá, lássa: maga most karácsonyi riport helyett csomagolást kapott.

— Csókolom a kezét művésznő. Nem fárasztja a beszéd?

S oda álltam a zárt ajtó elé, úgy beszélgettünk látatlanba.

— Oh, dehogy. Hiszen már két hete tart ez a láz, már mulik is, de az orvos nem enged felkelni. Vitatkozom is vele eleget, de mindig letromfol azzal, hogy mi dolgom van? És igaz is, mert nincs kint dolgom.

— Mondja művésznő, mit csinál egész nap itthon?

— Nézzon csak a háta mögé. Ott van a fekete ébenfa zongorám. Nagyon szeretem. Aztán most halomszámra olvasok német, magyar regényeket. De legérdekesebb a P. H. naptára. Ma jött meg.

A mama közdeszól.

— Nagyon szép, körülményes naptár. Rossz kormány üldözni ezt az ujságot! . . .

Kint berreg a villanycsengő. Jön az orvos. Bemegy a művésznőhöz. Az ajtónyíláskor egy pillanatra beszökik a pillantásom, a művésznő hálószobájába. . . . A sárga paplan csücske egy kicsit lecsüngött. Halkan beszélgetnek, a csomag is kész s a kedves mama elkísér egész a lépcsőházig.

Görög Olga. Görögök van a legfamiliárisabb állapot. Itt van a mama, a művésznő menyasszony néneje: Giza és öccse Sándor, aki legszigorubb kritizálója néneje művészetének. Egyébként ő a család öröme.

Persze az egész család Olgát gondozza, óvja, ápolja, öltözteti, tanácsokat ad neki s a művésznő mindezt szelid nyugalommal szenved.

— Csak beszéljete, gondolja magában. Azért minden úgy lesz, ahogy én akarom.

S ha 10 órakor kél, akkor addig lábujjhegyen jár mindenki. Mikor próbára megy, figyelmeztetik.

— Aztán Olga, itthon legyen 1 órára, mert elhül az ebéd.

De azért ha délután háromkor jön haza, akkor is meleg minden.

A mama főz. Giza modelleket válogat. Olga abszolút nem törődik a házi dolgokkal. Ebéd után megkérdik, hogy: hogy izlett az ebéd? aztán ráadják kék meleg jupparelláját s szépen lefektetik a háló hencserére. Pontosan egy órát engedik aludni. Akkor zongora próbára megy; hazajön, fürdőt vesz, ozsonnázik és aztán következik a színház.

A szalón egész virágerdő. A falon szőnyegként simulnak meg a drága selyemszallagok s a művész nő jávorfa ágya körül oldalt és elől pompás szallagok csüngnek. Az emlékek közt legérdekesebb egy félméteres ezüst harang, amelyet a Cornevillei harangokban kapott Pécssett.

Különben most éppen aludt a művész nő a hencseren, azért nem is beszélgettünk. Érdekes, hogy csak úgy tud elaludni, hogy ha két keze közt ott fekszik a szép angoramacska is.

Lábujjhegyen osontunk ki, hogy fel ne ébredjék . . .

Szentgyörgyi Mártha. A legszebb művésznőt a következő szituációban találtam — : összehúzódva ült egy kis kék fotellbe, a gyomrán egy fénylő japáni termofort szorongatott és néha-néha fádalmasan felsóhajtott :

— Jaj, de fáj a gyomrom! . . .

A kereveten pedig népszerű kis mopszli kutyája nyöszörgött. Neki is a gyomra fáj s a mama egy forró tányért kötöztetett hozzá.

— Látod Mártha! . . . Mondtam ugye, hogy szedd össze magad, mert jöhet valaki. De nem hallgatsz rám soha.

— Jaj istenem, a mama még most is zsörtölődik! . . . Nem elég, hogy egész nap csak azt hallom: Mártha, ne légy olyan lusta, Mártha ne aludj mindég, Mártha tanulj egy kicsit, még nem tudsz semmit a szerepedből, Mártha ne cigarettáz annyit, azért olyan rekedt a hangod.

A mama rátette kezét az apprehendáló szép gyerek piros szájára és így tudta csak elhallgattatni.

— Most ne velem pörölj! Beszélgetsetek együtt, hiszen azért jött ugye?

— Csak tessék folytatni, hiszen én éppen erre vagyok kíváncsi.

— Na tessék! . . . Már cigarettázik megint. Hercegovinai, szultán, purzicsán, flor: ezeket felváltva szívja. És most Diekenst olvassa reggeltől estig.

Megmutatták a hálószobát: tükör, szekrény, ágy mind-mind rózsaszín virágjávorból van. A szalomban azok a klasszikus szépségű képek, amelyek mind Márhát ábrázolják s amelyekért versengnek a fényképészek.

Egy filigrán mahagóni asztalon 12 arany és ezüst cigaretta tárca diszlik. S a könyvállvány sarkán elrejtve sárgállik egy doboz erős flor-dohány porja . . .

— Azért ám ne gondolja, hogy olyan lusta vagyok! . . . Most is szinte emberfeletti kitartással tanulom az angolt . . . Épp itt jön a missz.

S az ezüsthaju misszt össze-vissza csókolta.

H. Körözi Juci. A legszeretreméltóbb asszonyok egyike. Most is két vendége volt: egy délceg csillogó szemű leány és egy ujságíró felesége. Meghúzódtam a divány sarkában és hallgattam a csevegést.

— Tévedés édesem! Nem 62, hanem 63 liter zsirt adott a nagy kocánk. De tudod drágám, sok baj is van ám ezekkel a hizókkal! Mi nagyon pontosan ettük őket és ez sokat tesz! . . .

S a csevegés témája kaleidoszkópszertien változik.

. . . Láttam, mikor a főhadnagy utánad nézett drágám. Fent voltam a színháznál a cukrászdában . . . Te, az az ember fülig szerelmes beléd.

— Éva ruhái? Nekem nem tetszett az a kis ránc azon a rózsaszín selymen, emlékszel? amit mutattam.

Édes istenkém! . . . Milyen jó memóriát adtál e tekintetben az asszonyoknak! Képzeld: a másik asszony egész pontosan emlékezett, hogy melyik ráncról van szó! . . .

— Így tellik a mi életünk. Háztartást vezetünk, sütünk, főzünk s amellet ráérünk egy kis fecsegésre is. De nézze meg már a művész szobát!

Valóban, ezt érdemes megnézni! Itt még a butorok is emlékek; vagy tiz ezüstkoszoru, festmények, a majolika ipar remekei, tálcák, virágkosarak, amelyekben már mindben élő virág került. Gyönyörű, diadalmas triumphomok között él itt Hunyadi József, az universalis művész és felesége, az aranyszőke művész nő: Körözi Juci.

S meglepett, mikor a pompázó világi tárgyak között, felém csillogott egy kis házi oltár mécsese. Előtte elefántcsont baldachin alatt Szűz Mária a kis Jézussal.

— Erről soha sem feledkezem meg. Minden szombat est meggyujtom ezt a kis mécses. Erről a kedves vallásos szokásról nem tudnék lemondani, ha még egyszer ennyi drága színházi siker emléke volna is itt . . .

Horváth Mici. A mi kis családiasan nevelt primadonnánk egy engedelmes kis gyerek oda haza. Nagyon pontosan kell élnie s még körülveszik azok a bájos rekvizitumok, amelyek a pubertásra emlékeztetik az embert.

Hogy mindjárt a legszebben kezdjük, hát képzeljék, kivel ült egy diványon? . . . Egy huszárhadnaggyal. Egy csillogó katonával, aki — gyerekkori játszótársa volt Micinek.

Tizenhat darab bubája van a szobában. Ezeket öltözteti. Kapott egy okos kis török kutyát, na hát ez aztán vágyainak netovábbja volt! . . .

De, hogy mindemellet el ne feledkezzék a gyermeki engedelmességről, Mikulás hozott az idén neki egy aranyozott virgácsot.

— Ezzel kapok ki, hogyha rossz vagyok, mondja elfogódva. De még nem került rá a sor. Nem ám! . . .

Ó maga nem is meri elmondani napi életrendjét.

— Beszéljen a mamával; ő mident tud.

És a mama aztán elmondja, hogy Mici milyen nyakas leány.

Nem mondom tudja, hogy nem fogad szót, de azért jaj! mennyi baj van vele. Falura nem tudom kivinni nyaralni, mert ő nem tud lefeküdni 9 órakor.

Aztán meg nem alszik itthon sem a hálóban, hanem itt a szalomban, ezen a sezlonon. Ehhez köti magát, mert ez az ő szobája. No de ugye van is benne minden.

Itt az első szinlapja a Babuskából.

— Meglesz nemsokára az utolsó is, jegyz meg nevetve Mici.

— Ezeket a kis aquarelleket ő festette. Persze most már feléje sem néz ez ecsetnek.

Mici egyszer csak kimegy. Két perc mulva ijedten fut be.

— Jaj, mamuskám, ég a rántás odakint és nem tudom megkavarni.

Persze a mama kiszalad s akkor a kis primadonna sietve elmondja:

— Ne higgye, nem árt nekem, hogy színész nő vagyok. Akkor nem nőtem volna ezalatt az év alatt 4 centimétert. Hogy nem szeretek rántást kavarni, meg falun élni és este 9 órakor lefeküdni, hát ez a bűnöm.

Bejött a mama s abban maradt az érdekes beszélgetés. És a mamával egyszerre nevetve néztünk az aranyvesszőjü virgácsra. . . .

Lónyai Piroska. Lónyai Piroska szintén igen exkluzív életet él Pável utcai lakásán. Szépen zongorázik s egyedüli szórakozása még a mozi.

Sok lapot járat és sokat tanul. Minden partitúráját otthon tanulja meg, beszél perfektül franciául, németül s most tanul angolul.

Egy komor baronessz a komornája. A művész nő igen higienikus életet folytat, amennyiben állandóan soványító kurát tart. Gőzfürdő és sok séta utján akar subtilisabb lenni.

Napirendjében a legtöbb időt levelezései foglalják el. Vannak rokonai Berlinben, Londonban, Párisban. Monte-Carlóban egy croupier barátja él s ez nagyon szép olasz emléktárgyakkal szokott kedveskedni.

Milanóban a Scala tagja egyik unokahuga: Koralek Paula opera-énekesnő, akiről annyit irtak a magyar lapok a messinai földrengés idején. Ő volt ugyanis az a magyar énekesnő, aki énekelt a párisi klubban a sebesültek felsegélyezésére rendezett hangversenyen.

— Ritkán megyek valahová. Szeretek itthon ülni és elgondolkozni a mult szép napjain. Higgye meg, az emberek oly rosszak, hálátlanak és tapintatlanok . . . No de ne beszéljünk erről.

Megjött az esti posta. Egy levél első sorai nagyon megörvendeztették a primadonnát.

„ . . . Most jöttem haza külföldről és összeállítottam kriszkindlidet. Csupa praktikus dolog . . . ”

— Ugy-e milyen kedves ez a nagybácsim . . .

Angyal Ilka. A legkövetkezetesebb, a legnyugodtabb művész nő, aki a színház után a leányát szereti legjobban.

Ismerik önök ugyebár ezt a rendkívül érdekes, artisztikus külsejű szép leányt. A déli napsugaras korzó egyik szépsége ő, fáradt finom kezében olyan jól illett egy-egy romantikus francia író kék-arany kötött könyve.

S az édes mama csak róla beszél.

— Már nem jár ám iskolába. Kenyeret keres! . . . Nem is gondolja, hogy milyen örömet okoz ez nekem . . .

Milyen büszke volt, mikor haza hozta az első havi keresményét. Hatvan koronát! . . . Mind ide adta nekem. Egy fillért sem tartott meg! . . .

— És nem is méltóztatik arra gondolni, hogy színész nő legyen belőle?

— Isten ments! . . . Hova gondol! . . . Nem elég, hogy én hányódtam. Szép, nyugalmas, vallásos lelke van, nem is vágyik a rivalda mögé.

Megtapsol engem, ha úgy ritkán elviszem a színházba, aztán itthon ketten elbeszélgetünk. Olyan csendes, zavartalan az életünk, hogy zokon vesszük, hogyha el kell valami soiréra vagy jourra menni.

Nagyon-nagyon szép otthonuk van, meleg és békességes. S bár szép nagy leány van a háznál, egy rejtett fal mögött ott látam csillogni a haragos zöld karácsonyfát.

Kidobta a feleségét.

Egy magyar nő kálváriája.

Kinos botrány ügye került a napokban a nagyváradi és biharmegyei árvaszék elé. A botrány a fővárosban kezdődött, ahol Pálmai István fogtechnikus egy eseléd miatt összekülönbözött a feleségével. Ebből kifolyólag a férj a feleségét rövidesen kidobta. A még fiatal házaspárnak egy két éves kis gyermeke is volt. Fzt a gyermeket az apa nem adta ki, hanem elrejtette a felesége elől.

Pálmainé visszatért a lakásba és kérte, hogy legalább a gyermeket adja vissza. A férj hallani sem akart felesége kérésének teljesítéséről. Sőt másnap Fiuméba utazott és ott bérelt lakást. Mikor Pálmainé megtudta férje távozását, utána utazott Fiuméba.

A kikötő város idegen ajku emberei között alig tudott rá akadni férje lakására a szerencsétlen anya. Mikor megtalálta már este 9 óra volt. Kopogtatott az ajtón, azonban választ nem kapott, pedig a férje bent volt. Erre könyörgésre fogta a dolgot az asszony. Sirt, a kezét tördelte, rimánkodott, hogy fogadja vissza. Pálmai azonban kijelentette, hogy nincs semmi szüksége rá és távozzék, mert rendőrrel távolítja el.

A gyermekét és férjét vesztett Pálmainé tovább is könyörgött. A szívtelen férj erre a magyarul sem tudó rendőrséghez folyamodott. Este 10 óra volt, mikor már Pálmai beállított a rendőrségre és onnan egy rendőrrel tért vissza. A rendőrnek hiába magyarázta Pálmainé, hogy őneki joga van férje lakásán tartózkodni és a rendőrségnek nincs joga beavatkozni a családi dolgokba. A rendőr egy szót sem tudott magyarul, az asszony pedig nem tudott sem olaszul, sem horvátul. A férj azonban rá tudta venni a rendőrt, hogy feleségét hurcolja el s egy szállodában helyezze el. A rendőr teljesítette is a férj parancsát.

Másnap reggel Pálmainé ügyvédet fogadott és azzal ment fel a rendőrségre, ahol bepanaszolta férjét is és a rendőrt is. A rendőrségen nagy megbotránkozást keltett a panasza. Nyomban kérdőre vonták a rendőrt, aki azzal védekezett, hogy nem tudott magyarul. Végül is megbüntették a rendőrt Pálmainétól pedig bocsánatot kértek.

Most már a hatósághoz folyamodott Pálmainé, hogy a gyermekét visszaszerezze. Felment a fiumei árvaszékhez és ott kérte, hogy adassék ki részére a kis fia. A fiumei árvaszék anélkül, hogy konstátálta volna, hogy az illetőség kérdése tisztázva van-e, egyszerűen lerázta nyakáról az asszonyt azzal az indoklással, hogy férje *Biharmegyében, Sarkadon* született, tehát ebben az ügyben a bihari árvaszék illetékes cselekedni. A fiumei árvaszék az ügyet a nagyváradi árvaszékhez tette át, honnan a biharmegyei árvaszékhez küldték az ügyet. A biharmegyei árvaszék azonban nem találta magát illetékesnek az ügy elintézésére, ezért a fiumei árvaszékhez küldte az aktákat.

Es mig ez a fontos ügy így vándorol hatóságtól hatósághoz, addig súlyos betegen Budapesten fekszik a brutálisan kidobott feleség és várja, mikor viszik anyai karjaiba a tőle elszakított gyermekét.

..HIREK..

Szent Karácsony ünnepén.

Szent Karácsony napját, a kereszténység legnagyobb és legkedvesebb ünnepét üljük meg: az isteni Megváltó születésének emlékezetét.

Mikor a bethlehemi istállóban a világra jött az Isten egyszülött fia, három emberen kívül seki sem tudott róla és ma már száz és százmilliók örvendezve ülik a világot átalakító nagy esemény emlékét. A bethlehemi kisded születése megváltoztatta a világot. Megváltotta az emberiséget a bűntől s annak következményeitől; eloszlatta, meggyújtotta az igazság fátylóját és a szeretet tüzeit s egyenlőkké, szabadakká tette az embereket.

Annak emlékére, hogy Isten e napon a legnagyobb ajándékot: egyszülött Fiát adta az emberiségnek, mi is ajándékokat adunk egymásnak.

Az isteni kisded békét és szeretetet hozott a földre, ezt a nagy ajándékot kell legjobban becsülnünk. Azért kívánunk egymásnak boldog ünnepeket, vagy ősi szokás szerint az angyali ének szavaival köszöntjük egymást:

„Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratu embereknek!”

Mi is boldog ünnepeket kívánunk olvasóinknak, előfizetőinknek és munkatársainknak.

A katolikus egyház méltó fénytel ünnepeli a szent ünnepet.

Karácsony elsőnapján: a székesegyházban délelőtt 9 órakor gróf *Széchenyi* Miklós v. b. t. t., megyés püspök tartja az ünnepélyes szent misét és szent beszédet.

A Szent László templomban délelőtt 9 órakor dr *Vucskics* Gyula tb. kanonok, esperes-plébános ünnepélyes szent misét és szent beszédet mond.

Várad-Velencén úgy a szent misét, mint a szent beszédet *Halász* Gyula plébános tartja.

Karácsony másodnapján: az olasz plébánia templomban délelőtt 9 órakor *Imrik* S. Zoltán tartja az ünnepélyes szent misét és predikációt.

A Szent László templomban délelőtt 9 órakor a szent misét dr *Uucskics* Gyula tb. kanonok, esperes plébános, a szent beszédet pedig *Gálfy* Sándor főrealiskolai hittanár tartja.

Egy régi szép karácsonyest

emléke támad fel a lelkemben. Akkor még kis gyerek voltam, boldog és gondtalan és megilletődve szorongó és boldog, türelmetlen érzésekkel a szivemben számolgattam, hogy hányat alszunk még, amig eljön a Jézuska... És eljött. Akkor még falun laktunk, és gyönyörű szép karácsonyest borult halkan, hirtelen a házakra, ahonnan a pinciny ablakokból halvány világ világolt, — és a karácsony édes, boldog, meleg hangulata belopózott az emberek lelkébe. Ó, a karácsony estéje csak ezekben az apró kis falukban szép igazán. Fehér hó hulldogál halkan, és az apró pelyhek az ártatlan, édes örömek színével vonják be a házakat, felvirágozzák a szomorú fákat, meleg takaróval, finom puha szőnyeggel vonják be az utakat

és körülöttünk és bennünk is minden, minden hófehér... És a hold fényénél szivárványszínekben szikrázik a fehérlepel, amint.. hallga, csak, hallga... a kis harang szavára egymásután, csendben, szóvalan mennek az emberek, a piros arcu, vidám és tüzes szemű leányok, és ünneplő-ruhás asszonyok az — éjfél misére. Ez olyan nagyon szép és én olyan régen nem éreztem ilyen igazán boldog karácsonyest hangulatát...

... Akkor még kis fiu voltam és tudtam, hogy a Jézuska hozza a karácsonyfát, a libegő angyalkával, aki azonban élő, csak ami gyerekszemünk előtt olyan, mintha porcellán volna, a csillogó, fénylő, ragyogó balsamos illatu karácsonyfát, dusan megrakva mindennel, ami szép, ami jó... és a sok-sok játékot, a kardot, a puskát, az ólomkatonákat és a magától szaladó vonatot, meg a képes ábécét. Tudtam, hogy a Jézuska hozza a hugomnak a hajás babát, — gyönyörű szőke haja volt és ha lefektették, olyan szépen lehunyta a szemét — és azt a sok-sok szeretetet, vidámságot is mind-mind, amit akkor mindnyájan éreztünk otthon, ami úgy kisugárzott az édes apánk, édes anyánk, keresztmamánk és mindenkinek a szeméből...

... Emlékszem, ezüsthangu csengő szólalt meg és mi kacagó kedvvel szaladtunk a vakító fényes szobába... És akkor a karácsonyfán a sok csillogós, aranydió, cukor között, egész magasan egy arany — virgács tekintett felém. Akkor nekem összeszorult a szivem és a boldog kacagásom szomorú sirássá változott át. Nagyon fájt akkor az én érzékeny szivemnek a virgács... talán csak sejtelemszerűen éreztem, hogy miért, ... de emlékszem, alig-alig tudtak meleg, szeretetből jövő, csókokkal megvigasztalni...

... Igen, mert a virgács akkor is virgács, ha arany és az mindig fáj, akkor is, ha megérdemeljük. És a vidám és pajkos kisgyerekek, meg a komoly, gondokkal teli emberek, a nagy gyerekek is annyi-annyi virgácsot kapnak az életben, az élettől és ilyenkor a Szeretet, a Béke ünnepén olyan jó vidámnak lenni, mindenkit szeretni, elfelejteni a virgácsot, megszabadulni a gondtól, bánattól, olyan jó ezen a fehér estén, ezen a fehér ünnepen, olyan jó szivből szeretni, boldognak lenni és lélekből imádkozni, úgy, mintha most is kis gyerekek volnánk... és én arra kérem a Jézuskát, bocsásson meg, ha rossz voltam és hozza el a szeretet ragyogó, boldogító, meleg karácsonyfáját és ne hozzon virgácsot, különösen ma nem és soha, máskor sem az Életben, se nekem és senkinek. Maradjon mindig velünk, az otthonunkban, a lelkünkben, — a karácsonyfa...

La-Ly.

Lapunk legközelebbi száma a kettős ünnep miatt szombaton reggel jelenik meg.

*** Cimzetes püspökség.** A király *Horváth* István vasvárszombathelyi székeskáptalani nagyprépostnak a zaculmi cimzetes püspökséget adományozta.

*** Névmagyarosítás.** A hivatalos lap közli, hogy kiskoru *Schwartz* Sándor és Béla nagyváradi lakosok nevének *Sebestyénre* kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

Valódi Amerikai és Chassala cipők, legújabb Boralino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerzethető be.

*** A Tiszántúl karácsonya.** Ünnepi köntösben, ünnepi terjedelemmel jelenik meg a *Tiszántúl* karácsonyi száma. Nemcsak a főlapunk nagyobb a rendes vasárnapi számnál is, hanem azonfelül terjedelmes mellékletet is csatolunk, úgy, hogy karácsonyi számunk a fővárosi lapokkal is kiállja a versenyt. Főbb közleményeink a következők:

A főlapon:

Pálffy Béla: Lesz még egyszer ünnep a világon! (Vezércikk.)

Kincs István: Böcsületes emberek. (Tárca.)

Özv. Személy Kálmánné: A mai anyák és a tegnapiak.

Vidosits Gyula: Ne álljunk meg a féluton!

Humor.

Papp Jenő: Művésznők otthon.

A mellékleten:

Dr. Ferdényi Kálmán: Karácsony ünnepe.

Rádl Ödön: Szigligeti emlékezete.

Dr. Krüger Aladár: Robinzon (költemény.)

Kaczvinszky Andor: Hangjátészó masina.

Siliga Ferenc: Viszonttalálkozás (költemény.)

Székely Gyula: A stréber.

Karafiáth Jenő: Emlékek (költemény.)

Boér Margit: Mint a galambok.

Dante-Babits Mihály: A pokol kapuja (részlet az új Dante fordításból.)

Idem; Häckel kritikája.

Tompa Kálmán: Téli történet (költemény.)

Balla Miklós: A gyárban (költemény.)

Papp Jenő: Nőtlen bohémek.

Simon Andor: A kántor ur.

Siliga Ferenc: Az emlék.

Zsoldos László: A három komornyik.

*** Bucsú Váradszentmártonban.**

Holnap, karácsony másodnapján, István vértanu ünnepén bucsú lesz a Nagy-Váradhoz közeli Váradszentmárton községben. A bucsú alkalmából 9 órakor ünnepélyes szentmise és prédikáció lesz. A szomszédos községekből tömegesen vesznek részt a hivek a bucsun.

*** Rendkívüli városi közgyűlés.**

Mint értesülünk, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága szombaton, december 28-án délután tartja rendkívüli közgyűlését. Első sorban a tisztviselők fizetési osztályozására vonatkozó szervezeti szabályzat módosítást tárgyalják, azonkívül az új adótörvények életbeléptetésének elhalasztása iránt dr. Moskovits József biz. tag által beadott indítvány kerül tárgyalásra.

*** Eljegyzés.** Mikes Ödön, a Magyar élet- és járadékbiztosító intézet kolozsvári kerületi titkára, lapunknak hosszú ideig volt munkatársa, Kolozsvárott eljegyezte Mile Etuskát, Mattay Kálmán kolozsvári törvényhatósági tag, nagyiparos bájos és kedves unokahugát.

*** Vitális fegyverét eladták.** Az országoshírű haramia Vitális Imre ügye még mindig nincs végleg befejezve. Ujabban a haramia híres fegyverét, melylyel áldozatait kivégezte eladták. A fegyverért 41 kor. 10 fillért adtak. Most ezt a pénzt Vitális gyermekei örökségként utalták be.

*** Zichy Mándor emlékünnepe.**

Egy évvel ezelőtt, karácsony estéjén szomorú hírt repített szerte az országba a táviró, meghalt a magyar katolicizmus lángelkű vezére, gróf Zichy Mándor. Az egész ország katolicizmusa őszinte, mély megilletődéssel fogadta a megrendítő gyász hírt, hisz gróf Zichy Mándor neve, munkája, apostoli tevékenysége, hatalmas, kimagasló egyénisége annyira összeforrott a cselekvő, magyar katolicizmussal, annyira a legelső volt a magyar katolikusok között, hogy amikor elköltözött innen egy szebb, boldogabb hazába, feljajdult a fájdalomtól a katolikus világ, mert gróf Zichy Mándort nem pótolhatja nekünk senki.

Azóta szerte az országban mindenütt kegyeletes ünnepekkel adóznak Zichy Mándor emlékének. A nagyváradai Katolikus Kör is méltóképpen óhajtja leróni a hála és kegyelet adóját és gróf Zichy Mándor halálának évfordulója alkalmából, karácsony másodnapján, folyó hó 26-án este 6 órakor a kir. kath. jogakadémia dísztermében, emlékünnepet tart.

Az ünnepély műsora a következő:

1. „Sidney Smith“ Robin des Bois Grande Fantasia de Concert, zongorán előadja: Réz Klárka.

2. Emlékbeszéd Zichy Mándor grófról, tartja Fetser Antal felsz. püspök.

3. Szelényi József: Gróf Zichy Mándor halálára, szavalja Lenkey Árpád joghallgató.

A meghívó belépési jegyül szolgál.

*** Tompa Kálmán verse a Tiszántúlból.**

Ki ne emlékeznék a költői lelkű, kedves művészre, Tompa Kálmánra? Itt élt, itt játszott a mi színpadunkon, itt szórta azokat a kincseket, melyekkel Isten az ő ragyogó tehetségét megáldotta — és ime, ma újra megjelenik előttünk. Egy verse került kezünkbe, egy szép poemája, a melyet évek előtt a Tiszántúlnak beküldött. Hogy-hogy nem, a vers akkor elkallódott s ma került elő, a mikor az apa régen piheni már az élet fáradalmait s tehetsége, színészi temperamentuma nemes hagyományait ugyancsak a nagyváradai színpadon — fia folytatja. Kegyeletes meghatottsággal olvastuk a megsárgult sorokat s most, ez ünnepi számban kegyelettel adjuk a kedves emlékeztető színész-poéta költeményét olvasóink elé.

*** Medvigy Margitka temetése.**

Megrázóan szomorú karácsony virradt dr. Medvigy Gábor ügyvédre és családjára. Rövid három hét alatt hét kedves, szép gyermeküket ragadta el a halál és vitte el innen szebb, boldogabb hazába, az angyalok közé. A kis öt éves Margitkát tegnap, karácsony szombatján, délután fél három órakor vitték ki a temetőbe a virágos ravatalról. A temetési szertartást, amelyen jelen volt Fetser Antal felsz. püspök is, Imrik S. Zoltán plébános végezte. Az egész város intelligens társadalmának őszinte, mély részvéte kísérte utolsó útjára a kis Medvigy Margitkát. Mindenki megilletődéssel osztozott a mélységesen sujtott család, a nagyszülők és a rokonság szomorú fájdalmában.

*** Tűz az élesdi Léderer gyárban.**

A napokban öngyilkossá lett Léderer Márton élesdi cserépgyárában tegnap nagy tűz keletkezett. Eddig meg nem állapított módona gyárban felhalmazott szalmakazal tüzet fogott és ettől lángra kapott Breier Jenő

korcsmája, valamint istállója is. A korcsmát és istállót nem lehetett megmenteni. A gyárban azonban nagyobb kárt nem okozott a tűz.

*** A kéményseprési szabályrendelet.**

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy az eddigi négy helyett Nagyváradot öt kéményseprési kerületre osztja, mivel óriási mértékben fejlődött a város, sőt a kaszárnyák tömeges építése folytán a Külváros mellett egy új városrész emelkedett. Ezenkívül a módosított szabályzatba bevették, hogy a városi középületeket a kéményseprők ingyen kötelesek sepréni. A város ezáltal évenként néhány ezer koronát vélt megtakaríthatni a város pénztára javára. A miniszter azonban nem hagyta jóvá az ingyen seprést. A város törvényhatósága újból kérte ezen módosítás jóváhagyását, tekintettel a városi pénztárra. Egyben kimondotta azt is a közgyűlés, hogy ha nem hagyja jóvá az ingyen seprést a miniszter, akkor a régi szabályzatot tartja érvényben. A belügyminisztertől tegnap érkezett le az újabb döntés, amely szerint a miniszter most sem hagyja jóvá a középületek ingyen seprését, de elrendeli, hogy a város most már 5 kéményseprő kerületre osztassék, mert erre eléggé megnövekedett Nagyvárad városa.

*** Az élesdi fekefekéz.**

Könnyű, de régi módon akart egy pár élesdi dolog nélküli legény pénzhez jutni a nopokban. Hogy nem sikerült, az a csendőrség gyors és ügyes közbelépésének tulajdonítható. Mint tudósítónk jelenti, a napokban nagy ákombákom betűkkel írva levelet kapott özv. Venter Istvánné Eledsen. A levélben az élesdi fekefekéz társaság felszólítja Venternét, hogy este 10 órakor legyen kint a Vasutca végében és vigyen magával 300 koronát. Ha a felszólítást nem teljesíti, kegyetlen módon fog vele végezni a fekefekéz társaság. Azt is beleverték a levélbe, hogy ha fel találná jelenteni a dolgot, fel fogják perzsélni a házat. A megrémült asszonynak nem volt 300 koronája, de nem is akarta sem agyonütni magát, sem a házat nem akarta felperzseltetni. A veszedelmes levéllel a csendőrségre, majd a főszolgabíróra ment Venterné. Este 10 órakor Venterné helyett két csendőr várakozott feltűzött szuronyal a fekefekéz által megjelölt helyen. A csendőrök vártak 10—11—12 óráig azonban semmiféle fekefekézű ember sem mutatkozott. Másnap nyomozni kezdtek a titokzatos dologban és eredményre is jutottak. Megállapították, hogy a levelet több élesdi kőmives legény írta. Mikor a legényeket kérdőre vonták, nem tagadták, hogy ők voltak a levél írói, azonban azt hangoztatták, hogy nem rossz szándékból tették az egész dolgot, hanem csak tréfából. A csendőrséggel azonban nem lehet tréfálni, mert lehetséges, hogy csak azért mondják tréfának a dolgot, mert a csendőrség közbelépett. Az ügyet a bírósághoz tették át és a tréfálkozó legények ellen megindítják a vizsgálatot.

*** Tilos a lovak kivitele.**

A lovak kivitelének tilalmazása tárgyában a magyar kir. miniszterelnök körrendeletét leküldte a törvényhatóságnak, mely röviden így szól: Az érdekelt es. és kir. minisztériumokkal egyetértve a lovaknak kivitele az osztrák-magyar monarchia két állama szerződéses vámterületének összes határain át megtiltatott.

*** Az ünnepi liba.** Csülök Mihály szállós-utcai lakos ismeretlen tettes ellen feljelentést tett, mert zárt fűskamrájából az ünnepekre hizjalt libáit ellopták. Az eljárás folyamatban van.

* **Éva lopott.** Vigyikán Györgyné helybeli lakos tegnap a Szent László téren bevásárlás céljából a zöldség soron járt, s míg ott alkudozott egy kofánál, egy körülötte ólalkodó Éva nevű cigány leány kabátja külső zsebéből pénztárcáját ellopta. Az ismeretlen tettes ellen feljelentést tett. Az eljárás folyamatban van.

* **Tátray Sándor gyásza.** Mint őszinte részvétellel értesülünk, Gligán Juliska, fiatal 16 éves leány Szeghalmon elhunyt. A holttestet Nagyváradra szállítják és holnap, 26-án d. e. 11 órakor temetik a Körözs-u. 11. sz. gyászházból. Gligán Juliska halálával Tátray Sándort és feleségét is súlyos gyász érte, mert az elhunyt Tátrai Sándornénak unokahuga volt.

* **A Katholikus Legényegylet karácsonyi színjátéka.** A nagyváradi Katholikus Legényegylet ma, Karácsony első napján délután fél 5 órakor saját helyiségében rendkívül fényesnek ígérkező színelőadást tart, amelyre az érdeklődő közönséget szívesen látja.

Színre kerül: *A mi főntart minket.* Karácsonyi életkép az iparos világból, 3 felvonásban. Irta: Erdősi Károly.

I. felvonás: A Félbenmaradt Karácsonyest.

Személyek: Gombos, iparos Farkas József, Béla, fia Korbita József, Márta, leánya Gallovits Erzsike, Dénes, munkavezető Barza Antal, Klein, hivataloszolga Ocskó József, Jankó, házi szolgáló Henn Lajos, Egy leány Fleisz Mihály.

II. felvonás: Vértő szívek.

Személyek a II. és III. felvonásban: Gombos Béla Korbita József, Gombos Márta Gallovits Erzsike, Szekeres, gyáros Barza Antal, Szekeresné, édesanyja Pásztor Piroška, Vass Péter, segéd Szekeresnél Galló János.

III. felvonás: A Legszebb Karácsony. Történik az I. felvonás a fővárosban: a II. és III. felvonás tíz évvel később egy vidéki városban.

Szünetek alatt az egylet zenekara játszik. Helyárak: Számozott hely 1 korona 40 fillér. Ülőhely 1 korona. Állóhely 60 fillér. Színlap 10 fillér. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak.

* **Karácsonyi és újévi ajándéknak** legalkalmasabb egy gyönyörű *Japán doboz* (Bonbonier) megtöltve finom cukorkával, továbbá *kávé, tea, rum és likőrök*, melyek a legolcsóbban szerezhetők be a *Fiumei Kávé-behozatalnál* (Rákóczi-ut. Bazár-épület). Postacsomagokat ingyen készítünk el nagyrabecsült vevőinknek.

* **Nagy vörhenyjárvány.** A vörheny veszedelmes arányokat kezd ölteni megyszerte. Tudósítónk jelentése szerint az élesdi járás *Körözsfekeető* községében jelenleg 25 gyermek fekszik vörhenyben. A veszedelem továbbterjedésének megfékezésére végett nagyszabású intézkedéseket tett a hatóság.

A ROSZ PÉNZVISZONYOK MIATT

karácsonyra minden elfogadható
olcsó árban kaphatók arany,
ezüst ékszerek, gyűrűk és órák

SZILÁGYI GÉZA és TÁRSÁNÁL

RAKÓCZI-UTON. Helyi és vidéki telefon 630.

x **Női chevreaux** v. box cipő 7 kor. férfi box cipő 8 kor., chevreaux 9 kor., fiú box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calosnik nagyon olcsó árban.

**Uri fehérnemű, „Fownes“
keztyű, „Habig“ kalap, eredeti
angol cipő, egyedüli
raktár**

Róth M. utódánál.

x **Szülők figyelmébe.** Legszebb karácsonyi ajándék jól tanuló fiuk részére egy jól lövő flóbert. A legnagyobb örömet csakis ez szerezhetünk, semmi más ajándék nem teszi meg azt a hatást, mert a fiuk vérében már benne van a fegyver iránti vágy, ezt minden felnőtt férfi tapasztalatból tudja. Tehát, ha fiainknak örömet akarunk szerezni és őket a tanulásra serkenteni, úgy vegyünk **Ladányi** puskaműves Rákóczi uti üzletében, ahol jótállás mellett lehet mindenféle árban a legjobbat kapni. Töltények és fegyverjavítások, új fegyverek, lőpor és serét vadászati kellékek nagy választékban. Telefon-szám: 269.

x **TÜZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszemet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

x **Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.**

x **A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.“ sertéshizlaldájában (Óssi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.**

x **Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a Körözs felőli oldalon modern három szobás lakás** mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **A „Kispipa“ új köntösben.** A helybeli és vidéki közönség régi, kedvelt szórakozóhelye, a „Kispipa“ ódon helyisége mellett modern épületben, tágas, füstmentes termekkel, villanyvilágítással, a higiénia minden követelményével ellátva áll rendelkezésére a szórakozni vágyó közönségnek. Jó konyháról, kitűnő italokról gondoskodik és számos látogatást kér *Szujker Tamás* vendéglős.

x **Aszódi Mihály** Sas-palota Kossuth utcai cukorka és csemege nagyáruházának jelentése. Karácsonyra olcsó gyári árakkal, mint tudnivaló dolog, Aszódi-cég országára ismert és egyik a legnagyobb, úgy árban, mint választékban milyen tisztelt vevő közönség figyelmébe ajánlható cikkek. Szalon cukrok kilója 2 koronától. Mesés csillár-dolgok 6 fillértől. Csokoládé alakok 6 fillértől. Megehető finom karamellek 2 fillértől. Diszdobozok, Bonbonok 50 fillértől. Remek játékok finom Bonbonok töltve 20 fillértől kezdve szerezhetők. Egyedüli le-rakat. Gyermekkedvence. Ezer és ezerféle diszdogokkal rendelkezik. Gyermekkedvencek ajándékba kapnak egy karácsonyi szép krampuszt, meglepő érdekes. Karácsonyfák eredeti behozatala, igen olcsó árak mellett. Datolya, malaga, tea, enyér, krach, mandula, füge, olasz mogyoró, prunella, dió, kókusz dió, halkonszervek, szardiniák, theák, eredeti angol rum stb. igazán meglepő olcsó árak mellett szállít. Vidéki csomagolás ingyen. Aszódi Mihály triezsti kávé, tea közvetlen behozatala cukorka és déligyümölcs nagykereskedő Kossuth-utca Sas palota, csokoládé király Rákóczi ut. Csokoládé Király telefon 610. szám. Cukorka Király, Kert-utca. Betlehénben nincs szebb karácsony, mint Aszódinál Kossuth-utca. Telefon: Fő üzlet 635. Fiók-üzlet 1016.

Középiskolai

magánvizgára-, érettségire-, javító vizgákra *egész nyáron* át készülhet a **dr. Kallay-fele szeminariumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köz-tudomásulag kivalóak.

Az Alkotmányt

megveheti naponta, vagy előfizetheti, ugyszintén az

„Élet“, „Nagyasszonyunk“
„Zászlónk“ és „Kis Pajtás“.

a

Hegedüs Hirlapirodában

Rákóczi-ut 5. — Telefon 1301.

Praktikus és olcsó

ékszer- és óra-ajándékok

Schmutzler Jánosnál

szerezhetők be Nagyvárad, Bazár-épület.

Órajavítások szakszerűen eszközöltetnek.

x **Jenny Jenő** órás, ékszerész és lát-szerész a karácsonyi és újévi alkalomra ajánlja dúsan felszerelt óra és ékszer nagy rak-tárát jutányos árban. **Szent János-u. 39. sz.** Óra és ékszer javításokat pontosan eszközölk. Tanuló felvétetik.

Ne hagyja magát félrevezetni!

Csillárgyár

Nagyváradon csak egy van. Gyártelep: **Szent János u. 20.** Iroda s raktár: **Bémer tér 3.** A n. é. közönség szíves tudomására adom, hogy villamos felszerelési vállalatomhoz a **gyártást** is felvettem. **10 éve fennálló** vállalatom a legnagyobb garancia, hogy a leg-olcsóbb beszerzési forrás cégem. Tömeges part-fogást kérve kiváló tisztelettel **STERN.**

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Szerdán délután: Limonádé ezredes; este: Leányvásár. (Bérletszünet.)

Csütörtökön délután: Koldusdiák; este: A kis gróf. (Bérletszünet. B. Lendvay Mici vendégjátéka.)

Mesedélután a színházban.

*

Tegnap délután a Szigligeti-színházban vagy nyolcszáz gyerek és egy pár száz felnőtt előtt kabarét rendezett az igazgatóság. Őszinte örömet szerzett ezzel az intim hangulatu délutánnal nemcsak a lázasan figyelő gyermekeknek, hanem a nagy közönségnek is.

S az egész kis mesés délutánnak rendkívül stílusos programja volt, amely állandóan lebilincselte az érdeklődést.

Persze szép volt mindenki, de elsősorban E. Kovács Mariska. Meséket mondott. Az ő csodásan meleg s gazdag moduláló képességgel bíró hangján. S az előadása, mimikája mindég graciens, közvetlen és tökéletes. A többi számot is ő conferálta be egy-egy színes ötlettel.

IRODALOM

Dante: A Pokol.

— Fordította: Babits Mihály. —

Irodalmi eseményt jelentünk be a magyar olvasóközönségnek.

Egy genialis magyar költő, az újabb magyar költészet egyik legkiválóbb egyénisége, a magyar versforma egyik elismerten legnagyobb mestere Babits Mihály vállalkozott arra, hogy Dante Komédiáját lefordítsa.

Nem az övé az első Dante-fordítás időrendben, de értékben föltétlenül az első.

Danténak tudvalevőleg legnehezebb oldala a fordító részére: a versforma. Az ő terzinái annyira magukon viselik az olasz nyelv sajátosságait, hogy felséges szépségű munkájának fordítói valóságos harcot kénytelenek folytatni a nehéz vers formával. Nálunk pl. Szász Károly fordítását valósággal élvezhetlenné teszik az erőszakolt kinrimek. Eddigi többi magyar fordítói el is hagyták a verses formát s ebben a tekintetben más irodalmak igen előkelő példáira is hivatkozhatnak. Babits megtartja a rémeket s ezzel az akadályllyal igazán bravurosan küzd meg. Fordítása nem csak tartalmilag, hanem alakilag is hű és a mellett minden tekintetben kifogástalan. Ő maga így nyilatkozik Dante-fordításáról:

Dante fordítása mindig a világirodalom legnehezebb feladatai, legsábitóbb problémái közé tartozott. Egy irodalmi körnégy-szögösítés, bőlesek köve: oly izgató, olyan népszerű. Nyelvek és nemzedékek vetélkedtek benne, egymás vállára hágyva törtek a magas pálmá felé. Nagy költők, nagy nyelv-művészek és nagy tudósok áldozták rá idejüket és erejüket jórészt. Hány értékes emberélet egészen ráfeledkezett!

Az ember szinte kétkedve kérdezi: honnan a mesterkelt, külsőleges munkának ily csodás varázsa? Hogy hajthatták oly eredeti költők, mint Longfellow, Ratisbonne, ily lekötő, nehéz igába nyakukat? Vajon érdemelte-e ez a szükségkép tökéletlen s talán gépiesnek látszó mesterség ennyi áldozatot? A talányfejtés léha gyönyörűsége meddig viszi még az emberi lelkeket?

Igaz, hogy a Divina Commedia terzinái még talánynak is tökéletesebbek minden más talánynál, melyet alkotás valaha műfordító elé állított.

Az igazi talány, melynek csak egy megoldása van. Más remekműveknek el nem tudom képzelni több jó fordítását, Dante egy-egy terzináját oly talánynak érzem, melynek minden nyelven csak egy tökéletes megoldása lehetséges: jaj annak, aki ezt az egyet el nem találja! Eltalálása pedig tisztán ihlet dolga, mint az igazi talányfejtés is: egy felvillanó ötlet; és egyáltalában nem gépi munka.

És hol van a szellem, amellyel közlekedni érdemesebb volna, mint az a szellem, mely Dante nyelvében nyert örök kifejezést? Egy oly kornak, egy oly kor legrepresentatívabb népének kifejlődése ez, amelynél szellemiekben gazdagabbat az ugrásokkal és visszaesésekkel dolgozó világtörténelem nem könnyen produkál. Arról a századról szólok, mely a középkort az ujkorhoz köti.

Babits Dante fordítása a magyar nyelvnek valóságos diadala s mint ilyen, méltán foglal helyet a legjobb magyar mű fordítá-

sok sorában. Egy éneket ünnepi mellékletünkön közlünk.

„A legszebb könyvet“ a kiadó oly külsű mezbe óhajtottát öltöztetni, mely méltón reprezentálja Dante világirodalmi nagyságát; a külső kiállítás a maga korjelző stilszerűségével alkalmas felkölteni azt a hangulatot, a mellyel az emberiségnek ehhez a nagy kincséhez hozzányulni szabad.

Dante Komédiájának első része: A Pokol 12 régi kép hasonmásával, gazdag könyvdiszszel (Zádor István rajzaival) kapható füzve, fehér kartonborítékban 9 kor-bolti áron, vászondiszkötésben 12 korona bolti áron, szarvasbőr-diszkötésben 20 kor-bolti áron, pergamentkötésben 22 kor. bolti áron.

Dante Komédiájának további részei: „A purgatorium“ és „A paradicsom“ a legközelebbi két éven belül fognak hasonló kiállításban megjelenni.

A könyv a Révai Testvérek kiadásában jelent meg.

Kedélyhullámok. Humoros elbeszélések. Irta: Kacsvinszky Andor. A mi kedves humoristánk, a biharmegyei életnek kifogyhatlan kedélyü ábrázolója: Kacsvinszky Andor gondolt egyet, bokrétába kötötte azokat a természetes üdeségű vadvirágokat, amelyeket a bihari rónán szedgetett össze, a bokrétára ráírta ezt a címet: „Kedélyhullámok“ — és most itt van a közönség előtt Kacsvinszky humorának java termése, kötetbe foglalva. Valóságos aratás ez a kötet az egészséges, igazi magyar humor mezején. Kacsvinszky semmitől sincs megszűbb, mint az elfünyyásodott, lipótvárosi tolvajnyelven beszélő pesties kényszerhumortól és semmihez sincs közelebb, mint az igazi magyar kedélyhez. Alakjai husból és vérből való alakok, akik velünk élnek, akiket mindennap látunk a falun, a mezőn, a régi magyar kuriákon. Néha vissza-visszaszáll az író a régi jó időkbe, a mikor több volt a magyar emberben is az őszinteség, a kedélyesség. Ezeket a régi jó idők mesterei tudja Kacsvinszky föllelveníteni. Azok a kedélyes magyar uri társaságok Kacsvinszky tolla alatt megelevenednek s minden igaz magyarságukkal újra bevonulnak az irodalomba. Külön kell kiemelnünk Kacsvinszky törőlmetszett, hamisítatlan, zamatos nyelvét. Olyan fordulatai, olyan szófűzéseai és eredeti kifejezéseai vannak, amelyek könyvét nyelvészeti szempontból külön is értékessé és érdekessé teszik. A magyar szólásformáknak egész kincses bányája Kacsvinszky munkája s lehetetlen ebből a szempontból külön ki nem emelni Kacsvinszky írói egyéniségét. Általában az egész kötet egy eredeti tehetség éles megfigyeléseiről s kiválóan magyaros zamata stitulásáról tesz bizonyosságot s mindenképpen értékes terméke a karácsonyi könyvpiaconak. Kacsvinszky kötete Budapesten, Benkő Gyulánál jelent meg, Nagyváradon Láng Józsefnél kapható. Mai számunkban a mellékleten mutatványt közlünk belőle.

A Magyar Gazdák Lapja mezőgazdasági hetilap a XXX. évfolyamban fog megjelenni. Ezen lap teljesen a mezőgazdasági érdekeket szolgálja. Szívesen szolgál mindenkinek gazdasági tanácsal, utbaiga-

Gózon Gyulát most láttuk először a nyár óta. Szünni nem akaró tapssal fogadták s a jó fiut ez annyira meghatotta, hogy könyre fakadt. Egyéni számai rendkívül finom, artisztikus kabaret chansonok voltak, duettjét Horváth Micivel pedig négyszer kellett megismételnie.

Szenzáció volt Szentgyörgyi Mártha táncduettje Nádasi Oszkárral. Senki sem gondolta, hogy a drámai szende ilyen szépen tud dzsiggelni. Nádasi természetesen remekelt ezuttal is. Görög Olga nagyon szépen énekelt egy komoly műdalt. Sebestyén Irma kedvesen elcsicseregte couplettjét a Szalmakalapról. Kovács Hanna a Parasztbecsület egyik legszebb áriáját adta elő friss úde hangon.

Medgyaszai Jenő sok tapsot kapott magyar daláért, amelyet igazán megérdemelt. Polgár Mariska ügyes szavallatáért, Sik Rezsőt pedig klasszikus tökéletességgel előadott nyelvdrámájáért tapsolták meg, míg végül Ponghót rég nem hallott szép hangjáért.

Volt közben egy kis bohózat is, amelyben Kabos, Leövey és Pápainé keltettek őszinte részvétet a szöveg gyarló volta miatt. Figurális alakításuk azonban rendkívül tetszett.

(p. Jenő.)

A színház karácsonya. A karácsonyi ünnepek tartalma alatt ma és holnap délután 3 órakor ünnepi előadásokat tart a színház. Szerdán délután az idei szezon egyik bájos operettje: a Limonádé ezredes kerül színre, csütörtök délután pedig Milóker Károly egyik legszebb zenéjü alkotását a Koldusdiákot játsszák, amelynek ideai repíze meleg érdeklődést keltett a színházi közönség körében.

A leányvásár. Bizonyára élénk emlékezetében lesznek még a színházi publikumnak azok a forró esték, amelyek az elmúlt szinidény alatt mindig megisméltötek valahányszor a Leányvásár került színre. A pattogó ütemü pajzán zene, a maga helyenként komoly muzsikális értékével, az exotikus librettó szépsége és a nagyváradi kiállítás pazarul fényes volta, méltán meg is érdemelték ezt a meleg fogadtatást. Karácsony első napjának: szerda estéjét használta fel ez igazgatóság arra, hogy a múlt idény e nagyszerű operettjét ez ideai szezonban először felelevenítse, még pedig a szintársulatnál történt változások folytán legnagyobb részt új szereposztással. A főszerepeket: Lucy Görög Olga játssza, aki most legutóbb az Éva előadásaiban aratja mint pompás koloratur énekesnő a legszebb sikereket és Betty szobaleányt Horváth Mici a temperamentumos subrette játsszák. Erdélyi szinigazgató a legnagyobb gonddal rendezi a Leányvásár repizét, amely méltán megérdemli a közönség legmelegebb érdeklődését.

B. Lendvay Mici vendégszereplése. Csütörtökön, ünnep másodnapján este érdekes vendégszerepléssel kedveskedik a közönségnek a színház vezetősége. Ez alkalommal lép fel B. Lendvay Mici, a budapesti színházak egyik legkedveltebb subrette-prinadonnája, aki a vidéki városok szinpadjain valóságos diadalutban vendégszerepelt. A bájos művésznő Nagy-Váradon a közönség egyik legkedveltebb operettjében A kis gróf-ban lép fel, amelyben Rózsi pompás szerepét játssza.

zitással és felvilágosításokkal. Szerkesztője Merza Márton gazdasági író. Előfizetési díj egész évre 16 kor. fél évre 8 korona negyed évre 4 kor. Az előfizetéseket legegyszerűbb postautalványon a kiadóhivatalba, Budapest Fehérvári-ut 54. sz. a. küldeni.

NYILTÉR

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szápadlás nélkül is készít **kitűnő hírnevű**

Fogtechnica

Öz. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

Elgázolás a Szent-László-téren

Ez év május havában súlyos természetű szerencsétlenség történt a Szent-László-templom és a Kishíd mellett. Nagy Sándor kocsis a Kirschner és Deutsch szállító cég egyik hatalmas kocsijával a hidon akart átmenni, azonban közvetlenül a hid előtt figyelmeztette a rendőr, hogy a hidon a teherkocsival nem lehet átmenni, forduljon meg. Éppen az uton ment át egy fiatal leány, Kaufmann Ella, akit a szekér fordulás közben elütött és a hatalmas kerekek keresztülmentek a szerencsétlenül járt leány lábán, úgy hogy Kaufmann Ella 8 héttig volt beteg a szerencsétlenség után. Az ügyészség gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége miatt emelt vádat Nagy Sándor ellen.

A nagyvárad kir. törvényszék büntető bírósága tegnap tárgyalta az ügyet Petróczy törvényszéki bíró elnöklése alatt. A főtárgyalás folyamán kiderült, hogy véletlen szerencsétlenség történt és a kocsist nem terheli gondatlanság. Felmentették. Az ügyész felbevezetett.

Gondatlan édesanya. Körözsgyeres községben jómódu falusi gezdember volt Atyim János. A házuk és a kertjük ott volt közvetlenül a Körözs mellett. Ez év szeptemberében Atyim Jánosné elment hazulról, otthon nem maradt senki, csak a kis négy éves leányuk, Mari. Nem vigyázott rá senki és a kis gyerek vidáman, gondtalanul játszott egy ideig az udvaron. Azután el-típett a kertbe és odament a víz mellé.

A parton nézte, hogy hullámszik, rohan a Körözs vize, míg egyszer csak elszédült és fejjel belebukott a vízbe. Az ár magával ragadta és a kis leány belefutott a Körözs vizébe. Amikor Atyim Jánosné visszajött, sehol sem találta a gyermeket, szomorú sejtelmektől gyötörve, kirohant a víz partjához és ott találta holtan a kis leányt a vízben. A törvényszék büntető bírósága tegnap tárgyalta az ügyet és a gondatlan anyát gyermeke halála miatt 14 napi fogházra ítélte, az ítéletet azonban az enyhítő körülmények figyelembevételével felfüggesztette.

TÁVIRATOK

Weisskirchner — a magyarokról.

Bécs, dec. 24.

Weisskirchner az ujonnan választott bécsi polgármester egy magyar újságíró előtt így nyilatkozott:

Lueger áldását könyörögtem jövőd munkámhoz. De ez nem jelenti azt, hogy Bécsnek gyűlölnie kell Budapestet. Sulyt helyezek rá, hogy a két ország fővárosa a közös uralkodó szeretetében és egymás megbecsülésében testvérekké váljanak. Az én polgármesterségem nem lesz alkalom arra, hogy önök a Lajthán túl agresszivitásról panaszkodjanak. Különben is annyi a gondom és annyi lesz a dolgom, hogy a köteles látogatáson túl, amelyet Budapestre tenni szándékozom, aligha lesz időm foglalkozni magyarokkal.

Elégedetlenség Oroszországban.

Pétervár, dec. 24.

Az orosz lapok, különösen pedig a nacionalista újságok erősen támadják az orosz kormányt és Sanow külügyminisztert a londoni reunio miatt. Azt írják, hogy Oroszország Londonban egy „diplomáciai lukdent szenvedett. Támadják a lapok a francia miniszterelnököt is s azt mondják, hogy Poincaré szerelte le a szerb kormányt.

Felgyújtott hadi hajó.

Páris, dec. 24.

A Provence páncélos hadihajó, amely lorioni állami hajógyárban épül, az éjszaka a lángok martaléka lett. Egyszerre minden oldalról kigyulladt a hatalmas páncélos, amelynek egész faváza kész már és most páncélozzák. Már egyszer tűz ütött ki rajta s akkor is alapos volt a gyanu, hogy bűnös kezek gyújtották fel, de sikerült megmennteni. Most elpusztult az egész építmény és kétségtelen, hogy az új páncélos nem véletlen baleset következtében ment tönkre.

Lázító rutének.

Debrecen, dec. 24.

Az ungvári ügyészséghez följelentést adtak be, hogy Demta Iván, orosz munkás, kövesligeti lakos a korezmákban és a vendéglőkben izgat a magyar király és a magyar állam ellen. Az atyuskát, az orosz cárt magasztalja és dicsóiti azt az

időt — amikor az orosz uralom alá jut az ország. Az ügyészség utasítására a csendőrség Demta Ivánt letartóztatta.

Öngyilkosság a fogházban.

Debrecen, dec. 24.

Berei Imre fiatal jómódu gazdálkodót botrányos részegség miatt elfogta a rendőrség és a közigazgatási börtönben csukták el. A mikor Berei kijózanodott, úgy megrestelte a dolgot, hogy az ingét rongyokra tépte és abból font kötéllel a börtön ablakának vasrácáira akasztotta fel magát. Mire észrevették, már halott volt.

Oroszország Kina ellen mozgósít.

Pétervár, dec. 24.

A külpolitikai mozgalmak közt elsőrangú fontosságú az, hogy Oroszország Kina ellen mozgósít. Most már körülbelül tisztában lehet a világ azzal, hogy miért tanúsított engedékenységet Oroszország és vele kapcsolatban Szerbia és a reunion az osztrák-magyar állásponttal szemben.

Mindez megmagyarázható abból a hírből, hogy Urgából — mint egy távirat jelenti — mongol követség utazott Pétervárra, hogy a cárnak megköszönje a mongol függetlenség támogatását.

Koedukáció Oroszországban.

Pétervár, dec. 24.

A rendőrség az egyik gimnáziumban azon érte a tanuló fiukat és leányokat, a mint az épületnek egyik elsötétített helyiségében gyűlést tartottak. A leányok felsőbb leányiskolák növendékei voltak. A rendőrök a könyvszekrényben a könyvek mögött trágár tartalmu nyomtatványokat találtak, amelyeket a tanuló leányok irtak meg. Ezekben a nyomtatványokban magasztalják a szabad szerelmet. A nyomtatványok között voltak forradalmi tartalmuak is. Találtak egy írást, melyből kiderült, hogy a tanulók összeesküvést terveztek a vallásügyi miniszter ellen.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.08

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—
Közuti vasut	—	651.—
Városi villamos	—	373.—
Salgótarjáni kőszén	—	713.—
Rimamurányi	—	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.**Autó (automobil) tulajdonosok szíves figyelmébe**PNEUMATIK, köpeny és tömlő, vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker. Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete r.t.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleglet nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra

Igen jó keresetre

tehetnek szert nők csipkehorgolással. Forduljanak válaszbélyeggel ellátott levélben a

Magyar Háziiparfejlesztő vállalatához Déván.

Fröhlich József

viaszgyertya-gyártó-, méz- és viaszkereskedése

Nagyvárad, Szent János-u.

Ajánlom a Főtisztelendő papság és a n. é. közönség részére templomi viaszgyertyáimat, padló-viaszt főzött állapotban, valódi akác-virág csemege mézet, hófehér lépesméz, mézeskalács különlegességeket. Tisztelettel

Fröhlich József.

Telefon 907.

Telefon 907.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsuvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nívásra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Ananas**Jamaika rum**

GORDON-STAFFORD & CO

londoni cégtől eredeti töltésben a legfinomabb és legnemesebb

Jamaika rum teához.

Kizárólagos raktár:

Nagyvárad, Tisztviselők

Fogyasztási Szövetkezeténél

Nagyvárad, Rakóczy-ut 6. sz.

TELEFON 769.

TELEFON 769.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 héten egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, rézkerekekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTALLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra.

Saját ház.

Ez a „Muki” művész

szájharmonika dobbal. Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A dalokat a művész harmónikán játszik, a valódi bőrrel ellátott dob pedig kíséretül szolgál. Ara tokkal és egy méssé ajándékkal együtt csak 4 korona

Wagner a „Hangszer Király”

országszerte elismert elsőrendű hangszerárúházaiban, Budapest, József-körut 15. Fényképes árjegyzék ingyen.

ÓVÁS: Figyeljünk jól a pontos címre és házszámra.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részvénytársaság, Nagyvárad.

Értesítés.

Tisztelt üzletfeleinket ezennel értesítjük, hogy Teleky-utca 5. sz. alatt, a volt Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank üzlethelyiségében levő fiókunkat csak ez évi december hó 14-ig tartjuk fenn, miután e napon Bémer-tér 4. sz. alatt ujonnan épült intézeti központi helyiségünkbe költözünk át.

Kérjük tehát t. üzletfeleinket, hogy december 14-től kezdve bennünket már önnöti új helyiségünkben (Bémer-tér, 4. sz.) sziveskedjenek felkeresni.

Nagyvárad, 1912. december 5.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.

Házi csatornázást

szakszerűen kézi

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagypiac-tér 1. Telefon 969. Gyár: 1062

Cement, gipsz, nád, fedéllemez, cserép, kőpor, oltott mész stb. eladás.

Kiadó legelő.

A margittai járás B. királyi község határában fekvő birtokomnak mintegy 220 magyar holdat kitevő legelő és kaszáló részét mostani december 15-től 1913. évi december 1-ig egészben, esetleg két részben is legeltetés céljából kiadom, van rajta egy 100 darab jószágra való istálló, melynek használata 1913. évi május 5-ig megegyezés esetén legelő bérlettel jár, gazdaságomban legelő mellett nagymennyiségű szalma van, melyből korlátolt mennyiségben ingyen adok trágya termelés végett. Ajánlatok a haszonbéri összeg és esetleges feltételekkel 1912. évi december 20-ig Kacsora Károly földbirtokoshoz Margittara címzendő.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 27. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari tagymentes
closetteket vízöblítéssel.
Angol-closett berendezést,
viztartány vagy önzáró clo-
sett csapokkal való öblítéssel.
Mindennemű épület- és disz-
bádogos munkát. Villany-
erő gépekkel berendezve.

Kajári Dezső

villamosvilágítási vállalat

Nagyvárad, Beöthy Ödön-u. 46. sz.

Készíti a legmodernebb villamos vilá-
gítási és erőátviteli házteléfono **csengő**
berendezéseket. Motor és dinamó
tekeréscselések és szakszerű javítások.
Izléses hivateli csillárokat rajz-
szerint készít és átalakít. Ejjeli
ügyeletes szolgálat.

Telefonszám 1192.

Tisztelettel értesitem a nagyér-
demű közönséget, hogy
Csengeri-utca 21-ik szám alatt
saját házamban, egy a mai kor-
nak mindenképen megfelelő

= épület és =

műbutor asztalos

műhelyt létesítettem.
Elfogadok: előszoba és konyha
felszereléseket minden ki-
vitelben, továbbá templom,
iskola, gyógyszer-tár és ká-
véház berendezéseket kellő jár-
tassággal. Rajzzal és költség-
vetésekkel úgy helyben,
mint vidékre készséggel
szolgállok. — Tömeges rende-
léseket kérve vagyok kiváló
tisztelettel

Gaal József

mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52. TELEFON 11-52.

Belépési felhívás. A polgári takarékszövetkezet

Kossuth Lajos-utca 4. szám

1913. január 1-én megnyitja
18-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton is felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszészerinti számú törzsbetét jegyzésével történik, melyek mind-egyike után hetekint 1 kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelte után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hite-
lének, keresetüknek és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

- a) a heti befizetések 9 tizedrésze erejéig minden további biztosíték nélkül;
- b) ingatlanokra;
- c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- d) megfelelő kezesség mellett váltókra, köte-
levényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétként 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki meg-
kapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállított kötelevények bélyeg és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek Nagyvárad, 1912. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékszövetkezet igazgatósága.

Ha nincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz-
szul szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

VÁLLALATI HIRDETÉS.

Van szerencsénk a n. é. közönség be-
cses tudomására hozni, hogy 32 évi
tapasztalataim és tanulmányaim után a
mai kor igényeinek megfelelően

építkezési irodát nyitottunk.

Elvállaljuk épület építését, átalakításo-
kat, csatornázásokat szakszerű kivitelben,
szolid árak mellett. Nedves falak a leg-
újabb találmány szerint teljesen szá-
razzá alakítjuk át felelősség mellett.

Szíves megbízásokat kérnek tisztelettel

Kiss István és Fia

képesített kőművesmester

Nagyvárad, Keskeny-utca 9. sz.

Saját ház. Telefon 1118.

6093—1912. eln. sz.

Pályázati hirdetmény.

Kinevezés folytán megüresedett közig-
yakornoki állásra ezennel pályázati hir-
detek és felhívom pályázni ohajtókat,
hogy az 1883 évi I. tc. § a alapján meg-
kivánt elméleti képzettség igazolásával
kellően felszerelt pályázati kérvényeiket
mélit Hlatky Endre főispán urhoz cí-
mezve legkésőbb f. évi 28-ának d. u. 5-
órájáig a polgármestri hivatalhoz (Vá-
rosház I. e. 4.) annál is inkább nyujtsák
be, mivel a később benyújtott kérvények
figyelembe vételni nem fognak.

Nyugdíjigénnyel egybekötött közig-
yakornoki állás évi fizetése 1200 kor-
laktébe 400 korona.

Nagyvárad, 1912. dec. 21.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok.

l a m p á k

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

„Varázsuvola.“

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A „Varázsuvola“ rendkívül kellemes, 20 acél trombitahanggal és 4 erős bőgővel van ellátva. Diszes kivitelben, kottafizettel, dalokkal, tokkal, ajándékkal együtt csak 4 korona.

Csakis Vagner „Hangszer-Király“ ország-szerte elismert legolcsóbb hangszeráruházában kapható. Budapest, József-körút 15. — Gyorsjavító műhely. — Kérjen fényképes hangszerárjegyzéket.

ban kapható. Budapest, József-körút 15. — Gyorsjavító műhely. — Kérjen fényképes hangszerárjegyzéket.

Francia tűzhelyek!

egyedüli gyártója:

Vajnovszky József

épület- és mülakatos mester
Nagyvárad, Sztaroveszky-u. 27. sz. alatt
Telefon 11-37. Telefon 11-37.

UJDONSÁGI!

Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita“ rendkívül erős, vastag sárgarézből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós bilentyűkkel ellátva. Ara tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal — csak 6 korona —

Wagner a hangszerkirály ország-szerte elismert elsőrendű hangszeráruháza, BUDAPEST JOZSEF-körút 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen. Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

JOZSEF-körút 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen. Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!

vegyileg női, férfi és gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kélzölöket fényesre, csipke és szövet függönyök, bútor szövetek, papi és egyenruhák vegyileg tisztítatnak.

Gyár: Köröze-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.

Mokos Sándor.

Meg van!! az asszonyok öröme!

Nem kell többé mérgeledni, csekély tüzelővel gyorsan lehet sütni és főzni, régi tűzhelyeket (sparhelt) át lehet olcsó pénzért alakítani. Háztulajdonosok, mérnök és építész uraknak ár- engedmény.

Továbbá minden néven nevezendő lakatos munkák jutányos árban. Meghívás esetén házhoz jövök. Vidéki levelekre válaszolok.

VÁJNOVSZKI FERENC
uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipöket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Cipőt, kalapot és uri divat cikket

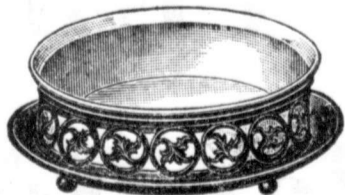
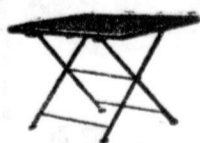
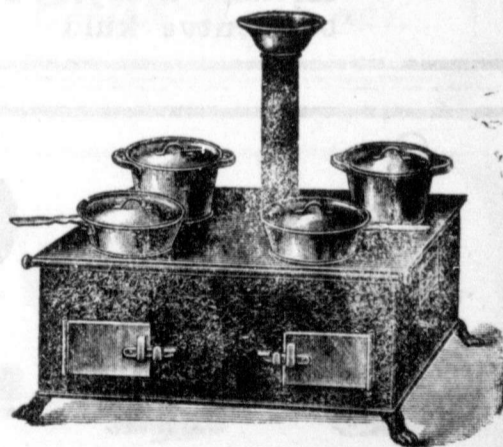
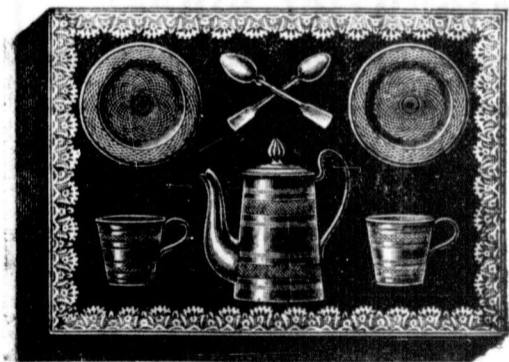
legolcsóbban csak **Fekete Jenőnél** Nagyváradon Bémer-téren ELITE kávéház mellett szerezhetjük be.

! Me Facimbalom

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A Facimbalom 15 különböző nagyságban összehangolt fadarabból áll és a mellékelt verőkkel (ugy mint a cimbalom) lesz játszva.

Ara verőkkel, tokkal és mesés ajándékkal csak 6 korona **Wagner a „HANGSZER-KIRÁLY“** ország-szerte elismert elsőrendű hangszeráruházában Budapest, József-körút 15. Fényképes árjegyzék ingyen. — OVAS: Figyejen jól a pontos címre és házszámra.

TARSOLY és RISZTÓ Nagyvárad, Rákóczi-ut
különlegességek vaskereskedése.
Valódi porosz fűtőszén házhoz szállítva.

Vas- és Rézipar Részvénytársaság, Nagyvárad.

Karácsonyi butorkiállítás!

Az új WEISZLOVITS-palotában (Rákóczy-ut 13), valamint TELEPÜNKÖN (Kolozsvári-u. 39. szám) elismert minőségű gyártmányainkból

kiállítást rendezünk.

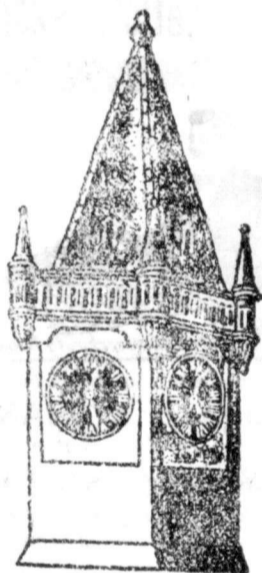
Megtételezés vételkötelezettség nélkül. Réz és vas baba-játékgépek. **Eden-pamlag szabadalom.** Nappal gyönyörű oltómán, éjjel kényelmes félmagy. — Gyártmányaink eredeti tervek szerint is készülnek, rajzok, költségvetés díjmentesen. **Butoralbum** kívánatra ingyen. Az ágyaink **szabadalmazott kapcsolással** készülnek, azért szavatolt féregmentesek.

Vas- és Rézipar Részvénytársaság, Nagyvárad.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik legrégebb és legmegbízhatóbb toronyóra készítő telepe. Olcsó árak, több évi jótállás. Villanyerő berendezés.

Kívánatra árjegyzéket bérmentve küld

Uj! ■ Uj!

Házi szemét fuvarozási vállalat.

1912. november hó 1-én megindítottam új vállalatomat. Naponként, hetenkénti kiszállítást főtállalok; b. megrendelésekre személyesen megjelenek és pontosan szállítom. Tisztelettel

S. Czeglédy János

szent ANNA-UTCZA 28.

Telephon 10-83. szám.

„Styria-Universal“

Képviseiök kerestetnek! **Kötőgépek**

megmunkálnak **finom és vastagszálu pamutot ugyanazon gépen.** Árjegyzék ingyen. Részletfizetésre is Styria-Kötőgépgyár, Graz, III.

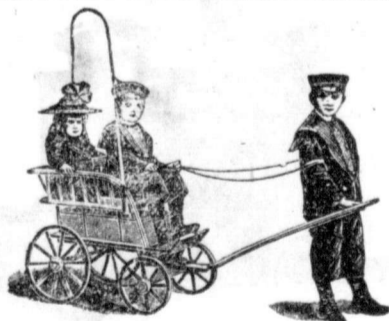
Figyelem!
Fióközlet nincs!

NAGY GYULA

Nagyvárad, Olaszi, Rákóczy-ut

ajánlja saját gyártmányu **kefe és meszelő nagyraktárát.** Dus választék **finom illatszerekből, pipere-szappanokból** és mindennemű **fésűkből és hajtűkből.** Raktáron tart **fürdő és kocsimosó szivacsokat** jutányos áron. **Fogkefék** felelősség mellett. Különböző karácsonyi és újévi ajándékok olcsó bevásárlási forrása.

Figyelem!
Fióközlet nincs!

G Y E R M E K
J Á T É K

a legnagyobb választékban

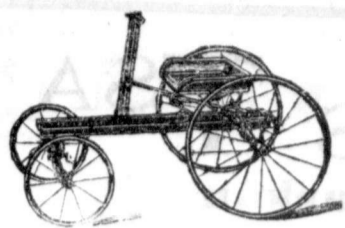
LŐRINCZ

cégnél

Nagyvárad
Bémer-tér.

Telephon 12-68.

Telephon 12-68.

GYERMEK

JÁTÉK

Eredeti Angol és amerikai játék ujdonságok. Börönd, Bördiszmű, Utazó keilékek. — Legelőnyösebben beszerezhetők a

BELVÁROSI ÁRUHÁZBAN

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 10. STERN-palota.

Karácsony-fára való mézeskalács

és midennemű cukorkák nagyválasztékban gyári áron.

Jótekingy intézetek, iskolák és egyletek részére nagy árengedmény.

Valódi akácvirág-mézből készült mézeskenyér, mandulás-, töltött- és Nürnbergi mézeskalács különlegességek. ● Debreceni mézestányér, debreceni vajasperec.

==== Valódi akácvirág és csemegeméz. ====

Karácsonyfára való és Tündér-fényszóró gyertyák. — Régi megbízható üzlet e szakmában.

Alapított :
1835. évben.

Fröhlich Főzsef Nagyvárad, Szent Fános-u.

Telefonszám:
907.

Karácsonyi vásár! Ritka kedvező alkalom

a fiók-üzleteimet a fő-üzletbe bevonom!

A tetemes átszállítási költségek megtakarítása végett

Mindhárom üzletemben az eladást **bevásárlási árban fogatosítom.**

Az olcsó eladás hétfőn, decemer hó 16-án kezdődik.

Czillér Imre

Fő-üzlet: Szent László-tér 1. szám alatt. — Fiók-üzletek: Rákóczi-ut 7. és Szent László-tér 6.

MEZEY JÁNOS ÉS TSA

Nagyváradon, Szent László-tér és Teleki-utca sarkán

KARÁCSONYI ÉS TÉLI IDÉNYCIKKEK:

mindennemű fűszer, csemege, cukorka, thea, thea-sütemény, rum, likőr, bor, pezsgő, hazai- és déli gyümölcs, KARÁCSONYFA DISZEK nagy választékban

Telefonsz.:
249.

SZOLID SZABOTT ÁRAKBAN!

Telefonsz.:
249.

Telefon 8 sz.

Telefon 8 sz.

Karácsonyi különlegességek, karácsonyi cukorkák, karácsonyi kollektívák és karácsonyi dísz tárgyak

JANKY ANTAL utódánál szerezhetők be legjobban.

Karácsonyi fenyőfák bármily mennyiségben ugyanott.

Cognac-speciálitás Szi József ügyvéd híres borpárlata 1892-ből kizárólag

JANKY ANTAL UTÓDÁNÁL kapható.

Nagyvárad, Szent László-tér.

Telefon 245. sz.

Telefon 245. sz.

Kalenda János

cégnél

Nagyváradon

a Szent László-téren

legjutányosabban beszerezhetők mindennemű

Varrógépek

Gramofonok

Kerékpárok

Vadászfegyverek

és vadászati kellékek óriási választékban; ugyszintén utazási cikkek is nagy választék található.

Fenti árucikkek előnyös részletfizetésre is kaphatók.

Carbid olcsó napi árban.

Varrógépek, gramofonok olcsón javíttatnak.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegcsiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utca.

TELEFON
11-64.

Üvegcsiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegedzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Faönttükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglalatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakatüvegek

Épületüvegezés

Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzéket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok ki-
képzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Flegman

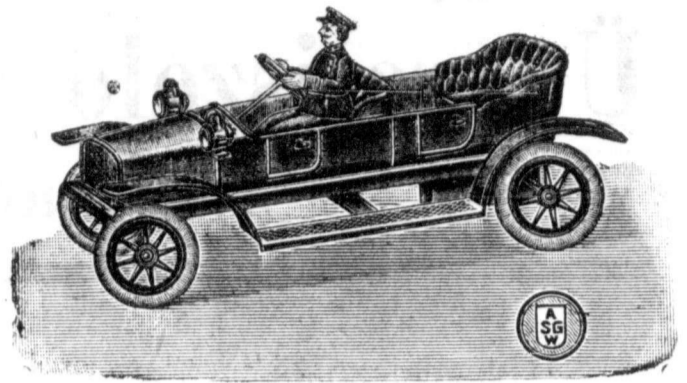
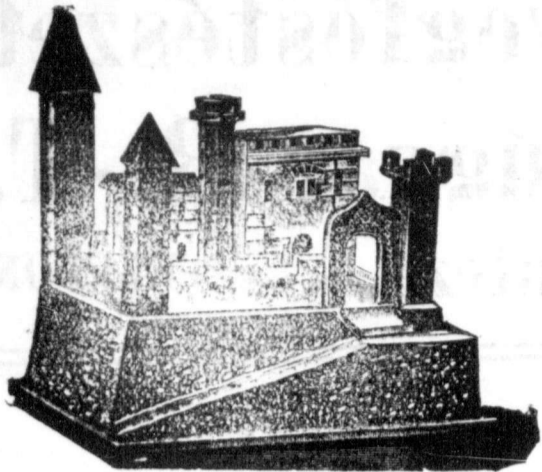
divatárúházában

Nagyvárad, Bémer-tér.

Leszállított árak:

Leány felöltők	20 koronától
Női téli felöltők	50 koronától
Peluche felöltők	75 koronától
Szőrme bundák	100 koronától
Perzsiáner kabátok	500 koronától
Costüm kelmék	3 koronától
Bluz kelmék	2 koronától
Barchetok	50 fillérről
Reklam s: övet 120 cm. széles	1 koronától
Reklam k: anell	45 fillérről

Telefon 371.

Waldmann Ernő
Rákóczi-út 7.

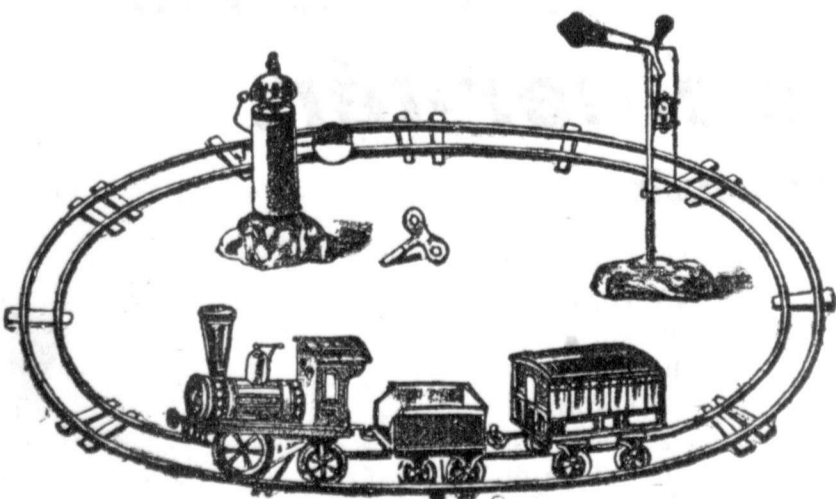
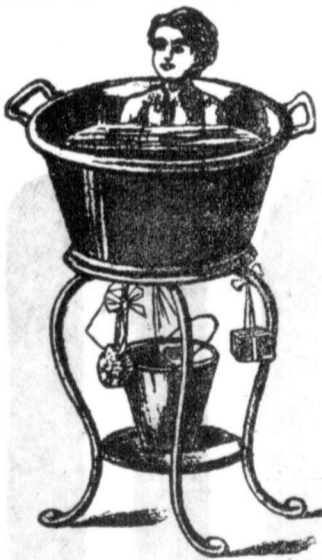
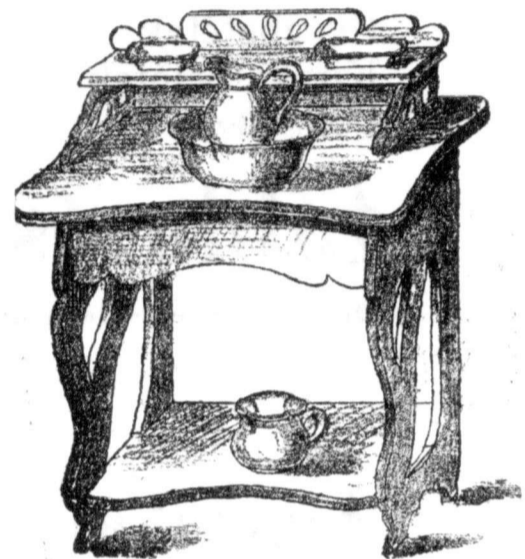
**Karácsonyi
gyermekjáték**

diszmű- és

ajándék tárgyak

kiállítása

össze van állítva, melynek
megtekintésére a n. érd.
közönséget tisztelettel
meghivja.

Nagyvárad látványossága!

A Rákóczy-ut RIMANOCZY-palota földszintjét diszitő; az egészségügy legújabb vívmányaival, a betegápolás és az orvosi tudomány legmodernebb gyógyeszközeivel gazdag választékban felszerelt

Apolló drogueria.

A magyar iparművészet méltán megcsodált remekelése az új drogueriának izléses és tetszetős berendezése. Ehhez méltó gonddal halmozta össze **Farkas István**, az Apolló drogueria tulajdonosa a legkiválóbb minőségű **gyógyszerárúk, illatszerek, manikür-készletek, pipere-cikkek, háztartási és betegápolási cikkek, rum, thea, likőr és cognac-különlegességek** dus raktárát. Ezek sorából mindenki a legkedvesebb

karácsonyi és ujévi ajándékot

választja ki szeretettjeinek. Aki tudja, hogy az egészség, az ifjuság és az erő megóvása, a szépség és tisztaság ápolása a legfőbb kincs, az meglátogatja az

Apolló drogueria

új gyönyörű helyiségét, ahol minden szükségletét a legfinomabb minőségben szerezheti be.

Legolcsóbb bevásárlási források:

Ha Ön
 óráját jól és jutányos árban akarja megcsináltatni, hozza el **FEIN KÁLMÁN** óráshoz, Teleki-u. 9. Dr. Nemes ház. Villanyos megállóhely. —
Órákban állandó nagy raktár.

Alapítotott 1893. **Freund Benjámín** Alapítotott 1893.
 műorás, ékszerész és látszerész
 Nagyvárad, Rákóci-ut, Széchenyi-szálloda épület.
RITKA ALKALOM.
 Üzletem átalakítása miatt a teljes raktáramat kiárultom eddig nem létező leszállított árban, arany-, ezüst-, nikkal órákat, aranyláncokat, gyűrűket, fül-függőket és más ékszerneműeket, kina ezüst tárgyak, ingaórák, látszereknél 50% engedmény.

Izsák Lidia
 mellfűzői, amelyek bécsi modellek szerint készülnek, országoserte nagy népszerűségnek örvendenek a hölgy közönség körében. Megrendelhető mérték szerint,
 Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 1. Füz. üzlet: TELEFON 1-53. szám.

Mezey János és Társa
 fűszer, csemege kereskedése Nagyváradon, szt. László-tér és Teleki-utca sarok.
Szolid üzlet többet nem ad, de kevesebbet sem.

Hallatlan
 olcsó árban készít Piski **Ferenc** cipész úri és női cipőket csak egy próba és ön meg fog győződni
Szent János-utca
 sarok, Schvare Farkas-féle házban.

HA A KOSSUTH-
 utcába vezetl útja, keresse fel a legjobb hírnévnek örvendő
KEPES ETEL
 varró- és himző előnyomdáját, ahol bevásárlásait a legolcsóbban eszközölheti kézi munkáanyagokban.

Izléses arany- ezüst ékszerek, finom, órák legolcsóbban kaphatók
Szilágyi Géza és Ts-nál
Rákóci-ut
 Telefon. 630.

Táray Sándor
 telefon 558. telefon 558.
NAGYVÁRAD
 Körözs-utca 11. sz.
 Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.

NE ADJUK
 pénzünket idegen cégnek, vegyünk
lánckútat
MÁRKU IZ JÓZSEFNÉL
 Akadémia-u 1 sz.

Czukrász
 sütemények minden alkalomra házhoz szállítással jutányos árban eszközöltenek. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok. Vidékre napi expedálás.
Molnár János cukrász
 Kolozsvári-u. 50.

Legolcsóbban vásárolhat
Haás Simon
 divatáru üzletébe **Kert-utcán a Löwinger-féle helyiségbe**, férfi- és női divatickekét és mindennemű rövidárut.

Alapítotott 1895-ben.
Deo Adiuante!
Imrek Károly
 épület és műbutorasztalos N.-Várad, Alapi-utca 10. szám.
 Alapítotott 1895-ben.

Udvari kávéház
 családok kellemes szórakozó helye. Estéknint **Bebe Kálmán** teljes zenekarával hangversenyez. — Bejárat
Szt. László-tér és Zöldfa-utca.

FELDSTRICK KÁLMÁN
 könyvkötészete és dobozgyártása
NAGYVÁRAD, Rákóci-ut, Moskovits palota
 Biharmegye és N.-Várad város kir. ítélőtábla és a megyei főszolgabiroóságok és körjegyzőségek szerződéses szállítója.

ROZSNYAY JÓZSEF
 mű-asztalos, Nagyvárad Kolozsvári-u. 77.
 Európa nagyobb városaiban évek során át szerzett gyakorlati ismereteim lehetővé teszik, hogy a mai közönség részére a művészi kivitelű különlegességi munkákat is kellő szak tudással a legpontosabban elvégezhetem. Készítek továbbá: modern háló, szőny, hűtő és üzleti-berendezéseket, portálokat, lakás- és konyhai-berendezéseket minden stílus kivitelben a legbiztosabb árak mellett. Egy kísérlet elengedő, hogy a legbiztonságosabb lizánát továbbra is kiérdemeljem.
 Tisztelettel **ROZSNYAY JÓZSEF**, műasztalos.

Szántó Dezső
első
 nagyvárad
**REDÖNY-
 GYÁRA** Rulikovszky-ut
 TELEFON 491.

Nyomatványok
 a legjutányosabb árban készíttetnek
 a **Szent László-nyomda**
 r.-t-nál
 Szilágyi Dezső-utca

Kerékpár varrógép s gramophon javításokat készíttetni legelőnyösebb
Horvát Béni
 mechanikusnál.
 Kossuth Lajos-utca 18.
 Az összes alkatrészek állandóan raktáron.
 TELEFON 1038. szám.

Haus Lajos
 Gáz és villanyberendezési vállalat.
 Elvállal mindennemű gáz és villanyszereléseket és jókarbantartását.
TELEFON 1038. sz.

PENCZ JÁNOS
 (cipész, szaklparos.)
NAGYVÁRAD,
Szt. János-u. 34.
 Készít mérték szerint úri és női (Orthopéd cipőket is) jutányos árban mérték szerint. Meghívásra házhoz jövök.

Petry Árpád
 órás- és műszerész
Nagyvárad, Rákóci-ut 9.
Tarsoly és Risztó mellett, a **Rimanóczy-palotával szemben.** Mindennemű műszerész munkák szakszerű javítása elfogadtatik.

Alapítotott 1880-ban
Schopper György
 utóda veje
Rohoska Pál
 Villanyerőre berendezett géplavító, vas és rézöntőde
NAGYVÁRAD,
Sánc-utca 22. sz.

UJ keztyűs és sérvkötő készítő!
 Keztyűk mérték után gyorsan es legjutányosabb árban készíttetnek. Bálí keztyűk 70 cm. hosszú, csak 6 korona. Tisztítások és javítások azonnal eszközöltenek. **Ruganyos sérvkötők 4 korona.**
HORVÁTH R.
 Nagyvárad, Szt János-utca

Költözködéskor a legcélszerűbb
HIRN M. és FIA
villamossági vállalatához fordulni
Kossuth Lajos-u. 16. sz.
Nagy csillárraktár.
 Telefon 10-54. Telefon 10-54.

Györy Sándor
 villanyerőre berendezett keses és köszörőldéje
Kert-utca, 4. szám.
 Elvállal mindenfélé speciál köszörőldéseket és javításokat, haj- és szakál vágó és lönyiró gépet, zsilettet és mindennemű más borotvák köszörőldését pontosan eszközöl.

RUM és LIKÖR
 háziig való készítéséhez legjobb essentiák
 :: kaphatók ::
VADÁSZ ALBERT
 „Angyal” drogueriában
BÉMER-TÉR.

Névjegyek
 a legolcsóbban beszerezhetők:
Szent László-nyomda r.-társ.-nál
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Villamos berendezéseket, u. m. magánépületek világítási felszereléseit, csengő házi telephon, ipartelepek, gyárak, és malmok. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseit pontosan és szakavatottan készit
SZENES SÁNDOR
 villamos berendezési vállalata **Szalárdi-u. 9.** Költségvetéssel díjtalanul szolgál, meghívásra azonnal jövök.

Ha a Szent János-utca vezető útja, keresse fel a
Szerecsen Királyt,
 ahol a legolcsóbban lehet vásárolni **harisnyát, kesztyűt, trikót, cipőket, Himzéseket és szalagok, fehérneműket, rövidárut** nagy választékban. Szives pártfogást kér **UNGERLEIDER SALAMON** Szt János-utca 4.

Karácsony.

Karácsony ünnepe.

Írta: Dr. Ferdényi Kálmán.

Miről lehetne egyébről beszélni Karácsony ünnepén, mint Betlehemről, amelyre örök bájít és szépséget árasztott az Ur.

Óh kedves, szép Betlehem! Szép vagy, mint a szent Szűz, mint az isteni kised. Szép, mint az angyal arcok, mint az örök béke. Szép minden, amit Betlehemben látunk, szép és egyszerű, mint a mezei virág, de az egésznek csoportosítása bűbajos elragadó.

Azonban a bethlehemi jászol nemcsak elragadó, nemcsak szép, amint a gyermek szeme látja, de magasztos és fenséges is, mint a bölcs szeme látja.

A gyermek nem ismeri Jézust, neki csak Jézuskája van, akihez nagyon szépen kell imádkozni. A Jézuska egy kis gyermek és maga a jóság, aki a szent estén meghozza a karácsonyfát. A gyermek könnyek között áll meg az aranyos karácsonyfa előtt: milyen jó is a Jézuska! Akkor még mi is szivdobogva mondtuk, — ma már az élet részvéltensége szétverte e kedves gyermekálmot és sok más egyebet is vele. Most már jól tudjuk, hogy nem minden karácsonyfa karácsonyfa, hogy a meleg szoba nem az egész világ, hogy van fagy is, hó is, jég is. És bármennyire lelkesül is az ember ilyenkor karácsonykor, s felejteni kész minden bajt és nyomoruságot, végtére mégis elkomorodik szívében, midőn látja, hogy összezsugorodik és semmivé lesz itt a földön a karácsony szelleme. Elkomorodik, ha reá gondol, hogy a béke jelszavával született meg a kis Jézuska, puha pázsitot akarj és ime hadak útja lett belőle, — szeretetet hozott, hirdetett és mégis az önzés jégárja az, mely dermesztő hideget terjeszt szerte. Az emberek agyában forradalom, a nemzetek szívében irtó háboruk gondolata fogamzik meg, s vele eltűnik a béke angyala. „Nulla salus bello, — pacem te poscimus omnes.” — énekelte már a klasszikus költő. Mindenki végig sirja ezt a verset és jöllehet egyre csalódik, mégsem tesz le reményeiről és vágyakodása a béke után, erős reakció, lelki szükséglet a bajokkal és küzdelmekkel szemben. A kis Jézus a béke programjával lép be a világba. Örök béke: a Messiásnak megváltó gondolata. Örök béke! Egyeseknek és népeknek, nemzeteknek testvérisége Betlehemnek csodás szelleme. *Justitia, pax et gaudium*: a karácsonynak kiharancsolhatatlan lelkülete. A karácsonyi öröm ugyanis nem állapodik meg Betlehem bűbajos szépségénél, nem állapodik meg ott, hogy az isten fia érettünk emberré lett, hanem, hogy minket is gyermekeivé tett, hogy egyenlőkké lettünk mindnyájan jogainkban, egy célra való rendeltetésünkben, a szép, jó és igaz eszmények szolgálatában, s ezek révén a

szeretnek és az örök békének munkálásában.

Igaz ugyan, hogy a moder socialismus is édes testvériséget és egyenlőséget hirdet, de vele eltünteti a béke szellemét is, mert a fenhirdetett egyenlőséget csak úgy viheti keresztül, ha radikálisan harcot, háborút üzen a mai társadalmi rendnek. Ezzel szemben a karácsonyi egyenlőség Isten fiainak gondolatából indulván ki, az embert lelkénél ragadja meg és a humanismus, a testvériség eszméjét a felebaráti szeretet kötelező parancsából, nemkülönbben a lélek és érzület nemességéből származtatja. A karácsonyi egyenlőség nem törekszik a társadalmi különbségeknek, címeknek és rangoknak eltörlésére. Egyenlővé lesz anélkül, hogy megnyomorítana, szakadékokat hidal át, anélkül, hogy köröskörül lapos, unalmas síkokat teremtene. Szirteket, hegyeket nem dönt le, hanem megmássza azokat és nagyszerű távlatokat nyit meg onnan.

Ebben látom én Bethlehemnek kulturumkáját, ebben Bethlehemnek őseréjét, ebben béke-szellemét, amely minden kornak való, mely a kultur életnek fundamentuma és szükségképes létföltétele.

Ekképen Bethlehem az, amit meghaladni nem lehet!

Kutató szemek, melyek sötét éjszakákon hallgatag tornyokból figyelik a csillagok titokzatos villanásait, nem látják csillagát, mit sem tudnak róla. Ugyan hová lett Bethlehem csillaga? — busan kérdezzük. Eltűnt talán!? Nem tűnt el, hiszen ez a csillag gyújtotta meg a mai napon lelkünk melegét. Ez a csillag oda van tűzve a karácsonyfa legtetejébe és minden gyermeki szív élénken érdeklődik utána. Mégis a gyermekek tudják a legjobban, hogy mi a karácsony! A gyermeki szívekbe hatol be a legjobban a bethlehemi csillag tüze, fénye, ragyogása és a kis karácsonyfák ma is örök békét suttognak a gyermekeknek, mint egykoron Bethlehem mezőin a büszke pálmafák, midőn az emberfia jászolában mosolyogva boldogan álmodott...

A bethlehemi csillag nem fog kialudni soha, mert nemcsak a puha gyermeki szívek fogadják be ragyogását, hanem az érett, komoly gondolkodás is éled tűzénél s belőle meríti vigaszát, örömét és boldogságát.

A bethlehemi csillag nem fog kialudni soha, mert egy lett érzésünkkel, szívünk, lelkünk melegével, egygyé lett a művelődésről szőtt álmainkkal.

Örök Bethlehem! Te vagy az, amit meghaladni nem lehet. A Te csillagod fényesen ragyog.

Szigligeti emlékezete

A Szigligeti Társaság ünnepélyén Szigligeti szobrának teleplezése alkalmával elmondta: Radl Ödön.

Mélyen tisztelt Közönség!

Mélyen tisztelt Társaság!

Ma husz éve annak, hogy a *Szigligeti Társaság* működését megkezdette.

Ennek az évfordulónak különösebb jelentőséget ad ma az a körülmény, hogy a Társaság — habár szerény anyagi ereje miatt csak kisebb arányú és a város nagy szülötte elévülhetetlen érdemeinek nem megfelelő — de azért mégis *művészi* kivitelű szobormű felállításával és teleplezésével végre leróhatja a hála és kegyelet adóját az iránt, akinek neve alatt megalakult, akinek szellemében immár két évtizeden át működik s akinek emlékezetét ezen érzésektől áthatva ápolta a mai napig és ápolni fogja, míg csak létezni meg nem szűnik.

Hála és kegyelet ünnepe a mai; igaz érzésből és azon tudatból fakadó, hogy a magyar irodalom uttörői közül *Szigligeti Ede* nemcsak egyike volt a leglelkesebbeknek, a legmunkásabbaknak, a legérdemesebbeknek — hanem azok közül való is, akik új irányt jelöltek az irodalmi munkásságnak s akik rámutattak azokra a forrásokra, melyekből a költőnek, az írónak táplálkoznia kell, hogy a nemzeti életre egyetemes, maradandó hatást gyakorolhasson s ez által azt a fejlődés és felvirágzás utjaira terelje.

Az a meggyőződésem, mélyen tisztelt közönség, hogy az uttörők közül nála *senki* jobban meg nem érdemli a hála és a kegyelet koszoruját, úgy kortársai, mint az utókor részéről, ami szemdeszökövé válik, ha csak egy futó pillantást vetünk is életpályájára, egyéniségére, munkásságának összeredményére, szóval: „művére”, mely nevét a magyar színműirodalom és színpad történetében a *teremtő* fogalom magaslatára emeli.

Szigligeti Ede a mult század negyvenes évei irodalmi renaissance-ának volt egyik leghatékonyabb előkészítője és harcosa és pedig oly téren, olyan eszközökkel, melyek nem elvont, ugyszólván transcendentális körzetben nyilváníttak meg, hanem alkotásaiban ő a lüktető, a reális életbe nyult bele, ennek jelenségeit ragadta ki s annak irodalmi és művészi színteréről: a világot jelentő deszkákról, a színpadról hintette el reformatori eszméit.

Pályája kezdetén, a mult század harmincas éveinek a végén a magyar irodalom még mindig a klasszicizmus hatása alatt állott, a színpad pedig a német romantikus iskola és a francia rémdráma szöcsöve volt. Közvetlen elődei és ezek között maga a nagy Vörösmarty is, az ő dramatizált hőskölteményeiben, a német iskola nyomán haladtak.

Ezzel szemben Szigligeti Edének mint színműírónak érdemei igazán elévülhetlenek! Ezek az érdemek első sorban abban nyilvánultak meg, hogy ő mindenekelőtt és mindenek fölött és csakis magyar író, magyar színműíró akart lenni.

Elutasította magától a korabeli német romantikus iskola és az európai színpadokat etlepelt rémdrámák csabításait, az azokkal könnyen elérhető zajos külső hatást; szembeszállt a kor izlésével, holott épen ő, a színpadi scenéria és technika alapos ismerője, mestere, itt juthatott volna a legkönnyebben a legnagyobb sikerekhez — és ehelyett a magyar történelmi multból választotta már első színdarabjainak is a tárgyát.

Ez a már itt nyilatkozó szintiszta magyarsága egész pályáján vezéreszméje maradt, mely valóságos magyar orthodoxiává fejlődött ki benne. Ennek az erős nemzeti érzésnek volt következménye az, hogy a század meghaladó színművei között alig volt egy-két idegen tárgyú p.o. Valéria, Struensee. Ez az erős nemzeti érzés vezette muzsáját a néphez, a magyar népszínműhöz, — ezen különleges, a világirodalomban egyedül álló műfajhoz, — melynek ő a megteremtője és ez tárta fel előtte mintegy varázslásra, a magyar ég, a magyar levegő, a magyar föld, a magyar történelmi mult és különösen a magyar népelet bűbajos romantikáját és ez érlette meg benne a tudatot, hogy a költőnek, ha nagy, egyetemes hatást akar gyakorolni az irodalomra, első sorban a nemzeti lélekkel és ennek költői aspirációival kell kontaktusba lépnie és ezekkel kell folytonos érintkezésben maradnia.

És hogy helyes uton járt, bizonyítja az a rendkívüli hatás, melyet korára, a korabeli szellemi áramlatokra gyakorolt. — Elmondhatni, hogy *Petőfi* a titán mellett, ő férközött legközelebb a nemzet szívéhez; ez magyarázza meg aztán azt, hogy művei *irányadó hatással* voltak nemcsak az irodalomra, hanem a negyvenes évek reform-eszméinek harcát és a nemzeti átalakulás folyamatának küzdelmét is erősen befolyásolták.

Hogy minő mérvben hatott költészetével az átalakulási folyamatra és befolyásolta a kor uralkodó eszméit, erre a *Zsidón* és a *Cigányon* kívül, melyekben az egyenjogóság és az osztálykülönbségek megszüntetésének harcosai sorába lépett — például szolgálhat két híres népszínműve: a *Szökött Katona* és a *Két Pisztoló*.

Az elsőben a nép nyomoruságos helyzetének egy szomorú képét mutatja be; a köztéleli verbuválás és a kényszerkatonáskodás égbekiáltó igazságtalanságát és az ebből előálló tragikus konfliktusokat.

Ennek a színműnek hatása a korabeli irodalomra és a korra szinte leirhatatlan.

Negyvenszer játsszák egy évben a Nemzeti Színházban, mindig zsufozt házak előtt. — Hét színész választja jutalomjátékául egy évben; — egyik előadására egykoru feljegyzések szerint 300 hintón, csészán, kocsin bejön Pest és a szomszéd vármegyék egész gentry-je, úgy, hogy a magisztrátusnak kell a beözönlötték elszállásolásáról gondoskodnia.

Ki nem látja be ezekután, hogy ez a népszínmű az ő páratlan hatásával a közteherviselés és jobbágyság felszabadítása nagy művének előkészítésében minő hatalmas tényező volt?

Ugyanez a hatás mutatkozik a *Két pisztoly* előadásakor.

A vélemények megoszlanak a két színműnek nem az értéke, hanem egymásföltti rangelsősége kérdésében. Végnélküli viták keletkeznek e thémáról, miket *Égressy Gábor* dönt el a *Szigligetihez* írt levelében, még pedig a *Két Pisztoló* javára. Mellé áll a magyar jogász világ az 1843-ik évi büntetőtörvény-javaslat — ezen *Mittermaier* szerint világhírű mestermű — hatása alatt; míg a tervben levő börtönreform hívei es propagálói a színmű zseniálisan megírt börtönjelenetében az akkori börtönállapotok es büntetésrendszer, mizériáit rajzoló ezen gyilkos

szatirában hatalmas támaszt nyernek céljaik megvalósítására.

Ámde ez az irányító és befolyásoló hatás nem pusztán a színművek aktuális vonatkozásainak az eredménye, hanem és lefőképen annak, hogy a *Szigligeti Ede* költészetének alaphangja, mely azokon átvonul, t. i.: a *romantika*, szintén a *magyar nemzeti lélek emanációja*, melylyel ő folyton érintkezésben maradt minden művében.

Átértette és átérte ő azt, hogy a magyar néplélek par excellence romantikus az ő költői felfogásában és romantikus az egyetemes világnézetében is — a mit a magyar faj keleti származása, hevülékeny természete, népdal és népmese gazdasága, köz és magánjogi intézményei a legélelkebben illusztrálnak — és ezért még ott is a hol tendenciózus akart lenni, ha aktuális kérdéseket érintett és amikor reformeszméket akart támogatni, az ő költői alaphangja megmaradt romantikusnak; a romantika eszközeivel szötte meséjét, romantikus környezetbe állította be alakjait — mert úgy tudta, hogy a magyar néplélekhez a magyar szív hangján kell szólnunk, ha azt megragadni, meggyőzni meghódítani akarjuk.

Hát ezért férközött oly közel a nemzet szívéhez és így lett évtizedeken át souverain uralkodó a magyar színpadon!

Mindez azonban még korántsem adja teljes és hű képet annak, a mi *Szigligeti Ede* volt a magyar irodalomnak, a magyar színművészetnek, a magyar színpadnak — és nem meríti ki azt a ragyogó, fényes példaadást, melyet egyénisége és életpályája nyújt még a mai kornak is!

Szigligeti Edét a komoly, az igazán átértett és felismert hivatás, valóságos szent lelkesedés és törhetetlen szeretet a színműirodalom és a színészet iránt vezérelte egész életén át az első perctől kezdve, mikor a színpadra lépett, haláláig. Egész életét, minden tudását, minden tehetségét, minden idejét ennek az eszmének, célnak szentelte abszolút kizárólagossággal.

Ez volt az ő sacerdociuma!

Soha egységesebb, következetesebb és az önválasztotta pálya minden ágára kiterjedőbb munkálkodás az övénél!

Színész, színműíró, dramaturg, esztétikus, rendező s az ország első műintézetének vezetője — ez mind ő volt egy személyben; ezenkívül semmi más, nem is akart lenni más semmi. Ide koncentráldott egész lénye s így abból, a mi benne volt, nem forgácsolódott el igaz hivatása rovására semmi.

Mint költő, egész irodalmi pályáján át megmaradt a tiszta költői alapon: a költőileg szép kultuszának hódolt feltétlenül; nem tett concessziókat a kor változó izlésének, divatjának, sikamlós és a szigorú erkölcsiséggel meg nem férő tárgyaktól tartózkodott; nem dolgozott erotikus, hanem csak poétikus eszközökkel.

Az általános emberi költője volt — nem extravagált, nem különködött, nem kereste, nem hajhászta az eredetiséget az ugynevezett lelki konfliktusban; nem analizált vérszegény, egészségtelen és a magyar életben nem is létező képzeleti alakokat, hanem belenyult az életbe, a magyar életbe, úgy, a mint Goethe tanítja: „greif nur hinein ins volle Menschenleben“ s a mit ott talált, azt hozta több-kevesebb sikerrel a felszínre.

A mit Szigligeti az írónak, a költőnek neve jelent a magyar irodalomban, éppen annyit, ha nem többet jelent az a magyar színpadnak, a magyar színészetnek.

El lehet mondani, hogy a magyar színpad majdnem egy félszázadon át, nagyobbára az ő színpadi termékeiből táplálkozott — a színészetet pedig nemcsak reformálta, hanem mint a Nemzeti színház titkára, drámai rendezője és végül igazgatója, olyan színésznemzedéket nevelt, mely ezt az országos műintézetet a vi-

rázás legfelsőbb fokára emelte, míg a *Dráma és Valfajai* című művében mély gondolkodású, tisztult izlésű esztétikusnak bizonyult.

És ez az oly kiválóan érdemes, ez a ragyogó, fényes életpálya, ez az önfeláldozó, óriási munkásságot kifejtő utörő, innen, a mi városunkból Nagy-Váradból indult ki hódító útjára! — „Bölcsője itt ringott, itt gyúlt ki az isteni szikra“ . . . a mint ezt a szülőház falába illesztett márványtáblán a jó öreg *Szikszay Dániel*, a klasszikus műveltségű volt nagyváradi törvényszéki bíró, a régi bihari gentry-világ *Lan-gius* név alatt verselő poétájának distichonja hirdeti!

Mint 18 éves ifju hagyta el az előkelő *Szatmáry* nemesi család gyermeke a várost, hogy az ország központjában, az apai tilalom ellenére, ideáljai megvalósításának élhessen. — Elszakadt tőlünk végleg, de azért a szívével, a lelkével, az emlékeivel köztünk élt, köztünk maradt mindvégig, halálig.

Művein gyakran átsendülnek a szülőváros remiszczenciái s az eziránt érzett szeretet hangja, némelyik meg épen nagyváradi milieuből indul ki — egykor itt élt, ismert nagyváradi alakok szerepelnek bennük; a *Két Pisztoló* mesetárgyának magvát pedig e városban végbement esemény képezi.

Mi, az idősebb generáció, még ismertük a színmű egyik alakját s mint gymnaszták ujjal mutogattuk egymásnak, amint lehorgasztott fővel, roskadozó léptekkel a Nagypiac-téri Sínház felé haladt hivatalába.

Hugli a borbély az ötvenes évek végén még vigan biliárdozott sárga nanking nadrágjában a Sas kávéházban, bele-belemerülve a „kontrák tömkelegébe“, mely szólam a *Két Pisztoló* révén megörökítette nevét az irodalomban. Officinája itt volt mögöttem, a ma is fennálló egykori *Matta-házban*.

A *Fodor-bácsi kovács-műhelye* az ő körives nyitott vasaló helyiségével — a hol *Gergely* dolgozott — még 3 év előtt fennállott az egykori *Korona-utcában*.

Ma már lebontották azt is! . . . A kicsiny — udvar és kert között — négy ablakos szülőház ott a *Füzes-utcában* szintén eltűnt immáron a föld színéről, vele együtt elmúlt, eltűnt' és a feledés homályába merült a régi emlékekből, a régi világból sok minden! . . . mert hát azóta nagyot változott nemcsak a szülőváros látképe, de a szelleme is; megváltozott körülöttünk az élet, a világ is, a kor, az emberek világnézlete és azzal az irodalmi izlés is!

A mai generáció már csak mosolyogni tud mindazon, a mi apáinkat néhány évtized előtt még lelkesítette; — a romantika helyét elfoglalta az ugynevezett *objectiv* költészet, a hevületet az ideálokért — az utilitarizmus.

Már azt is felfedezte és megállapította a modern kritika, hogy *Szigligeti Ede* nem volt lángelme, hogy művei nem állnak Shakespearei magaslaton, hogy tragédiáiban nincs tragikum, hőseiben nincs tragikai fenség, dikciójában nincs szárnyalás; hogy a történelmet, a multat nem fogta fel kellő mélységgel; hogy nincs jellemző ereje, hogy mindez még a *Trónkérésben* is hiányzik . . . és a többi és a többi! . . .

Ám legyen úgy! . . . de mindez a szülőváros és a neve alatt alakult irodalmi Társaság szeretetét, kegyeletét, háláját az ő emlékezetére iránt nem kisebbítette és nem kisebbítheti soha!

Neve, alakja, érdemei elevenen éltek és élnek köztünk mindig. — Állandóan és folyton fokozódó kegyelettel ápoltuk, ápoljuk és fenntartjuk emléket *Szent László* városában, melyre az ő élete, munkássága, érdemei annyi fényt és dicsőséget árasztottak.

Néhány hónappal halála után már a város közönsége emléktáblával jelölte meg szülőházát s az utcát, melyben a ház állott, nevével nevezte el. Szép, intim jellegű családi ünnepély keretében folyt le ez a kettős kegyeleti aktus, melynek legkimagaslóbb és feledhetetlen momentuma volt a költő fejedelem: *Jókai Mór* személyes jelenléte.

A véletlen úgy hozta magával, hogy ezen a 35 év előtt lefolyt ünnepélyen, a város megbízásából ugyanaz tartotta az ünnepi beszédet, a ki ma a Szigligeti Társaság nevében ezt a néhány igénytelen szót intézte és intézi önökhöz

Aztán, husz éve már, megalakult nevének égisze és az ő szellemi patronatusa alatt a

Szigligeti-Társaság, melynek indítványára a szülő-város épülő állandó színházát az ő nevééről nevezte el és az ő emlékének szentelt ünnepélyes közgyűlésen avatta a Szigligeti házává.

Szigligeti Ede emlékezetét kívánja ápolni a Társaság aáltal is, hogy műveinek eredeti princeps kiadásából egy kis gyűjteményt szerzett be; — gyűjti a reávonatkozó ereklye tárgyakat és irodalmi működésének méltatását is

magában foglaló életrajza megírásával megbizta egy nevesebb írónkat.

Végül addig is, míg a nagy író hervadhatatlan érdemeinek megfelelő monumentális emlékszóbor felállítása keresztülvihető lesz, — Margó Ede jeles szobrászművészfunkkel elkészítette mellszobrát, melynek leleplezési ünnepségét ma tartjuk meg, — ezzel, azt hiszem, a legméltóbbban rekesztjük be a Szigliget Társaság fennállásának második évtizedét.

ROBINZON.

Irta: Krüger Aladár.

Megállt a Volga partján a csapat.

Húszan voltak. Nő, férfi, gyermek, agg.
Nyolcnak közöttük fényes fegyvere
Csillogva nézett a gyors vízbe le.
A többi — csöndben, némán, hallgatag
Csak állt.

Varsóból indult a csapat.

Varsó királyi sirjai felett
Az alvó, csendes, lomha lelkeket
Megkapta egyszer a szabadság láza —
Gyógyulni mennek most Szibériába.
Oh, mert a cár nagy, a cár szent s kegyes!
Lengyel halára mindig érdemes.
Tengersok volt az összeesküvő,
Tengersok felségsértő, pártütő,
S bitóra nem ment, csak a férfiak,
De élet várja és Szibéria
Az özvegyet, az árva gyermeket —
A cár jó s ismer könyörületet.
Tizenkét nő, agg s gyermek itt halad —
S megáll a Volga partján a csapat.

Hullámra hullám, mint bős seregek,
Rohanva robban ott a mélybe' lent.
Paskolják egymást, úzik, kergetik
S tajtékba fojtják jajgatásaik.
A foglyok nézik némán, dacosan,
A mint a folyam árja elrohan.
Oh, boldog víz, hullámok boldog árja!
Szabadon futtok im el a világba,
Civódva, egymást ölve mindörökre —
De nem vagytok, nem, nem rabláncra kötve!
Királyi Varsó! rabok városa ...
Nem látunk többé, nem látunk soha ...
Nincs szellő, mely hírt hozna még felőle,
Nincs fecskeszárny, mely messze jégmezőkre
Mi hozzánk vinne majd üzenetet,
Hogy Varsó él, hogy Varsó nem feled
S rettentő bosszút áll majd egykoron
Minden hóhéron, minden zsarnokon —
Ki éri azt meg? Néma, néma csend,
De a szemeknek árja megered ...

Nézik — s nem értik őrök sehogysem.
Hullám — hullám. A víz is csak víz ott lenn.
És ők: a cárnak bátor katonái,
Készek mind élni, halni vagy csatázni.
Közöttük Iván, a szőke kozák.

Ő is sirat: a téli palotát,
Hol boldogan telt nemrég anyi napja,

A cári otthont ő is megsiratja.
Volt ott egy apró, makrancos fiú,
Kékszemű, csacska, kedves, szőghajú.
Iván volt neki kedvenc játszótársa.
Hányszor futkostak a vár udvarába,
Hányszor a carszkoje-szelői kertben,
Reggeltől estig, vígan, önfeledten!
Robinzon volt a kis fiú. Iván
Reggel vadember, Péntek: délután,
S a büszke, fényes cári palota
A két jó pajtás meghitt otthona,
Zordon sziget bős tenger közepette,
Hová leszködve jönnek, jönnek egyre
Vérszomjazó, gonosz, rossz emberek,
Hogy vért ontsanak, embert öljenek ...
Halló! Csónak jön! Ott, a láthatáron!
Fegyverre, Péntek! Itt a puska! Három,
Négy is van — Bátran! Tűz! Lőjj! Rajta!
[Rajta!

Pusztuljon a vad kannibáli fajta!
Győztünk — no jól van. Most majd pihenünk.
De holnap harcba újra elmegyünk!
Addig — ez a fa a mi sziklavárunk.
Vadkecskehússal itt megvacsorálunk,
Mig jó az éj — te is fáradt vagy, Péntek?
Aludjál csak, ma én tartok őrseget ...
S a kis őr szépen, lassan elaludt,
És ő felvitte a kicsiny fiút,
Fel, a ragyogó, büszke palotába,
Egy szomorú szép asszony két karjába,
A kit mosolygni nem látott, csak este
Midőn a kis fiút karjába tette,
Fiát, a féltve óvott gyermeket,
Szegényt, ki cáriúnak született ...

Egy nap — oh, mért is jött meg ez a nap!
Nem telt belé több, csak egy pillanat —
Iván nem tudja — ő pedig vigyázott —
Nem csak mesében vannak kannibálok!
Azóta száll a rémhir reszketeg;
A cár kis fia beteg, nagy beteg!
Orvtámadás — oh, vannak kannibálok!
A kis fiúra egyik fegyvert rántott ...
Majdnem megölte — milyen szörnyeteg!
A kis Robinzon beteg, nagy beteg!
A cár, millióknak büszke, nagy ura
Most a világ legkisebb koldusa,
Ki térden állva koldul, esdve kérd
Csodát, kegyelmet, irgalmat, reményt. —
Ivánnak nem lett semmi büntetése,
Hazaküldötték régi ezredébe

És most kísérve lengyel foglyokat,
Ott áll a Volga partján hallgatag.

Egy asszony karján főtír a gyerek:
„Anyám, tovább én nem, sosem megyek!
Varsóba menjünk haza játszani!
Robinzont játszunk!”

S mintha valami
Lekötné lábát az egész csapatnak,
A hidra lépni sehogysem akarnak.
Lelkökre Varsó véres, fekete
Gyászfátyla ül, mint múlt kísértete ...

„Mit? Egy poronty is mer még itt beszélni?“
Főlcattan egy ór. „Föl! A hidra lépni!“
S hogy jobban menjen az asszony a hidra,
Puskatusával durván megtaszítja.
Rémes sikoltás — a víz loccsanása,
A gyermek ott a Volga bős sodrába,
Eltűnik s fel-felbukkan szép feje ...

„Irgalmas Ég!“
Nem mozdul senki se.
Örvénylik, tombol a hullámok árja,
Ki menne hát a bizonyos halálba?

Iván szivébe markol valami.
Ez is Robinzont szokott játszani!
Ez is olyan szép, makrancos fiú,
Kékszemű, csacska, kedves, szőghajú ...
Egy perc — s ott úszik nyomban már
[utána!

Isten, ne hagyd el! Hah, mint szeli, vágja
A száguldó, bős, vad hullámokat!
Elérte — hozza — part felé halad —
Hús kéz nyúl érte — átveszik — s e pereben
Uj hullámhegy jön, sokkal sebesebben.
Iván, a kozák, alig hogy liheg.
A szörnyű vizár úgy ragadja meg,
Mint egy pihét. Küzködne — mindhiába.
A Volga sodra tépi, vonja, rántja.
Még fölkiált: „Soká éljen a cár!“
És eltemette szennyes, piszkos ár.

Szól a parancsnok: „Eggyel kevesebb.
De úgy kell neki. Minek keresett
Magának bajt egy lengyel gyerekért!
Lódul előre, hitvány csöcselék!
Éljen a cár!“

S a dermedt kis csapat
A Volga hidján némán áthaladt.

Hangjátzó masina.*

A magyar kebel mindig megnyilatkozott, midőn a haza oltárára áldozatot kívánt a magyartól. A hazafias fölbuzdulás áradatként ragadta magával a Sárret egy nagy falujának a lakosait is, midőn megérkezett a honleányi levél, a vértanu azóta megdicsőült özvegyétől, hogy az aradi vesztőhelyet meg kell váltani, a melyre nézve jótékonycélu, kiváló nyereség-tárgyakkal bővelkedő sorsjáték indul meg.

Ha tehát valaki részt vesz, nemcsak hazafias kötelességet teljesít, hanem még hasznos tárgyakat is nyerhet, a mely az ilyen alkalomból még a késő unokák előtt is példakép marad és örökemlékü lesz.

Mínt hogy a Kossuth-szobor, mely a falu templomának homlokzati bejáró ajtaja előtt diszeleg, — elég tanubizonyság arra nézve, hogy a felhívás termékeny talajt ért.

A falu bírja rögtön képviselőtestületi gyűlést hívott össze, hol a legnagyobb helyesléssel találkozott Kónya Mihály rektor uram ama lelkes indítványa, hogy tizenhárom valának az áldozatok, vagyis a vértanuk, tehát tizenhárom sorsjegyet vegyen a falu, mint erkölcsi testület. A képviselőtestület tagjainak arcán kigyultak a lelkesedés arcrózsái és nagy eseményekhez méltó kitöréssel emelték határozattá a lelkes indítványt.

A mint a faluban hire ment a képviselőtestületi határozatnak, — eljutott a hír özvegy Rác Zsuzsánna füléhez is, ki amellett, hogy módos asszony, a faluban még ugy is ismerik, hogy szókimondó, szapora beszédű és hogy egyik szavát a másikba ölti. Rögtön magára veszi a fekete göndör bárányszőr bujbelt és tart egyenesen a város házának csufolt község házához.

Benyit a nagy tanácskozási szobába, hol éppen a sorsjegymegrendelő-levelet állítják ki a község előljárói. Illően köszön és kérdi:

— Biró uram, azir fáradtam volna idáig, hogy azt hallom, hogy a vértanukra valami gyűjtés megyen?

— Hát ugy van Zsuzsa, ippeg most állítjuk ki a megrendelő-levelet, mert lutriával van egybehozva, a min még nyerni is lehet, hát a nyerőcédulákért irunk!

— Hát osztég hány cédula jön?

— Tizenhárom, mer annyian valának!

— Hát a'mondó vagyok, hogyha a község nevébe megyen is, de az kevés és azért jöttem, hogy a többiek nevében még tizenhárom jegyet váltsanak. Az én szavamra — majd kiváltom én!

— Derék asszony vagy, Zsuzsa, mondja a biró. Meglesz!

A lelkesült asszony nyakába vette a falut és az ő nézete szerint arra érdemes komasszonyokat sorba járva, kiszorította a tizenhárom sorsjegy árát, bárha némelyik esikét, tojást adott is, de volt köztük olyan is, aki gyönyörű öt darab sütnivaló tőkkel járult a haza oltárára. A heti-piaczon mind sz'pen pénzzé változott a lelkes adomány!!...

Igy történt, hogy huszonhat sorsjeggyel képviseltette magát a nemes falu.

Idők multával a sorsjegy huzás is megtörtént.

Fortuna istenasszony rámosolygott ugyan a hazafias áldozatkész falura, mert a felbuzdulást nyereséggel honorálta!

Az istenasszony a bekötött szeme miatt valószínűleg nem láthatta, hogy a nyereségtárgyak közül valami hasznavehetőt juttatott volna nekik.

Mivel özvegy Rác Zsuzsánna a nyereség eshetőségét is sűrűn felhozogatta koma- és szomszédasszonyai előtt, nem is lehet csodálkozni, ha közbeszéd tárgyát naponta meg-megújuló kíváncsiságok képezték. Egyik-másik fiatalabb asszony, kinek az ura a „Kis Ujság“-ot is olvassa, a kérdések özönével halmozta el özvegy Rác Zsuzsát, hogy: Hallom Zsuzsa néném, hogy talán kotlógépet is lehet nyerni! A másik meg, ki minden ősszel libákat tőm, a liba-

* Mutatvány a szerzőnek most megjelent kötetéből.

tömögép után érdeklődött, a szerényebbek, azok már beérték volna egy káposzta gyaluval, vagy egy pár sűrű szitával is!

Szegény, özvegy Rác Zsuzsát, aki különben angyali lelkületű, bárha szókimondó volt is, a sűrű kérdések és óhajtások özöne annyira kihozták a sodrából, hogy utóvégre kifakadt: Hát a tiz rucatojásodért mindjárt neked adják a Lócsing palotáját Bécsbe! Erre a fölünyes rendreutasításra el is hallgattak a kíváncsiak.

Vége elérkezett a nagy nap!

Nyert a község egy kürtnélküli „Grammofont.“

A községi jegyző hon nem létében a postai szállítólevél s biró kezébe kerül.

Olvassa: Grammofon! — Grammofon! mi a csuda lehet-e? tanakodnak a másik biróval, végre az egyik hites, a ki mellesleg — különösen télen — sertésvágással, vagyis hentességgel is foglalkozik, gramm! gramm! motyog magába. Ahán, tudom már, kis mázsa, amelyiken apró sulyokkal mérnek.

— Ez is jó lesz, mondja a biró, legalább a botosok fontjait meg lehet adózni vele!

Már egészen belenyugodtak, hogy az csakugyan mérleg, mikor a segédjegyző nevetve felvilágosítja, hogy nem mérleg az, hanem — muzsika.

— Mi a csuda? Muzsika? No már ennek igazán nem tudja hasznát venni a község.

— Má mir ne, biró uram? mondja a másik takarékoságáról ismert hites.

— Talán felhasználhatják a lakodalomban ezt a verkli muzsikát?! — ha jól mondom, cigány nem kell!

— Van benne valami, de már lakodalomban egy cigány még is kevés, ha masina is!

De mikor aztán a segédjegyző felvilágosította, hogy nem csak muzsikál, hanem beszél és énekel is!

— Egye meg a feki a muzsikáját, jobb lett volna ahelyett még egy néhány kötőfék a forspontos lovakra.

— De biró uram, hátha be lehetne eszélni vagy öt darab ökörvakaróért, véli a takarékos esküdt, vagy egy pár istálló lámpásir!

— Soh'se bibelődjék vele, majd kihozatja a jegyző ur a postáról, talán hozza is, — majd határozunk.

A községi jegyző hazaérkezéssel csakugyan kibontják a Grammofont, a hozzávaló használati utasítással és lemezekkel.

Nosza hire futamodik a faluba, hogy a falu olyan hermónika-féle muzsikát nyert, a melyik nemesak muzsikál, de énekel és beszél is.

Összeverődött a szomszédosság és mihamarább megtelt a kíváncsiak seregével a tanácsszoba. A jegyző pedig felhuzza és míg a lemezeket kibontotta, a találgatás áradata hallatszik.

Olyan e, tudja kend, mint a „modor,“ hogy először megberegtetik, azután indul Szalontának!

A jegyző ráteszi a kibontott lemezt, ez pedig nem volt más, mint „Sákingeni trombitás“ uvertürje, amiből a hallgatóság persze semmit sem értett. — Volt is találgatás! „Egye meg a feki, nimetül huzza! Nem hiába, hogy a' csinálta!“ Várjon kend, mondja a másik, most stimöl, mint a cigány nóta előtt!

— Mégis huncut a német, hogy kifundálta, — mondja a harmadik.

Még végre a jegyző átvizsgálja a lemezeket és rátalál a Kossuth-nótára. Alig kezd belé, mire a hallgató közönség torkaszakadtából csapkod bele a közepibe, hogy... ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni!... ugyannyira, hogy a grammofonból egy árva hang sem hallatszik és imit-amott maradozik a zene a sok kérges, recsegő hang mián.

Midőn a lelkes nóta elhangzott, mondja a jegyző, hogy hát ebből elég volt mára emberek, mert dolgozom is van, de a tanács-terem nem nótázóhely.

Illőképpen megköszönték a muzsikát, még Ruzsás Szabó Mihály kinagyarázta, hogy hát a vásárokon pizir mutogatják! ő látott ilyet és ugy híjják, hogy hangjátzó masina! Az első érdeklődésnek vége volt, de csak azért, hogy másnap az emberáradat vegye körül a község házat.

Énekes Kis Gergely, ki cikornyás beszédjéről volt híres a faluban, volt a kíváncsiak szószólója, mondván: Nagyon tisztelt Jegyző Ur! — Kérjük legméltóbb szivességgel, szólalassa meg azon muzsikáló szerszámot, amelyben, mint alvégieknek, nekünk is forog néhány garasunk adakozás által — benne! Községi butorzat lévén.

A jegyző szives készséggel bemutatta. De ez nem volt elég. Énekes Kiss Gergely tovább kérlett. Azt is hallottuk, hogy beszél és mivel a beszid az embernek legszebb tanusága, kérnénk ezt is megmutatni. De már erre a jegyző nem volt hajlandó. „Kedves barátaim! A község háza nem komédiás bódé, én a fizetésemet nem azért kapom, hogy komédiázzak, hanem hogy dolgozzam. Ott a segéd ur, kérjék meg és vigye ki a folyosóra, ott hallgathatják. Ezek után az udvar is csakhamar megtelt. Igy ment ez nap-nap után, még végre a segédjegyző is ráunt és egy napon beállit a jegyzőhöz kikelt arccal:

— Főnök ur, kérem az elboesájtó levelemet és a hátra levő fizetésemet!

— Mi lelte magát ösém?

— Én nem a fulu muzsikásának jöttem ide, hanem jegyzősegédnek és kijelentem, főnök ur, hogy az arkangyaloknak sem muzsikálok tovább, — vásári komédiásnak megjárja, de nem egy komoly embernek!

— Csillapuljon ösém, mátol fogva nem fog többé muzsikálni.

Egyben meg is mondta a községieknek, hogy fogadjanak egy muzsika igazgatót, aki a bergentyűjét csavargassa, de itt többé nem csinálják, mert dolog van!

A hitetlenek a segédjegyzőt újra kérték, dohányt, tojást, meg egerettát ígérték neki, de az hajthatatlan maradt. Igy tehát a hangjátzó masina dallos és beszédes ajkai örökre lezárultak!!!

— Fránya vigye a masináját, mond özvegy Rác Zsuzsánna, csak legalább egy palacsintasütő lett volna, kézről-kézre adva, végre is leszolgálta volna azt a kis költséget, amit érte összerimánkodtam.

A képviselőtestület utóvégre is határozatilag kimondotta, hogy nyílt árverésen, a legtöbbet ígérőnek el fog adatni a hangjátzó masina. Az érdeklődők megtekinthetik a község háza jegyzői irodájában. De megszólaltatni nem szabad, mert hangja annyira megindító, hogy még az évszázadok óta megtelepedett patkányok is elhagyták — nótájára — a község érdemekben gazdag, öreg vályog épületét.

Kaczvinszky Andor.

Viszonttalálkozás.

Maga nem engemet s én nem magát kerestem.
Csalódtunk mindaketten.

Ne is gyötörjük egymást. Semmi célja nincsen.
Búcsúzzunk: Áldja Isten!

A lányka így. S a férfi éppenily közönynyel:
Igaz. Az Isten Önnel!

S elindultak... Az ifju dél- a lány nyugatnak
Közepén a tavasznak.

És mentek... mendegéltek... S közepén a télnek
Csüggedten megjövének.

Egymás szemébe néznek... és megöregedten
Zokognak mindaketten...

SILIGA FERENC.

A STRÉBER.

Irta: Székely Gyula.

Dr Völgyi az államtudományok tudora stréber volt a szó valódi és teljes értelmében, de kellemes megjelenésével, jó modorával s más előnyös tulajdonságainál fogva sikerült megvesztegetni embertársait s a maga részére hódítani azok jóindulatát.

A stréber a természetrajz szerint nem annyira a csúszó-mászók, mint inkább a kapaszkodók osztályába tartozik. Jellemző sajátosságuk az elegancia és az udvariasság. Melegen érdeklődnek az egészségi állapotuk felül annak is, aki iránt teljes közönyösséggel viseltetnek, aki felőlük akár az első utca sarkon nyugodtan fordulhat, vagyha jobban tetszik így: jobblétre szenderülhet.

Tagadhatatlanul rendelkeznek ügyességgel s rendszerint tehetségek. Az érvényesüléshez megragadnak és felhasználnak minden alkalmat. Az eszközök megválasztásában nem kényesek, nem finyasak. Fődolog, hogy céljukat elérjék. Ez a cél rendszeren nem kevesebb, mint hogy jámbor polgártársaik bizalmát kiereszkolva, azoknak hátán felülemelkedjenek s a vezérszerepet kezükbe ragadják.

A mi társadalmunkban könnyen érvényesülnek, mert az élet harcában az a győztes, aki jobban ért a tülekedéshez, a lökdösődéshez, akinek erősebb az ökle, akár csak a kőkorszakban. Az érdemről beszélni majdnem neveltséges. Hiszen ezeknek érdemek szerzésére idejük sem volt. Hiszen az igazi kiválóság, a valóságos érdem sohasem kiabál, az soha sem veri a mellét, hanem megvárja míg polgártársainak megtisztelő bizalma felé irányul.

Dr Völgyit is „utolérte“ polgártársainak bizalma. Miután hónapokon keresztül álmatlankodott, agitált, füstös falusi korcsmákban szólót énekelt, kötetekre menő bombasztikus dikciót adott ki, leszámítva a programbeszédet, sikerült polgártársait meggyőznie arról, hogy a hon, az ország nem lesz addig boldog, míg ő az országházába be nem jut. És bejutott. Addig lármázott, igért, agitált, míg megunták, s talán hogy szabaduljanak tőle, ráadták a voksot, mert a strébernek másik tulajdonsága a kitartás, az erős akarat, az esetleges kudarc sem rattenti vissza őket; s el kell ismerni mindezek a tiszteletreméltó tulajdonságok közé tartoznak...

A drága mandátum birtokában; miután a képviselőség gyönyöreit és kiváltságait megismerte, komolyan a mandátum érvényesítése után látott; egy dusan kamatozó tőkéhez akart jutni, komoly szándékkal nősülési kirándulásokat tett.

A komoly szándéknak pedig több komoly oka volt. A választás pénzbe került. A hitelezők szorongatták s bár e tekintetben viharezett volt, mégis a sok zaklatást kellemetlennek találta. De különösképpen képviselői mivoltát föl akarta használni egy ugynevezett „jó párti“ szerzésére, melyre képviselőségi állapota fölötté alkalmasnak ígérkezett. S tanácsosnak is tartá nyélbe ütni addig a dolgot, míg a képviselőség tart, mert telik az idő s kérdés, megválasztják-e megegyszer.

Egyik földbirtokos kortese, ki jelentékeny mértékben volt érdekelve a pénzügyi állapotokban, gazdag családdal hozta összeköttetésbe hol egyetlen leányra dús örökség várt s igyekezett képviselő barátjának egyengetni az utat. A dolog könnyebben ment, mint képzelték.

A leány elegáns volt és fess, könnyedén fogadta az első látogatást tevő képviselőt:

— Ah, az új honatyá, igazán kíváncsi voltam magára, igazán majdnem óhajtottam megismerni.

A fogadás őszintesége az amugy is bátor követben fokozta a nem bátorságot, mert az meg volt nála, hanem az önbizalmat. Önértet dagasztá, önbecslés hevité keblét; a győzelem, a biztos siker iránti teljes bizodalom. De ráadásul kellemesen volt meglepetve, mert a leány tüneményesen szép vala és ezen a reá gyakorolt hatásnak már a következő percben kifejezést is adott:

— Nagyságos kisasszony, maga oly szép, hogy izgatás miatt kármikor le lehetne tartóztatni.

— Na honatyus, ez iránt mindenkinek lehetne joga szemrehányásra, csak magának nem, gondoljon a választásra...

Utolérhetetlen sikkal szegé hátra nyakát a leány és derülten kacagott, mint párja mellett a gerlice, s ebben a kacagásban benne volt a szeszélyes áprilisi csalogató kűbája...

— Még egy ilyen kacagás és szivbajt kapok — jelentette ki könnyedén a követ.

— Ha egyéb baja nincs, ez még nem veszedelmes. Tudja, nekem a szívem még nem sok galibát okozott,

A férfit különös gondolatok foglalkoztatták. Mintha igazi alakjában látná ezt a mosolygó szép leányt, akinek az okossága talán nagyobb, mint a szépsége. A tulságosan okos nők pedig többnyire veszedelmesek. Olyan bizonytalan lett a hangja:

— Maga nem csak izgatón szép, de izgatón szeszélyes is, akár az áprilisi időjárás...

— Hát eltalálta, az áprilisi időjárás nekem tetszik, mert bolondítja az embereket...

— Amint maga akarja a férfiakat bolondítani...

— Na igen, kedélyeskedett tovább, bosszút óhajtok állani a nevemen elkövetett sok visszaélésekért, hütlenségekért.

— Hát azután nem elégedne meg például, ha csak engem bolondítana el, amennyiben hajlandóságot érezek magamban ahhoz, hogy magába bolonduljak.

— Hát még nincs belém bolondulva? — kérde pajos huncutsággal.

Azután egyszerre komoly lett a leány, tulságosan komoly. Ajkáról eltűnt a mosoly. Ujjai közt rózsát forgatva, kertelgetés nélkül belevágott:

Mondja meg őszintén, tulajdonképpen miért jött ide? Várjon. Elöttem nem titok. Ha tetszik, megmondom. Ön, képviselő ur, egy ugynevezett jó házasságot akar kötni. Most látja, hogy véletlenül az ugynevezett ráadás t. i. csekély magam s most bájosan hunyorított egyet, megjár, tehát azt hiszi, hogy néhány bök elhangzása után, elhiszem önnek, hogy halálosan szerelmes belém s repülök a karja közé...

— Biztosíthatom a legnagyobb tisztelettel és a legjobb szándékkal közeledtem s tettem meg az első lépést, s mondhatom minden hízélgés nélkül, hogy tulajdonképpen nincsen szüksége a százezeire, mert külső bájai előtt nincs az a halandó, aki hódolatát szívével együtt lábai elé ne rakná.

Gunyos mosoly váltotta fel a leány komoly hideg arckifejezését:

— Tegyük fel, hogy én mint az ön menyasszonya, a saját önérzetem megnyugtására, a személyem iránti elégtételül, saját értékemnek a megtudásául, azt az óhaltásomat fejezném ki, hogy az összes vagyonomat kiosztom a szegények között, etvenne-e? De jegyezze meg, beleegyezése esetén meg is teszem.

Beszéd közben vasakaratot, acélidegzetet árult el egész valója.

A képviselő úr fanyar mosollyal sülthál módjára becsületesen hallgatott, mint akinek az elevenére tapintottak.

Mégis elővette szemtelenségét, midőn megjegyzé:

— Nincs az a szép gyöngy, mely drága keretbe foglalva értékeesebbé ne lenne...

A leány felkacagott:

A pénzem nélkül én sem kellek. Helyes. Kössünk tehát üzletet. Én a maga képviselői helyzetét a magam részére megfelelő keretnek találom az érvényesülésre. Hozzá megyek magához. A vagyonom évi jövedelmével szabadon rendelkezhetik, ennek ellenében a teljes egyéni szabadságomkt akarom magamnak biztosítani...

— Ez igen üzletszerűen hangzik.

— Igen édes barátom, mi valósággal üzletet kötünk, ez a leghelyesebb megállapítása a kettőnk között létrejött egyességnék. Áll az alku?

A férfi néhány másodpernyi habozás után vállat vont.

— Ám legyen úgy, ha úgy akarja. Agyá-

ban azonban már különféle terveket kovácsolt a leány meghódítására, illetve megtörésére.

Az esküvő kellő fény és zaj között folyt le. A fiatal asszony bevonulása a társas életbe állandó ünneplés közben való diadalut vala. Ragyogott. Hiusága teljes kielégítést nyerhetett. Izlése, szépsége teljesen érvényesült. A férj, a férj... az nem volt férj, legalább is férji jogainak érvényesítését meg sem próbálta. Mintegy kifogástalanul udvarias s kimérten mosolygó barát állandó árnyéka volt a ragyogó napnak, amint annak kiszámíthatatlan szeszélyei sodorták. Magatartása nejjével szemben, mivel egyességük szerint üzleti viszonyban vala, öntudatos volt. Tudatában volt saját értékének, s az, hogy őt felesége pártivadásznak tartotta, s nem nem becsülte, ez őt nem feszélyezte. Ő természetesnek találta azt, amikor önmaga iránt való kötelességének eleget téve, úgy iparkodott életét berendezni, hogy az anyagilag független, kényelmes és gondatlan legyen. Ezt nem róhatja fel neki senki, mert ezt mindenki megteszi, aki teheti, s meg volt róla győződve, hogy ezt neje is be fogja látni, mihelyt nála az okosság fog a hiuság felett felül kerekedni. Máskülönbben cseppet sem bánta volna, ha ez az idő elérkezett volna már, mert mi tagadás, a szép nő, ki neki mások előtt felesége volt, tetszett és imponált neki. Tetszett, mert szép volt, mert látta azt, milyen hatással van másokra, s felfogta az irigy pillantásokat, mely a mások részéről érték őt, minr a szép asszony férjét... Imponált neki önállóságával s izgatta közönyösségével. De ezen gondolatait s lelbében fel-fel támadt vágyakozásokat nagy önmehtagadással és művészettel iparkodott palástolni...

Ellenfelét a saját fegyverével akarta legyőzni, illetve meghódítani, de ez a hódítás oly természetű vala, hogy a hódítás tulajdonképpen olyan behódolást jelentett, mint mikor a méhike ostromolja az illatos rózsát s megreszegülve szédül anuak bódító illatárjába...

Közönyre közönnyel, flirte flirttel válaszolt. Jól megérték így egyideig. És dr. Völgyi jól számitott, mikor önagyságának a hiuságára építette terveit.

A büszke nő a magának biztosított szabadsággal élt, — de nem élt vele vissza. Kedvére uulatott a flörtelt, de ez ártatlan multság volt. Eár minden alkalommal ünnepelték, s mindenkor kitünően érezte magát, de azután haza kellett menni a fészekbe, amely nem volt meleg, otthonukbnz a tettetett hideg közöny vert tanyát. Nem volt, ki előtt szívet feltárhatta volna, kivel megoszthatta volna az egyedüllet bizalmas perceit. Várt. Várta, hogy férje lábai előtt fog szerelmet koldulni tőle, az ünnepektől, kinek egy-egy mosolyáért viaskodtak a lovagok, kiket boldoggá tett egy-egy barátságos kézszorítás.

De férje részéről hiába várta a közeledést, ott büszke daccal találkvzott. S meg kellett valania, hogy ez az ő hiuságát, önértetét sérté, s kiváltott lelkében bizonyos hiányosságot. Szégyenkezve volt kénytelen önmagának bevalania, hogy őt igenis érdekli az ura, a férje viselkedése, hogy törődik vele, éshogy annak hideg közönye reá nézve bántó, sértő. Mikor ezeket önmagában megállapította, reá jött arra is, hogy ő bizony az ura iránt már nem közönyös...

Estétyek voltak, amely természetesen igen jól sikerült. Igen jól mulattak: kiki a maga módja szerint. A szép asszonyt körülvevtek a bókoló gavallérok, de a szép asszony ezuttal arra is ráért, hogy az ura viselkedése és tartózkodása után érdeklődjék...

Nkgy bosszuságára a sarokban pálmák közt levő pamlagon férjét egy csinos barna asszonyka mellett látta ülni, kinek igen élénk kézmozdulatok között beszélt valamit, mire az asszonyka nevetve legyezőjével csintalanul a férfi vállához ért.

Dr. Völgyinének az arcába szökött minden vére. Lángolt. A szívetáján is megfogta valami. Határozottan megállapította, hogy féltékeny az urára, akit pedig féltünk, azt szeretjük már...

Hirtelen rosszulról panaszkodott s férje udvariasan segíté föl felöltőjét.

A kocsin hazáig szót sem váltottak. Hanem otthon idegesen dobta le magáról sálját, ruháit s a szobájába távvezni készülő férje felé ingerülten kiáltá:

— Ez rettenetes! Ezt tovább nem tűröm!

Az az ajtó küszöbén megállván, fejét vizsgálfordítá, fűrészszóleg vizsgálgatva magából kikelt nejét, nyugodt fölényel szólt:

— Tessék? Mit nem tűr?

— A maga kiálthatatlan viselkedését. Az az utálatos asszony mit kacérkodott magával!? Hogyan szegyeníthetett meg ennyire?

A férfin jóleső melegség futott végig.

— Jó uton vagyunk — gondolta magában, és hangosan hozzátette:

— Téved, az az asszonyka nem kacérkodott, gondolatunkban sem volt, társadalmi kérdésekről folytattunk eszmecserét. De tulajdonképpen miért érdeklődik iránta?

A nő lesütött szemekkel, habozva, mintegy megtörve sóhajszerűen lehelte ki:

— Miért... miért, mert szeretlek, mert te stréber bestréberkedted magad a szívembe s megkönnyebülve ajkán édes mosollyal közelített a férfi — az ura felé, ki szintén elérkezettnek látta a pillanatot, hogy karját önkéntelenül is ölelésre tárja ki...

EMLÉKEK.

*A pókhálós asztalfiókból
Előkerült egy régi kóta...
Elfelejtette a nagyasszony
A menuettet már azóta.*

*A levendula illatából
Nem maradt semmi, semmi emlék,
A poros kottát a nagyasszony
S az unokák is elfeledték.*

*Odakünn az akácok nyiltak,
A hófehér szelid akácok,
A galamböszhaju nagyasszony
Régóta nem volt ilyen boldog.*

*De mikor már a sárga kóta
Utolsó oldalát lapozta
S valami hervadt, régi emlék
Féher lelkébe szállt titokba.*

*A kopott billentyűkről ujjja
Lesiklott... Nem játszott tovább.
... Künn tavasz volt... Akácok nyiltak
És mosolyogtak az ibolyák.*

KARAFIÁTH JENŐ.

Mint a galambok.

„Megfagyott a szived, ajkad, s bezárult a rácsos ablak.” A legény megállott a fordulónál, az ekét felemelte a levegőbe, hogy az ökrök kényelmesen forduljanak meg és igazodjanak bele az új barázdába.

Halkan, elkeseredve füttyölte a nótát, s mikor letette az ekét, megtörülte lobogós ingujával, a homlokát, azután kis kerek kalapját félig a szemére huzta olyan indulattal, hogy végig hullámozott rajta a szelid-szöke árvalányhaj. Csak úgy, a kalap széle alól pillantott át az országút másik felére.

Kicsiny, fehér házacska állott ott, egyedül az utszélén, mint egy kopott, kivert, de derűs kedélyű vándor, akit nem fogadnak be maguk közzé az emberek, mert vissza tartja őket tőle mindig ünnepi jókedve, hányiveti nembánomsága, az a derűs világfelfogás, ami olyan könnyűvé, bájoszá, tökéletessé teszi az ő számára az életet.

A kis házacska is úgy nézett ki, mintha

ünnepe volna. Dalos, virágos, kacagó ünnepe. Vakító fehér fala ragyogott a vidám napfényben, piros fedele barátságosan borult föléje, a mályva bodros, ezerszinű virágaival élő kerítésként vette körül, s a vad folyondár körülölelte a tornác oszlopait, belekapaszkodott az ereszebe és bekukucsált a salugater zöld lécecskéi közzé. Színes szárnyu mezei madarak és csinos kis fekete fecskék röpködtek körül csicseregve.

Az aklak alatt, a virágos kert tarka-barka növényei közül elő-előcsillant egy-egy fehér folt, valakinek a patyolat ingválla.

Ezt a foltot kísérte figyelemmel kalapja alól a legény.

De nem akart az nagyobbodni.

A kis kertben, úgy dolgozott a lány, mintha egy nap alatt kellett volna az egész kertet megmunkálni, ami nem is lett volna épen nagy dolog egy ilyen életerős, gömbölyű, piros arcú lánynak. Át-átnézett a kerítésen titokban, s csak úgy magában beszélgetett:

— Fújhatod má'.

S ezért sem jött elő.

— Mán meg a németet csufoolja, — tört ki belőle, mikor az új fordulónál új nótába fogott a legény.

A lány tovább petyegett magában:

— Ebből má' baj lesz. Nem jó az, ha a németet rángatja elő.

Biztos, hogy verekedni fog a kocsmába, aztán megissza amit keresett a héten, aztán édes apám meg mond valamit, hogy ilyen meg olyan legénynek nem adja a lányát, hogy nem a kódušbotra nevelt, ... aztán még megteszi a mennyi esze van, hogy még felém se jő többet.

Felemelkedett a virágok közül. Átnézett a legényhez, s hogy az nem fordult meg, aggodalmasan folytatta:

— Megteszi az, hogy inkább a szive szakad ki, de nem fordul erre. Mit csináljak?

Egyik karjával átölelte a kerítés fáját, másik kezét szemé elé tartotta, úgy nézett a dűlőre.

A legény egy szempillantás alatt észrevette. A jó kedv egyszerre majd szét vette. Furcsa, bolondos nóták jutottak eszébe, amit egyre füttyölt cifrázva, de azért úgy tett, mintha a munkájával lenne erősen elfoglalva. Bámulta maga előtt az eke nyomán kiforduló zsiros, fénylő földet, s a lassan haladó, telt ökröket. Széles jókedvében nem állhatta meg, hogy az újabb fordulónál nyakába ne boruljon az egyiknek. Kedveskedve, szeretettel simogatta meg az állat szeliden lehajló fejét és közbe ujjain keresztül figyelt a kerítésre, azután elégedetten mormogta:

— Pedzi má'.

A lány boszankodva figyelt rá és csufoolódva mondta:

— Ne te né. Megbolondult tán. Azt sem látja, hogy ökrök az, aki előtte van.

Gunyolódva kiáltott át:

— Töröld ki az álmat a szemedből hé! Holnap lesz csak vasárnap, ne aludj má' mostantól.

— Nem aluszom, csak szeretem a jószágomat, — felelt vissza félvállról a legény. — Mer hogy megérdemli ez jobban, mint sok ember.

— De a fehércseléd nem ember neked ugyi? Az után te is jobban jársz, mint a jószágod után.

— Fehércseléd válogatja — felelte megint hetykén a legény.

— Olyan fehércsképű, vékonypéznű ugyi, mint a városi Katica? Na hát csak válogasd Isten hírével.

Dacosan fordult el a kerítéstől. Ugy tett, mintha egyszerre nagyon sürgősség lett volna a munka, serényen látott a dolga után, közbe bánatosan, elnyujtva fogott ő is nótázásba:

— S hej, megérem még azt az időt...

Mintha dróton rángatnák, fordult vissza a fiu. De már ennek fele sem tréfa.

— Püf neki. Vica te... Vica, hallod-e?

A lány jól hallotta, de azért sem fordult meg.

A legény tanácstalanul állott egy darabig szegény ökrei mellett, egyszer aztán nekiiramodott nagy sebesen, át az uton és bevettette magát a kerítésen.

Éppen a leány elé toppant le. Az pedig e nem várt rohamtól zavarba jöve, meg erősen restelve a szemé szögletében árukkodó könnycseppet és azt a nagy pirosságot, ami előntötte arcát, riadtan kiáltott rá:

— Mi kell hé? Tán ott hagyott az urad?

— Nem a — felelt dacosan a legény.

Ugy állott ott, mint aki sejtí, hogy valami nagy csacsiságot követett el és szeretné felpozni magát érte, mikor erre rájön.

— Mi lelt hát? Mér jöttél? Mint a fergeteg...

— Csak látni akartam, mit csinálsz.

— Mit hogy csinálnék? Aki nem lusta, az a dolga után lát s nem hagyja a barázdába állani az ökreit.

— Megyek má, ne óbégass.

Meg is indult kemény, határozott lépésekkel.

A lány visszatartólag állott elébe.

— Ne menj má addig, amíg meg nem mondd, hogy... hogy minek jöttél hát.

— Nem azért, hogy téged bámuljalak.

A lány már éppen az inge ujját fogta meg, úgy akarta visszatartani, erre hirtelen elengedte és sértődötten szólt:

— Nem is vagyok én szentkép, hogy bámulj. Erigy Isten hírével, osztán, nézz olyanokra, akik inkább kellenek.

— Nem kell nekem senki.

— Senki... i? Még... még...

— Még... még... senki hát. Nem olyan a fehércseléd ma már, aki kelljen. Magához huz, osztán megint eltaszit. Nem vagyok én Paprika Jancsi — tört ki dühösen.

— De bors van benned elég hé. Vagy tán bal lábbal keltél?

— Mindegy, hogy melyikkel, úgy is csak a szélsővel léptem le a földre.

Olyan elszántan indult meg, mint aki el van határozva arra, hogy aranyért sem fordul vissza.

A leány utána szólt:

— Nem is köszönsz?

— Sietek, felelt kurtán a legény, miközben az eget bámulta.

— De azért lökhetnél oda egy-két szót:

A lány is követte a fiu tekintetét. Főlnézett a ragyogó napra és gunyosan mondta:

— Eső lesz.

— Nem nagy baj. Bár özönvíz lenne, hogy venne el mindent.

— De meguntad az életedet.

— Meg, mert mindig van, aki keserítse.

— Szegény. Tán jobb lenne, ha elemésztenéd magad.

— Megtehetem... Ne mondd, hogy nem köszönök és nem bucsuzok... hát az Isten áldjon meg.

— Ferkó te... Megbomlottál? Ferkó... kiáltott utána majdnem sirva.

— Hagy békén. Nem állhatnak az ökreim csak egy a barázdába.

A lány, hogy egyedül maradt, leült a gyep szélére, kendőjét a szemére szoritotta, úgy ült egy darabig. Egy idő múlva nagyot sóhajtvá felállott, megindult ki a kertből, át az uton, a legény után.

Az már a barázdába állott. Tartása csüggedt volt, arca szomorú és elszánt. Látszott, hogy lehajtott fejében őrl valamit, ami keserves neki, de amin át akar esni. Amint azonban a feléje közeledő lányt meglátta és a szelid, megadó kifejezést annak arcán és szemében, ő is ellágyult.

Hátra tolt a kalapját, megint a szemére huzta nagy izgatottan, végre megindult, egy pár lépést tett eléje.

— Csak azért jöttem, ... csak azt akartam mondani... — félig sirva, félig nevetve szólt már messziről a lány.

— Ha elemészted magadat, kivel táncolok hónap.

A legény széles, kitörő kedvvel kapta erős karjaiba és remegő nevetéssel sugta a fülébe.

— Hát inkább várok még egy kicsit.

Boér Margit.

A POKOL KAPUJA.

(DANTE POKLÁNAK HARMADIK ÉNEKE.)
(Dante ebben az énekben ér Vergiliusz vezetésével
a pokol kapujához.)

„*En rajtam jutsz a kínnal telt hazába,
én rajtam át oda, hol nincs vigasság,
rajtam a kárhozott nép városába.*”

*Nagy Alkotóm vez tte az igazság;
Isten Hatalma emelt égi kényvel,
az űs szeretet és a fő Okosság.*

*En nem vagyok egykorú semmi lényvel,
csupán örökkel; s én örökkön állok.
Ki itt belépsz, hagyj fel minden
[reménynyel]!”*

E néhány szó setét betűkkel állott
magassan ott felírva egy kapúra
s szóltam: „Mester, nem értem, hogy mi
[áll ott]?”

S ő mint tudásnak és a szónak úra:
„Itt el kell hagynod minden törpe gondot
s mint holtra nézned minden földi bura-
[áll ott]?”

Elértük, mit ajkam előre mondott,
ahol meglátod a keserű népet
a sok gonoszt s eszeveszett bolondot.

Aztán mutatva vidám, bátor képet
belém is lelket öntött s kézre fogva
velem a titkok bús honába lépett.

Itt sóhajok, sirás és csikorogva
száz zaj hangzott a csillagtalan éjen
hogy könnyem rögtön eleredt csorogva.

Szörnyű szavak, száz nyelven, bögve mélyen,
rekedt jaj, átok, durva szólamokból
kézsattogás s vad káromlás, kevélyen

oly forgót vert e tág örvénytorokból
az örök időktől fekete légben,
minőt a forgósél ver a homokból.

„Mester, mit hallok?” Kérdém, hogy beléptem
s a borzalomtól hajam égre lázadt.
„Milyen nép szenved itten a sötétben?”

És ő felelte: „E szomorú házat
azok nyerik, kik közönyösen éltek
s kiket nem ért dicséret, sem gyalázat:

s az angyalok, kik fellázadni féltek
s hivek sem voltak; csak magukra voltak
lelkükben nincsen sem erény, sem vétek.

Az ég elüzte s itten kóborolnak,
mert őket a pokol is szégyenelte:
nem kellett sem égnék, sem pokolnak.”

„Mester s mely kin ez, mely őket leverte?
hogy ilyen gyászos jajgatásra kelnek?”
„Elmondom neked röviden,” felelte.

„Vak napjaik oly szürkén s tengve telnek
s halniok lehetetlen délibáb,
hogy bármilyen már sorsot irigyelnek.

Hirüket elfeledte a világ,
megveti őket igazság és részvét.
Ne többet róluk: nézd meg s menj tovább!”

És szemem, a mig eltűnődve néz szét
egy lobogót lát, mely forogva száll, száll,
mintha félve kerülné pihenését.

Nyomában nagy menet tolongva jár, jár,
annyi, hogy sohse hittem földön járván,
hogy annyit eltiport a zord halál már.

Hogy ráismertem párra, köztük állván
láttam árnyát és megismertem annak,
aki a nagy Lemondást tette gyáván.

Mindjárt tudtam, hogy e csapatba' vannak
gyatrák, akik kedvében járni féltek
Istennek úgy, mint a Boldogtalannak.

E nyomorultak, kik sohasem éltek,
mezitlen voltak s vérük csipve szitták
dongók és darazsak, pokoli férgek.

Vérbarázdával arcukat boriták
s könnyel a vér lábukhoz folyt keverve,
hol undok hernyók nagy mohón felitták,

S láttam mögöttük, másra is figyelve
egy nagy folyót; néptől nyüzsgött a partja.
S „Mester, engedd meg” — szóltam szót
[emelve —

„hadd tudjam kik s kinek törvénye hajtja,
hogy úgy tolongnak tulsó partra futni,
amint e rekedt fény itt látnom adja.”

És ő felelt: „Meg fogod rendre tudni,
mihelyt az átkos Acheron folyóra
fogunk ez út végéhez jutni.”

Szemem lesütve szégyennel e szóra
némán, amíg elértük ott a partot,
mentem, hogy ne legyek háborgatója.

S im a folyón felénk egy gálya tartott,
rajta egy agg, régi szőrtől fehéren,
s „Jaj nektek, hitvány lelkek!” — így
[rivalgott,

„Eget látni már egyik se reméljen.
Jöttem, hogy majd a vizen átkísérlek
tűzbe, fagyba, örök sötétbe mélyen.

S te itt közöttük, élő testü lélek
hordd el magad, távozz e holt seregtül!”
De mikor látta, hogy odébb se térek,

szólt: „Más réven, más úton keresztül
könnyebb deszkán juthatsz csak átkeléshez,
nem itt én nálam, földi tetemestül.”

De szólt vezérem: „Cháron, mily beszéd ez?
Így akarják ott, hol szigorú törvény
bármit akarnak — és többet ne kérdezz!”

Szörös orcája hunyázkodva görbén,
a sápadt víz hajósa megjuházott,
csak szem körül forgott lángos örvény.

Hanem a lankadt s hússal nem ruházott
lelkek, színük vesztve, felvacogtak,
mikor a rémes szó fülükbe fázott.

Szidták Istent s szülőiket s zokogtak,
szidták a magvat, helyt, időt, a fajtát,
melyből születtek s létre feljutottak.

Aztán sirás közt elhagyván a sajkát,
visszahúzódtak a partra, mely várja
mindazt, ki Isten ellen nyitja ajkát.

Cháron ördög parázs-szemekkel állja
el útjokat és visszaintve nyáját,
ki rest, az evezővel taszigálja.

Mint őszszel a levél elhagyja fáját,
egymásután leválva, mig az ág
a földön látja az egész ruháját:

Ádám rossz magva úgy veti magát
egyenkint el a partról, mint madár, ha
meghallja a madarász eselszavát...

És viszi őket a víz-szennyes árja
s még nincs idő, hogy túl kompját kikösse
Cháron, emitt már új nép gyűlve várja.

„Fiam” — szólt nyájas mesterem e közbe —
„kik nem békültek Istennel halálig,
minden országból itten jönnek össze

s mindannyi készen átkelésre vár itt,
mert az igazság sarkantyúzza bölcsen,
hogy minden rettegésük vágyra válik.

Jó lélek itten át nem kelhet egy sem,
azért ha Cháron hozzád szól mogorván,
már tudhatod, hogy szava mit jelentsen.”

Hogy bevégzé, a sötét földek ormán
rengés futott át, hogy borzalomtul
még most is izzadságban fürdik orcám.

Szellő eredt a könnyes partokon túl
s a szellő vörös villamot cikázott,
amely megfosztott minden tudatomtul

s elestem, mint kit ájulás igazott.

BABITS MIHÁLY.

Häckel kritikája.

— A modern természettudomány vétója. —

Már több, mint félszázad telt el azóta,
hogy Darwin az ő merész, korszakos theo-
riáját a fajok fejlődéséről felállította és mégis
sem a fellépésétől eltelt hosszú idő, sem
ujabb tanítványainak, epigonjainak buzgó
fáradozása nem volt képes kivívni azt, hogy
Darwin tanai úgy a tudományos világ, mint
a laikus közönség által elfogadtassanak, —
vagyis hogy kétségbe nem vont tudományos
axiomákká és népszerű igazságokká legyenek.

Már maga ez a tény, ez a negatív ered-
mény kell hogy elfogulttá tegye az embert
és megingassa benne a bizalmat a Darwin-
féle eszmék hitelé és értéke felől.

Hiszen a mi jó és a mi igaz, a szó ab-
szolut értelmében, az rögtön megkapja a szi-
vet és értelmet, a mi evidens és tiszta igaz-
ság, azt nem lehet tagadni vagy cáfolni, az
a képzetben rögtön világos lesz, csaknem
szembeszökik az embernek.

Miért nem tagadják a tudomány többi
nagy hősainak, kiválóságainak tanait, állí-
tásait? Miért hódol meg a büszke emberi
elme egy Newton, Kopernik, Bunsen vagy
Napier előtt? Kétkedők, irigyek, szkepti-
kusok mindig voltak és lesznek ez emberek
között, de azért Newton és Kopernik kor-
szakos felfedezését a csillagászatban, Bun-
senét a fizikában, Linné rendszerét a nö-
vénytanban, Grimm törvényét a nyelvészet-
ben mégis egyszerre elismerte a világ, mert
világos igazságot hirdettek, melynek fénye
bele cikázott az értelembé és a szellem se-
tétjébe.

Elismerte, akceptálta őket nemcsak az
utókor, hanem a kortársak ítélete, mert a
hirdetett theóriák valószínűeknek látszottak,
de főleg azért is, mert a bennük foglalt
állítás, nemcsak színes képzelet üres hypo-
thézis volt, hanem kétségtelenül be is volt
bizonyítható érvekkel, adatokkal és dokumen-
tumokkal.

Darwin et consortes pedig épen ezzel
adósak, theóriájuknak csak épen az a kis
szépséghibája van, hogy nem tudják tételü-
ket bebizonyítani. Sem az ötven év előtti
Darwin I.-nek, sem a mai Darwin II.-nek:
Häckelnek sem és többeseinek nincs pozitív
bizonyítékuk arra, hogy az evolúció a termé-
szetben, a föld és földi élet elmúlt régi kor-
szakaiban vagy a történelmi időkben és fá-
zisokban olyan fokozatosan végbement volna,
mint a hogy azt a darwinizmus állítja és
authenticussá tenni akarja. Felkerestek már
multat és jelent, megbolygattak élőket és

holtakat, tengerfenékeket és glecsertetőket, de azért sem élő, sem holt tanut nem sikerült nekik elővarázsolni. Nem segített rajtuk a tudomány erős fegyvere, mert az tagadhatatlan, hogy nagy szellemi erőt és tökéletet hoztak ideáik megvalósítására s nem invitá Minerva küzdenek. De nem segített rajtuk Mefistó szelleme sem, sőt inkább az Igazság utjáról elvezette őket.

Hogy hol és merre kellene keresni az evolúció harcainak a bizonyítékokat, azt ők igen jól tudják, keresik is váltig, de hát ha nem találják, ha üresek* a barlangok, a tárnák, a földrétegek és körületek. Itt bizony csak azt a szomorú dolgot lehet konstatálni, hogy a hol nincs, ott ne keress. A mit pedig, mint ősemleket találnak, abban meg nincs köszönet, mert inkább ellenük bizonyít mint mellettük.

Az őskori állatok csontmaradványai s egyéb emlékek ugyanis éppen nem igazolják az evolúció tételeit. Pedig ha tudományos frázisoknak nem akarják vétetni szavaikat, akkor az őskori leletek tanúságára, bázisára kellene támaszkodniok. A palaeontologia szolgáltatja csak az evidens bizonyítékot. A jelen a mult alapján áll. Azért a jelen csak a mult igazolhatja, a multat viszont a jelen.

A fejlődési theória azonnal szinigazság és tudományos axióma lenne, mihelyt az őslénytanban pozitív adatokra tehetne szert. Világos ugyanis, hogy a régi földrétegekben nyoma lenne, fokozatosan tökéletesedő állatoknak és növényeknek, ha az őskorban egymás után következtek és éltek volna a lépcsőszerűen tökéletesült nemzedékek. De éppen ezt mutatják az őskori leletek.

Hogy a jelenben a fajok átváltozását észlelni nem lehet, az is bizonyos. Az ember házi állatai az ezredek folyamán semmit sem változtak. A tehén alakja és természeti sajátosságai ugyanazok, mint régen; a méh csak oly hatszögűre építi sejtjeit, mint a hajdankorban, a fülemüle csakugy énekel, mint a görögök filomélaja. A mi változat, varriáció van a növények és állatok közt az egyes fajokban s a mit mesterségesen előidézhethet az ember, ez nem állandó s a faji jellegét nem változtatja meg.

Tehát sem az őskor, sem a jelenkor nem nyújt feltétlen alapot a darwanizmusnak. Ebből megtudjuk azt is, hogy Haeckel miért maradt egyoldalú zoológusnak műveiben s miért nem buvárokodik többet a palaeontológiában.

A Darwin előtti időkben panaszkodtak, hogy a természettudomány Kant hatalmas befolyása alatt bölcsészeti irányt vett.

Tudjuk, hogy már Lamarck, sőt Göthe, a nagy költő hangoztatták a faji elválást természettudományi műveikben. Göthe kereste az őstypust az állat és növényvilágban (l. a. „Növények metamorfozist“) s egy nevezetes felfedezést is tett, t. i. az ember és a gerinces állatoknál előjövő állkötzi csontot. Ide tartozik Schelling és Oken természet-bölcsélete is.

Nos tehát a Darwin iskolai modern tudósai, akik nem bölcsészeti uton keresik a természeti igazságokat, hanem inductive összehasonlító, kísérletező, biogenetikai alapon, a fajok eredetének és az ember leszármazásának nagy problémáját tudományos eszközeiknek és módszerüknek más, ellentétes és tökéletesebb módja mellett sem tudták megfejteni, csupán a biologia és fiziológia terén tettek nagy haladást s szereztek igazi érdemeket.

Időnkint sűrűn jelennek meg a könyvpiacra a Darwin-féle eszmék népszerűsítésére bizonyos irányzatos röpiratok vagy kritikák, melyek alkalmasak a nagy közönséget félrevezetni, mert a laikus olvasónak e téren felületes ismeretei vannak.

Midőn aztán szakszerű, tudományos munkák látnak napvilágot, erről ritkán vesz tudomást még az intelligensebb osztályok

* T. i. Darwin-féle átmeneti állatmaradványokban.

zöme is, egyrészt mert száraz, tudományos munkára nem áldoz, mivel nem is nagyon érdekli, sokszor a miatt sem, mert a külföldi nyelven kiadott műveket nem is értené meg.

Azt hisszük tehát, hogy szolgálatot tesszünk az olvasónak, ha ma, a nagy szellemi harcok korában, vázlatosan közlünk részleteket két olyan tudományos munkából, mely az annyira felszínre levő és felszínre tartott evolúció elméletet tárgyalja s azt tudományos alapon bírálja. Az egyik Franck S. J.-nek igen érthetően és vonzóan megírt könyve, mely nemrég jelent meg Freiburgban „A fejlődés elmélete a tapasztalati tények világánál“ címen.

Míg a másiknak szerzője, egy jeles francia tudós Depéret Károly egyet. tanár, aki a tudós világban nagy tekintélynek örvend. Műve két év előtt jelent meg „Az állatvilág átalakulása“ címen, melyet minden művelt nyelvre lefordítottak már.

Meg kell jegyeznünk ez alkalommal azt a feltűnő körülményt, hogy a jeles francia tudós aktuális és nagybecsű munkáját a nagy nemzeti antagonizmus dacára is, éppen a legkiválóbb jelenlegi német tudósok, mint Steinmann és Frech; fogadták a legnagyobb elragadtatással, cserbe hagyva érte a jénai tudóst: Haeckelt, nagy honfitársukat.

„A föld őskorában, a vízőn előtt más állat és növényvilág élt — mondja Haeckel. Ez esetben hogy függ hát össze a mai kor szervesvilága az őskorral? S van-e köztük összefüggés? Vagy talán úgy támadt hirtelen a mai állatvilág, mintha pisztolyból lőték volna ki, valami újabb teremtés útján.

Erre a kérdésre csak az őslénytan feltehet s az őslénytan azon meglepő tapasztalat elé állítja az embert, hogy már a föld legősibb korában, az u. n. cambrium korban gazdag élet mozog a földön, amidőn a gerinces állatok nagy osztályainak egy jórésze egymástól világosan megkülönböztetve mutatkozik. Éppolyan hirtelen, mint a tűzhányó kitörése jelennek meg a második (Silur) korszakban az első gerinces állatok, (halak és gabnafélék.)

Tény tehát az, hogy az első lények egymás mellett és nem egymás után jelennek meg a földön. Az osztályok éles, tipikus különbséget tüntetnek fel. Azt, hogy az alsóbb osztályból fejlődött volna ki a felsőbb osztály, semmi sem bizonyítja. Kisebb átalakulások szűkebb csoportban előfordultak ugyan, de az alaptypus sehol sem változott. Korlátlan átalakulásról, mely oly népszerű varázsszó az evolucionisták táborában, a tudomány mit sem tud!

Tud azonban az állatok és növények geográfiai fejlődéskülönbségeiről,* arról, hogy pl. egy magból másforma növény lesz, ha azt völgyben, a hegy derekán vagy a hegy háton vetik el; tud az embryo fejlődéséről, mely képet adhat az egyednek korábbi természetéről, de a típusok eredetéről soha.

Epen az Haeckel biogenetikai elméletének sarkhibája, hogy szerinte minden leendő lénynek az egész származási soron végig kell mennie, mely tant a tudomány, mint tévedést, már egészen elvetett. Egy emlős állat embryoállapota egy leendő emlősé, de valamint egy kifejldött kész emlős nem sorakozhat egy más osztály típusához, ugy embryo korában sem teheti ezt.

Zittel híres müncheni tudós az ottani geológiai kongresszuson 1875-ben szintén nem habozott kimondani, hogy ha az evolúció elméletét az őslénytan alapján bíráljuk meg, annak tételeit bebizonyítani sehogy sem tudjuk.

Depéret pontról-pontra bonckés alá veszi és szétszedi a leszármazási tant.**

„Ezek csak feltevések mind!“ — ugymond. — „Az egyetlen geológiai tény, a

* Darwint is ezen jelenségek vezethették félre 1837-ben tett földkörüli utazása közben.

** Meg kell jegyeznünk, hogy Depéret nem el-lensége, sőt nagy tisztelője Darwinnak, de tudományos meggyőződésből itéli el tévedéseit.

híres kanadai eozon, egyszerű ásványképpé zsugorodik össze előttünk (vagyis nem élőlény!) a spongyák és meduzák származásának nincs geológiai (történelmi!) alapja. Haeckel különböző hypothézise az emlősállatok kétféle nagy csoportjáról, őslénytanilag még távolról sincs igazolva.

A felsőbb rendű emlősöket Haeckel a placentalis emlősök egy vagy több ágából vezeti le, melyek a harmadlagos korszakban a ragadozó állatoktól elszakadtak. De még a jénai tudós is kénytelen bevallani azt, hogy e nehéz kérdés nyitjára vezető bizonyítékok az őslénytanban fel nem találhatók. A halak theóriája sem állja meg helyét.

„Az ember származási táblája meg egyenes költött valami. Ha azt a 22 stádiumot, melyen az ember származása Haeckel szerint, átmegy, palaeontológiailag vizsgálat alá vesszük, legelőbb is konstatálnunk kell, hogy ezek közül az első kilenc egészen hiányzik, a tizedik szörványosan talált fogak által félig-meddig igazolható, de már azon időben ganoid halakat is ismerünk.“

A 15. ponthoz érve Haeckel az emlős állatok nehéz problémájához jut, melyet úgy old meg, hogy két, teljesen képzeletből vett formatypust állít fel, mely azonban sem a mai élővilággal, sem pedig a megkövesedett (fossilis) állatokkal rokonságot felmutatni nem tud.

„Végül, ha csak kizárólag ismert kütökre, adatokra szorítkozunk, be kell vallanunk, hogy azon időben a majmok rendjének eredete teljesen ismeretlen előttünk.

„A többi elmélet, melyet Haeckelen kívül mások állítottak fel csakolyan felületes, mint ez.“

Depéret a következő lesujtó szavakkal fejezi be kritikáját:

„Pillanatnyi létezés után önmaguktól foszlanak szét ezen ábrándképek, támfái, a milyen hirtelenében keletkeztek, éppoly gyorsan dűllnek össze. Mint elkorhadt fatörzsek hevernek szerte szét az erdő földjén és megnehezítik az utat a haladás előtt, mely a jövő felé tart.“

Ime így néznek ki a tudomány fáklája s a tények logikája mellett ezen sokat emlegetett s az emberi méltóság rovására annyira dicsőített eszmék, az a nagyhirű elmélet, melyet a jeles Prohászka püspök természet-bölcséletnek nevez, híres természettudósok, szakemberek pedig javarészükből költészetnek és merész fantáziának.

Idem.

A GYÁRBAN.

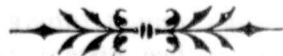
Izzik az érc; bömböl, dübörög a gép,
Zakatolva száguld, rohan a kerék;
Vaskezü munkások zúzzák a vasat,
Mely egy csapásuktól százfelé hasad.

Egyszerre a zajba vad sikoly vegyül!...
A szíj vért izzadva rémesen repül,
Vihogva kering a kerék-szörnyeteg,
S alatta hörg, bűg egy testetlen tömeg...

Fut az orvos — s szépen elbánik vele:
Mindenféle szerrel lelket önt bele,
Vizsgálgatja hosszan, s bizni kezd, remél,
„Jobb kezét levágjuk s száz évig él!“

...Jobb kezét levágjuk... Dübörög a gép:
„Itt meg nem maradhat, csak az, aki ép!“
— Oh csak élni, élni!... És megnyugodott,
Majd baljába fogja a — koldusbotot!...

BALLA MIKLÓS.

TÉLI TÖRTÉNET.

Rég letűnt időkől, még gyermekkoromban,
Ősz, öreg embertől, egy mesét hallottam.
S nem is mese volt tán; igaz, bús történet...
Hallgasd meg kis fiam, elmondom te néked.

December volt éppen, decemberi este,
Nehéz hóval volt a falusi táj fedve,
S a havas szél zúgott, sívelt a tájon,
Véges végtelenbe a nagy rónaságon.
Még az út se látszott, járatlan volt minden,
Mintha minden ember honn ülne bilincsen.
Egy hete hogy így tart s tán sose lesz vége,
S hány szegény tanyátlan lel az örök éjre.
Gazdagokhoz még a természet sem árva,
Tüzes paripákkal siklik tova szánja.
Kedvét szerzi annak, múltvásgot élvezve:
Ennek nyomort halmoz s bánatot a szűre.
Sütkérezik amaz, meleg kályha mellett,
De a szegény s árva még galyra sem lelhet.
Türni kell a sorsát, türni a míg birja,
Míg rá nem talál az öröklendő sírra.

Könnyebb is eltűnni az élet küzdelmet
Pipaszó füstjénél, ropogó tűz mellett.
Azt hiszik bizony az ott négyen,
Az útszéli csárda füstös bensejében.
Melynek ablakából világosság fénylik —
Egy-két fagyú-gyertya fitogtatja fényit.
S künn a forgács-cégér ütődik, verődik,
A hű házi eb tán mind vele évődik.
Neki-neki vakkant, mintha baja volna,
Lefekszik, felugrik morogva, csaholva.
De a cica bezzeg a kemence hátán
Oda se néz, hallik a dorombolásán.
Alszik a háznép is, még pedig jó mélyen,
Irigylendő édes, szuszogó zenében.
S oda kint meg zúg, bűg, rengeti a fákat...
Ideje is van már az édes nyugvásnak.
Ezt véli a gazda, a ki szintén álmos
S támaszkodva dül a kemence hátához.
Nagyokat bölöngat s fel-felriad olykor
Ha nagyobbat vakkant, ott künn a komondor.
De hiába, nincs mód, hogy békén nyugodjék:
„András gazda-bátyánk, vagy két itce bort még!”
Szólítják meg újra a csárda vendégi,
Kiket a hófúvás készítetett betérni.
Ott isznak már régen, úgy vecsernye óta,
Került is ajkukra nem egy magyar nóta.
Most azonban éppen, szóbeszédhez fogtak
S figyelmesen várják: melyik mond nagyobbat.
Oda viszi hát a kerti-szóló nedvét,
Maga pedig rágyújt, hogy hiba ne essék.
Mert azok ott négyen ugyancsak hevülnek
S közbe nem szól, tán még bajba kerülnek.
De meg, sem állja, hogy közbe ne szóljon
S egy-két igazmondást beszédjükbe tóljon,
S oda ül melléjük, pipaszó füstjével
S közbe-köbebe koccint velük a törével.
„Hogy is volt hát aztán? mondja kelmed mondja!”
— „Huncut a németnek teste, lelke, rongya!
Hogy a kántor mit mond, mit tud ő belőle,
Még puskát se látott, nem hogy azt kilötte!
Hát még hogy mi történt ottan Arad mellett,
Mikor a németnek szaladnia kellett?!”
Az volt ám a csata, az volt ám az élet...
Hogy futott, hogy szaladt s hullott muszka, német.
Volt, nem egy nap, olyan, hogy semmit sem ettünk,
Hanem csak muszkát, meg németet kergettünk.
Az igaz, hogy ők is rést ütöttek rajtunk
S ha csak ez lett volna a legkisebb bajunk...
Szegény Gábor öcsém... — s elkomorul arca —
Ott veszett tán ő is, ott, abba a harcba.
Se hírét, se hamvát nem vettem azóta...
Sok ártatlan jutott akkor a bitóra.
Bátor egy legény vót, mondhatom kendteknék,
Tüzes mennykőképen rohant az ellenek.
Nem érte azt galyó, nem érte azt dárda,
Ki előtte állott, szénaként levágtá.
Kendtek hiszik persze, mert urak az írók,
Hej, pedig ha tudnák, hogy népbolondítók!”
„Ej, dehogy is hiszük!” — szólottak mindnyájan
S közelebb húzódtak nagy bizalmasságban.
„Hallottuk mi azt már, hogy azok az urak
Türelmes papíron, ragyokat hazudnak!
András gazda-bátyánk, mondja meg hát kelmed,
Hogy ott Világosnál osztán mire mentek?”

Mert mi úgy hallottuk, hogy izé... a német
Sok igaz magyarra huzott fel bilincset!”
— Ejh, öcsém, hagyjuk, ne beszéljünk róla,
Ha azt elmesélném, bús lenne a nóta!
De ni, vajh, ki lehet? rég hallom a Bodrit,
Mintha farkas lenne, úgy vonyít, úgy ordít.
Ember lesz, vagy állat, de valaki jár itt —
S cseppet sem csudálnám a vadak járásit.
Tegnapelőtt este épp itt a közelben,
Láttam egy-két farkast erre járnai lesben.
Megyek is megnézem; — s felkapja puskáját,
Mely ép ott támasztá a kemence vállát.
„Menjék, menjék bátya, addig iddógálunk
S ígérjük, hogy addig nem politikálunk!”

Öt perce se telt be s visszajött a gazda:
— Nem találtam — úgymond — semmiféle vadra,
Bodri ugatása a vihárnak szólhat;
De ki is keresné ilyenkor ajtómat?!...
„Nincs igaza bátya — szólnak mind a négyen —
Mi is itt rekedtünk a vihartól félben!
Hátha az a vándor? — szolt közbe az egyik —
A napokban ott járt falunkban — s beszélük
Messze vad országból jött haza földjére,
Jobb kéz hiányában s vakon egy szemére.
Hátha? nem, nem lehet! de hogy is gondoltam,
Ki tudja, azóta merre is jár, hol van?!...
Valami testvérjét, vagy talán rokonját
Keresi e tájon, legalább úgy mondták!”
— Hát a neve? — kérde érdeklél a gazda —
Nem hallotta kelmed? vagy tán meg se mondta?
„De bizony, valami Gáspár, vagy... Gábornak...
S könnyezve mesélte sorsát a kántornak;
De még azt is, honnan, miért és merről jött?
S mióta járja már a széles alföldöt!”
— Gáspár, Gábor, nem, nem, már hogy is lehetne
Szegény Gábor öcsém, rég el van temetve.
Aztán meg ha él is, tudja Isten hol van?
Nagy muszkaországban, vagy Szibériában?
Nem in hiszik kendtek, hogy a földet túrják,
Kiket elfoghatnak azok a gaz muszkák,
Vasba verik őket s kancsuka a bérök,
Mig csak be nem végzik gyötredelmes éltök...
S alig, hogy bevégezté szavaikat a gazda,
Figyelmesek lesznek a kint levő zajra.
Ugat a komondor, csahol, vonít egyre:
„Farkasnak kell mégis lesbe járnai erre.”
Mindnyájan úgy vélik s a gazdával együtt
Botot, puskát, fejszét fognak a tenyerük.
S egyet se kell hívni, mennek maguk, önként
Megtudni, mi baj van, megtudni mi történt?

Zúg, bűg a szél, sível, rengeti a fákat.
Szegény csonka honvéd, nagyon, nagyon fáradt.
Messze, vadországból jött hona földjére
Megcsonkított kézzel s vakon egy szemére.
Kimerült már teste, alig bírja lába,
Pedig ha nem siet, ott lel a halálra.
Meg-megáll egy percig, majd újra erőt vesz,
A rég látott tájon újra ösmerős lesz.
Itt született ő is, itt ezen a tájon
Az alföldi éhes, széles rónaságon.
Szülei már holtak, de van testvér bátyja...
Az rá fog ismerni testvéri arcára.
S reszkező két lábát gyors menésre készíti,
Holnap megpihenhet, lelke is úgy érzi;
Mert hiszen úgy mondták neki még ma délbe!
Midőn megpihenni egy faluba tére,
Hogy az a kit keres, itt lakik e tájon,
S három óra sem kell, hogy még ma ott háljon.
Neki indult hát, kora alkonyattal.
Nem törődve semmi szellel, hóvirral,
S ment a hogy csak bírta, a kietlen úton,
Eshet a hó tőle s a vihar csak zúgjon.
Ott van már ő nála, ott a gondolatja,
Remegő lelkének ő a foglalatja.
Látja, a hogy megjön, mint öleli bátyja
S érzi, hogy tapad a testvér-csók ajkára.
És ő nem bír szólani, csak dadog az ajka,
Míg a hű testvér őt körülfogva tartja.
Majd leül a padra, meleg vacsorához
S imát rebeg ajka az egek urához!...
Körötte pediglen mosolygó kis arcok,
— A kiknek jó bátyja igaz édes apjuk —
S szólnának is nem is, ölelni szeretnék,
Csak azt nem tudják, hogy miképen is kezdjék.
S majd az egyik, majd meg másik játszik véle
S gyermeki bánattal kérdezzetik félve:
Gábor bácsi, édes, mért nem ölel minket?

— Mire édes apjok, fájón rájok intett. —
S pedig csak szótlan nézte, nézte őket,
S könnyező szemévnél egyet előlépett...
De e szóknál, mintha álmából ébredne,
Zilált gondolatján felrezen a lelke.
Való-e vagy álom? sebtiben nem tudja,
Csak midőn lerokadt, le a havas útra.
Érzi, hogy csak álom, bűvös álom volt az,
Mint a hogy ragyogni látja, most a holdat.
A való, a végzet, ott van, ott előtte,
Felkelne, de nem bír, egyet se előre,
Pedig nem is messze, gyertyafény világít,
Legalább a fényről, nagyon közel látszik.
Száz lépést ha tenne, könnyedén beérne,
Próbál is erővel, de megcsuklik térde
S visszarokad újra, velőtrázó jajjal.
Lelkét szállni érző mondhatlan sóhajjal.

Be van a táj vonva kristályhó pelyhével,
Sível a szél, zúg, bűg s játszik a cégérrrel,
Meg-megáll egy percre, meg rákezdí újra.
Derékmagasságig van az út befújva,
S a komondor csahol egy pont irányába,
Hol a szegény vándor lett örök sírjára.
Az asszony is felkelt, a fiuk is ébren,
Olyan csaholást visz a hű eb az éjben.
Ők meg összejártak kertet, udvart, ólat,
Hátha ott csipnék meg a lompos orzókat.
„Arra bátyám, arra, ki az országutra!”
S ki lapát, ki bottal a havat eltúrva,
Nehezen haladnak, de mégis elérik,
Hol a kristályhóban valami setétlik.
S tiz, tizenöt lépést alig hogy megtesznek,
Fagyos testét látják egy szegény embernek.
Él-e még vagy meghalt, minek is kérdezzék,
Kiásták a hóból s karjaikra vették.
Bevitték, letették az asztalközépre
S akkor nézik: meghalt, avagy mégis él-e?
A gazda is ránéz a vándor arcára...
S elsáppad, elkékül, mihelyest meglátja,
Majd meg azt se tudja, sirjon-e kacagjon?
Főle hajlik s nézi, hogy az hangot adjon:
— Asszony, édes anyjok, Gábor, István, jertek,
Ide, ide gyorsan, mert öröme lettek.
Megérkezett! Itt van! ide, ide, gyorsan,
Csordultig a szívem nagy boldogságomban!
S ráborúl a fagyos élettelen testre...
S örömrivalgását, várva... várva... lesve...
— Gábor! öcsém! Gábor! felelj, felelj, hallod!
Szólj, örülj szívemmel, nyisd ki testvérajkad
Hisz én vagyok! Bátyád! édes András bátyád.
Két fiam is itt van, ébredésed várják...
Feleségem, anyjuk, a ki ismert téged...
És én, a ki várom édes ölelésed...

Hiába, hiába, nincs a ki feleljen
S ott zokognak, sírnak a megfagyott testen.
Ott fekszik mereven, az asztalon fekvé
Könyekkel áztatva, élettelen teste.
Egy szeme van, s az sincs teljesen zárálva
Mintha az ő édes bátyjára bámúlna...
Odakint meg zúg, bűg, rengeti a fákat.
Meg meg áll, rákezdí, s újra belefárad.
Be van a táj fedve kristály hó pelyhével,
Sível a szél zúg, bűg, s játszik a cégérrrel!

Szegény csonka honvéd, ez lett hát a béred,
Percnyi boldogságban sem lehetett részed.
Tested még a földön, lelked már a menybe,
Kétszer ötven lépés és te meg vagy mentve.
Óh de a sors szörnyű, nála nincsen részvét,
Egyként üldözi a gazdagját, szegényjét.
Te egy szegény voltál, szent hazáért küzdve,
Haláltól nem féltél, mentél vízbe, tűzbe.
Ott voltál, hol kellett aprítani az ellent,
S nem kérdezte lelked, béred; majd mi leend?
És ott a hol édes örömezen vártad,
A halál nem jött el, golyók nem találtak,
Ütöttek, kínoztak, levágták jobb kezéd,
Égő tüzes vassal kiszúrták egy szemed...
S mégis, mégis vártad, hitted és remélted,
Hogy a boldogságot még így is eléred.
Elérted, elérted, hidegtől megfagyva
Forró testvér könyvtől örökre siratva.
Zúghat vihar, szélvész, nem érezed többé,
De azért hős maradsz, örökkön, örökké!!

HÖTLÉN BOHÉMEK.

*

A körüti kávéház aranyozott tükörlablaka mögött három-négy dushaju bohém ült. Fiatal fejüket odaszoritották a gyöngyöző üveghez és lesték a téleesti korzó szenzációs hölgyeit. Artisztikus gondolkozású újságírók voltak, akik egy világrt ki nem mennének ilyenkor a füstös melegből.

Kint a havas utcán hullámozott az elegáns város. Tündöklő toillettek, meleg hószin hermelinek és sok-sok drága ékszer élt, csillogott a vöröses-lila esti fényben.

— Tudjátok, kiket tudok én ilyenkor sajnálni? kérdezte Bara Sándor. Szép, fekete haju fiu volt.

— Bennünket.

— Ah, ellenkezőleg! . . . Azt a sok szomorú, sápadt hivatalnok férjet, akik mindezt a pompát kiteremtik. Szegény férjek! . . . Ők még ilyenkor a bankokban, irodákban, körmölnek. Esetleg egyik-másik otthon dadálja a kis gyereket, mérgeződik a cseléddel, vacsoráért küldi . . . s ezalatt a felesége meg a nagy leánya . . . istenem, szegény férjek!

— Fura is ez a nagyvárosi házasság. Mire odaér az ember, akkor kezd nem élni. Ennek a sok szép asszonynak az ura kevés kivétellel beteges, kopott, öreg és gyáva. A férj legénykori eleganciája mintha áthúzódna az asszonyra. Meglátjátok, egy óra múlva, mikor vége lesz a hivatalos óráknak, milyen szürke emberkék fognak ezekhez a dámákhoz csatlakozni.

— Ugy kell! Minek nőszülnek meg, jegyzi meg belső meggyőződés nélkül Bara. Így szép és könnyű az élet: legényesen. Az embernek nincs gondja nőre, gyerekekre, unalmas vizekre.

Nesztor, a hajdani filozopter leintette őket.

— Ugyan mit beszéltek arról, amihez nem értetek. Hát tudjátok ti, hogy mi az, mikor az ember a gyermekeiért dolgozik, mikor nem három-négy kulturhölgyre kell gondolnia, hanem az egyetlen feleségére? . . . Hát nem éppen ti és mi mindannyian vagyunk a legnagyobb képmutatók: kint az utcán, a kávéházban a legelegánsabbak. Mi vagyunk azok a perverz lények, akik kigunyoljuk, kikacagjuk a nyárspolgárok csendes családi boldogságát és odahaza a hónapos szobáinkban fázunk, didergünk, mert nem vár senki, mikor haza megyünk . . . Ugye, ilyenkor átkozzátok a mulatók szeparéit, ugye ilyenkor gyönyörű verseket írunk a tiszta élethez, a fehérlelkű leányokhoz . . . ugye Bara Sándor? Csak éppen három nappal ezelőtt írtál egy ilyen verset.

— Ja, az üzleti vers volt. A kiadóm kérte. Ötven koronát kaptam érte. Dehát az egész csak hangulat. Lirai hangulat volt és semmi komolyabb aspiráció.

— Egyáltalán: a nővel nem szabad komolyan foglalkozni, mert ez veszedelembe sodorja az embert. Nézz ki öregem ezen az ablakon és igazat adsz nekem.

— Látjátok ott a sarkon azt a királynő termetű hölgyet? . . . A kalapján fehér „Nacre“ gyöngyök ragyognak . . . Az ura árvaszéki pénztárnok volt. Ma könyvtügnök, aki egész éven át utazik a füstös falvakban és ezeket csap be, mert nagyon szereti a szép feleségét.

A havas fehérségen áttipeg egy puha járású szőke nő. Éjszín bársony köpeny, csillogós selyembe burkolt bokák.

— Ah, Londayné! . . . Az ura tegnap este volt nálam és sirva könyörgött, hogy ne írjam meg a panamáját.

— Ni, Por János a leányával. Azaz par-don! Hisz az a felesége. Ott fordulnak erre ni. Az asszony fején Malines csipkéből van egy meleg kis fez. Tudjátok, miből élnek? . . . Az ember már nem tudta megszerezni az orvosi képesítést és most ki jár kis falukba, ahol dokornak adja ki magát.

— Köszönjétek vissza fiuk! Ugy. Tudjátok, kik voltak ezek? . . . Egy letört főispán és a felesége. Annak idején milliós panamája volt a felvidéken, megszökött ide a nagyvárosba s most végrehajtó.

— Ah, ezt a leányt még nem láttam! Nézzétek, hogy belepirult a fixirozásba! . . . Jaj, de édes médi volt.

— Nem futnál utána?

— Na hallod, ez igazán okos gondolat volt. Pincér, a kabátomat.

És Bara Sándor két perc múlva nyomában volt a bájos médinek. A hó lágyan kavargott a fénysugarak mentén, csipős hideg volt s az újságíró izgató kis flört megindulását érezte.

— Megtudom ki ez a leány, okvetlenül megtudom, tette fel magában.

És megtudta. Egy fél óra múlva információt kapott egy ismerős főhadnagytól. Este már a leánnyal táncolt a Vigadóban.

Harmadnap vizitelt a városi lakásukon. Kezdett elmaradni a délutáni, majd az éjjeli kávéházból.

A leány szülei vidéki kis városban laktak. Az apja földbirtokos volt. Barát farsang vége felé meghívták vadászatra. Azelőtt fegyver soha nem volt a kezében sem, most rájött, hogy óriási vadászszenvedély sznnnyadt benne.

És hetenkint háromszor már a redakcióban sem látták. Vadászni járt, utána beteg volt. Néha négy-öt napig nem borotválkozott s a nadrágja gyűrött, éltelen lett.

A kollegái figyelmeztették:

— Sanyi, ez nem vezet jóra. Határozottan züllesz. Milyen a külsőd már is. És a kiadód 30-40 koronát von le kimaradásokért.

Beszélhettek ezek, amit akartak. Eggyel törődött csak: hogy mit mond Szallay Anna, a földbirtokos leánya. Hogy restelte, mikor a hajnali les alatt ő elaludt és Anna költötte fel. A dus, vállverő haját is levágta, mert Anna azt mondta, hogy az oláh kurátorok is ilyet hordanak.

Tavasszal aztán felszabadult a leány természetes bájának szuggeszciója alól. Az első illatos ibolya csokor ismét könnyeiművé tette és megkérte a leányt.

Anna aztán egyszer félrevonta egy csillagos, meleg tavaszi estén.

— Nem a leszek a felesége Sándor, mert maga így, ahogyan itt áll előttem, egy senki. Így maga én előttem nem imponál, mert úgy tekintem, mint egy félbenmaradt embert, egy félbenmaradt exisztenciát.

Szép a maga hivatása, a maga tehetsége, ambíciója, de nekem maga kell, Bara Sándor az egész ember, akinek diplomája van, tekintélyes állása, összeköttetése, köre. Mert én nem mehetek magával a kávéházba rántottát meg imbiszt vacsorázni, nekem háztartás kell, szakácsnővel, szobaleánnyal, inassal.

Én nem hagyhatom itt a rokonságomat, én estélyeket kell hogy adjak, szalont tartok és drága ruhákban fogok járni, mert már ab-

banjárt az anyám, a nagyanyám. meg a dédanyám is.

. . . Tanuljon még tovább Sándor. Hiszen még csak 26 éves. És már van két jogi alapvizsgálata is. Én megvárom magát, én szeretem és ha érzi, hogy boldoggá tudom tenni, akkor kiküzdje ezeket én érettem!

És Bara Sándor lecsüggesztette a fejét. Érezte, hogy nagy igaza van a leánynak s gondolatai visszafutottak arra a téli délutánra, látta a díszes meleg hölgyeket, aztán a kis szürke, szomorú és gyáva férjeket. . . Lehet, hogy mindegyiknek volt valamikor egy ilyen kegyetlen, kínos pillanata asszonyaikkal szemben, mint neki . . .

Anna szeliden, puhán végigsimitotta haját. Mohón elkapta az erős, fehér kezét s nem látta többé a panamázó férjeket, az öreg, kopott urakat.

— Meglesz Anna, meglesz minden kényelem és pompa a maga számára, csak szeressen. S a szavak forrón bugygyantak elő nedves ajkáról.

*

Öt év múlva dr Bara Sándort a főispán kinevezte vármegyei első aljegyzőnek és két év múlva már ő is nyakig uszott az adósságban Anna miatt.

Hivatalos helységének ablaka éppen a kávéházra nyílt, ahonnan először látta meg a feleségét. Sárga, tintafoltos irodai kabátjában sokszor megállt az ablakban és szomorúan nézte a nagy aranyozott tükörlablakot és eszébe jutott a gögös fiatalosság. . .

Ilyenkor rendszeren a hajdu rázta fel merengéséből.

— Tekintetes ur kérem, már régen elmúlt dél. A tekintetes asszony felüzent, hogy tessék már jönni sétálni, mert itt vár már régen lent az utcán. . .

Papp Jenő.

A kántor ur és az alkoholelles mozgalom.

— Írta: Simon Andor. —

Igazán annyiféle jótékony egyletünk van, hogy nem csak az ügyes-bajos, de még a baj és gond nélküli ember sem tudja, hogy melyiket támogassa hát tulajdonképpen.

Tény, hogy ha ezt kérdezné valaki Rockefeller-től, az amerikai milliárdostól, egyszerűen azt mondaná:

— Mindegyiket.

Könnnyű ezt megtenni s még könnyebb ezt mondani neki. De mit szóljunk, mit tegyünk mi, akiknek nemhogy milliárdja, még kevesebbé milliója, hanem még ezrei sincsenek?

— Mit! Hát semmit.

Ezt is könnnyű mondani, de ezt már még nehezebb megtenni.

Kutyafalván is ezen akadtak fenn egy szép tavaszi nap délutánján.

Ideje volt mindennek. Gyermeknapot, virágnapot, alkoholelles mozgalom napját kellett volna rendezni, de a folytonosan változó időjárás miatt nem lehetett.

— Hát mikor lesz már a gyermeknap? — kérdezte Marci bácsi egyszer már a szentmártoni bírót.

— Én is szeretném tudni — mondta a bíró. — Éppen olyan az időjárás, mint a mi husdoktorunk. Folyton változó.

— Na látja ebben most nagyon igaza, van.

— Hát mikor nincs nekem igazam? Ezt mondja meg Marci bácsi.

— Nagyon sokszor.

— Legyen úgy. De tudja, hogy miért

mondtam, hogy olyan változó az időjárás, mint a husdoktor?

— Nem én.

— Hát mondom azért, mert az időjárás is egyik nap jó, a másik nap rossz. Látja a husdoktor még ennél is változóbb. Nemcsak egyik nap jó, a másik nap pedig rossz, hanem egyik nap józan, a másik nap meg nagyon jókedvű. Egyik nap egyenesen jár, a másik nap pedig méri az ut szélességét. Hát ezért változó. De itt jön a tanító ur is. Ha nem hiszi el nekem, kérdezze meg őt is.

— Jó napot bíró uram! Jó napot Marci bácsi — köszönt öblös, messzehallható hangján, a tanító.

— Jó napot adjon Isten tanító ur — fogadta a bíró. Mondja csak tanító ur, milyen osztályzatot adna a husdoktornak a magaviseletből?

— Milyet? Ezt még kérdezni is lehet? Változót.

— Na látja Marci bácsi, hogy igazam volt.

— Hallom. De én nem változót adnék neki, hanem elbuktatnám.

— Hát ni bíró uram! Holnap az iskolában, alkoholelles napot tartunk. Lesz egy kis ünnepély féle is. Szívesen fogom látni az előjáróságot. Jöjjön el maga is Marci bácsi!

— Hát elmegyünk mindnyájan s eljön Marci bácsi is.

Igen, Marci bácsi!

— Hát, igen.

Másnap délelőtt nagy sürgés-forgás volt az iskolában. Még az utcáról is lehetett látni, hogy itt van valami készülődés. Az iskolagyerekek zöld galyakat hordtak be s azzal díszítették föl a tantermet. Már a nemzeti zászló is künn lengett az épület homlokzatán s lobogtatta a szél. Nemsokára elfoglalta a tanító is a helyét s várta a vendégeket. Bizony azok nagyon gyéren, kevesen jöttek. Csupán az előjáróság és Marci bácsiból állott a közönség.

Megkezdődött, az ünnepély. Elhangzottak az alkoholt, az italt lemagasztoló beszédek. Nemsokára véget is ért. Nosza lett ekkor hamar pakkolás. Csupán egy nagyszal és anynyi szék, amennyire szükség volt, az maradt benn a tanteremben.

A tanító csakhamar — sörért — küldött, hogy megvendégelje vendégeit.

— Igazán szépen sikerült — dicsérte az ünnepélyt a bíró.

— Magam is azon igyekeztem.

— Meg is lett a nagyszerű eredmény. Rengetegen voltunk — mondta Marci bácsi. Szavaiból kiértett a guny.

A nemzeti lobogót szépen lengette künn a szél. S az büszkén hirdette, hogy ma ünnepély volt az iskolában. Odabenn pedig tovább folyt a beszélgetés. Egyszer csak kopogás hallott az ajtón.

— Vajjon ki lehet — kérdezte a bíró.

— Csak tán nem a tanfelügyelő — mondta megszeppenve a husdoktor.

— Ah kérem, dehogy — nyugtatta meg az ijedező husdoktort a tanító. — Szabad!

Marci bácsi nem szólt semmit. Ő tudta, ki kopogtat.

Nyíllott az ajtó s belépett rajta a Marci kocsisa, alaposan megterhelve a sörös üvegekkel.

— Mi ez Marci bácsi? — kérdezte a tanító.

— Ez? Egy kis sör. Megmondtam még amikor eljöttem hazulról reggel, hogy mikor vége lesz az ünnepélynek, küldjenek ide egy pár üveggel. Legalább ezzel is emeljük az ünnepély nagyszerűségét.

— Hát miért nem mondta előbb, hogy lesz sör? Legalább nem hoztattam volna én is.

— Elfogy az is tanító ur — mondta a husdoktor.

Aztán hozzáfogtak a sörözéshez. Nem poharakból, hanem amugy kutyafalvaiasan, az az üvegből. Na hiszen mit szóltak volna hozzá az emberek, ha megtudták volna, hogy ők poharakból isznak. Ez volt a megkülönböz-

tetés jele. Nekik nem muszáj volt poharazni. Tellett üveg számra is.

És ittak tovább, amíg csak nem ültek a terített asztal mellé. Az az, hogy még csak ezután ittak igazán, de nem sört.

— Németnek való az ebéd után — mondta a bíró.

— Hát persze. De van bor is, — mondta Marci bácsi és intett a hátul álló kocsisnak. Ez kiment, de nyitva hagyta az ajtót.

— Tedd be az ajtót te — kiáltott utána a tanító.

— Azonnal — hallatszott kívülről.

Valami furcsa dübörgés hallatszott be a folyosóról. Meglepetve, kérdőleg néztek az ajtó felé. Csakhamar megjelent ott a kocsis alakja, maga előtt görgetve egy borral tele hordót.

— Éljen Marci bácsi! — kiáltott a husdoktor.

— Éljen! — kiáltották reá mindnyájan.

— Megakartam lepni vele az urakat — szerénykedett Marci bácsi.

— Ez aztán a meglepetés — mondta a tanító.

— Hozd a többi is te! — kiáltott Marci bácsi a kocsisra.

Az kiment s egy kosárral a karján tért vissza. Letette a kosarat az asztalra s aztán el is ment.

A kosár tele volt szivarral, cigarettával, pipával, dohánynyal és pohárral:

— Ez a beszéd — kiáltotta örömeiben a husdoktor.

Megkezdődött a muri és folyt reggelig.

Egyszer Marci bácsi, ugy hajnal fele kiszökött a társaságból. Ő nem volt elázva. Vigyázott magára.

Hogy hol járt, azt nem tudom...

Reggel a falu közgyámja, aki egyuttal a község faiskola kezelője is, a faiskola felé ment. Feltűnt neki, hogy miért van gyász lobogó kitűzve az iskolára, amikor még tegnap a háromszinűt lengette a szél. Bement tehát, hogy megkérdezze a tanítótól, ki halt meg. Benyitott az iskolába, mert gyanus zajt hallott ki onnan. Hát majd hanyatt esett a bámullatól

A bíró az asztal alatt, a tanító egy padon, a husdoktor a boros hordó mellett aludt s ugyancsak fújták-huzták egymásnak azt a bizonyos zenét. Csak Marci bácsi hiányzott közzülök.

Tele volt azonnal az ujsággal a falu. Mindenki kacagott rajtuk. Egyik ember a másiktól kérdezte:

— Vajjon ki tette ki a gyászlobogót nekik?

Nem tudta senki. Csak Marci bácsi mosolygott jóízűt, valahányszor hallott kérdezni.

Nahát! így szokták Kutyafalván az alkoholelles mozgalom napját tartani.

Azóta lett a kutyafalvaiaknak jelszavuk:

— Le az alkohollal.

S ha valaki kérdezte tőlük, hogy hogyan értik, egyszerűen reá mondták:

— Nem is tartjuk a szánkban!

AZ EMLÉK.

Emléket kértél tőlem angyalom.

Ó, én szegény! Mit adjak néked, édes?

Egy kincsem van: szívem. Kell? Átadom.

Hisz első perctől úgy is a tiéd ez.

És szólt a lányka: Köszönöm nagyon.

Kincsed megörzöm hiven mindörökre!

És telt az idő... és egy bús napon

A kért emléket durván összetörte...

SILIGA FERENC.

A HÁROM KOMORNYIK

— Egy lurkó elbeszélése. —

Irta Zsoldos László.

Én az első réalba járok és mindjárt az iskolaév elején káplár lettem az utcán, amikor a gimnazisták ellen harcoltunk. T. i. kirugtam egy második pocegérnak (értsd: gimnazista) a fogát. Karácsonyra már hadnagy voltam és ebben a szép rangban ért, vagyis helyesebben sujtott rám a tanári karnak az a merénylete, amelynél fogva félév végén tiszta szekunda lett a bizonyítványom.

Ezt a bizonyítványt más szóval, azaz röviden „a három pofon“-nak is nevezhetném, amennyiben a szekunda-sorozat láttára idáig ragadta el szeretett édesatyámat a szenvedelme, azonkívül, hogy egész napon bezárt a szobámba és nem kaptam sem ebédet, sem uzsonnát, sem pedig vacsorát (csupán két igen tisztelt csirkecombot, amit a mama csempészett be reszkető kezembe délután az ablakon át a folyosóról).

Kínai éhség gyötörte éneket és miután teljes három órai gondolkozási időm alatt hiába vártam epedő gyomorral az újabb anyai segélyt, végső elhatározással magamra kaptam a télikabátomat és kucsmámat, aztán összeszedvén a megtakarított négy koronámat tizfillérekben, kinyitottam a sötét emeleti folyosóra néző ablakot és elszántan kiugrottam rajta.

Rettegve suhantam el a kivilágított előszoba, meg konyhaajtó előtt.

Sietve szedtem a lábamat s a sötétebb utcákat keresve, csakhamar besurrantam egy barátságos külsejű kis vendéglőbe. A kis helyiség egyetlen szobájában egy légszeszláng égett és három beretvált képű férfiú sörözött.

Nyájas köszönés után letelepedtem a szomszédos asztalhoz.

— Vacsorát kérek — szóltam szerényen, de azért negyven darab tizfilléresem nyugodt önértetében — igen, igen, kérem, csirkeparrikás az nagyon jó lesz.

A másik asztalnál a beretvált képű három ur kocintott a habos söröskancsókkal. Vágyakozón tekintetem oda:

— Vendéglős ur, én is kérek egy korsó sört!

Odaát a szomszéd asztalnál, miután mind a hárman egy ütemre tették vissza a majdnem fenékig kiürített korsókat, az egyik beretvált képű, akiről hamarosan megtudtam, hogy másik két társával együtt urasági komornyik, megszólalt.

— A kegyelmes ur is megrendelte. — Ezt mondotta, aztán elhalgatott.

— Nagyszerű dolog lesz. A leányom, a Janka, diplomás tanárnő és nem győzi dicsérni a Világtörténelmet.

— Olvastam — szólt bele a harmadik, egy kopaszodó öreg. — A fiatal gróf, mióta képviselő lett és azt mondja, hogy sokat akar tanulni, hát néha féléjszaka is olvassa az ágyban. Nagy munka. Tíz hatalmas kötet s nyolcvanötezer példányban jelent meg minden egyes kötet.

Kétségbeesetten néztem körül.

— Innen jó lesz menekülni. Ezek talán nem is komornyikok, hanem tanárok.

Föl akartam állni, hogy fizessek. De a három beretvált képű éppen friss korsókat rendelt s a vendéglős az én asztalomhoz is odajött:

— Szintén, fiatal ur?

— Igenis még egy korsót!

— Hát még ez a Világlexikon — fűzte tovább a beszédét a kegyelmes ur komornyikja. — Tudod, Jani — és tudásosan könyökölt neki az asztalnak — az nem olyan lexikon lesz, mint a többi. (— Hát? — szólt közbe a kopasz.) Tudod ez nem ugy szárazon mond el mindent, hogy unalmas olvasni, hanem minden sorát csupa híres író meg tudós csinálja. (Ahá!) Aztán olyan érdekesen, mintha az egész valami érdekes regény volna.

— Aki egyszer belefog, az végigolvassa.

az egészet, — bölintott rá a vörös. — Azt mondja a lányom, a Janka, a tanárnő.

Aztán a kegyelmes ur komornyikja folytatta:

— Huszonöt kötet lesz.

— Mi? — kotnyeleskedett bele a kopasz.

— Hisz előbb tíz volt.

— Hja, az a Világtörténelme, Jani. Ez meg a Világlexikon. Ez huszonöt kötet. Összesen tizenhatezer nyomtatott lap. Hát az elég sok, mi? Lesz mit olvasni a kegyelmes urnak.

— Brr — és borzadva tettem le a korszamat a piros abroszra — nem szeretnék kegyelmes ur lenni!

— Ahá — kapott most észbe a kopasz — hát ez az, amit most fog ajándékozni a Világlap előfizetőinek! (— Ez, ez!) Tudom már! Több mint harmincezer kép lesz benne. Csupa fametszet.

— Kép? Harmincezer kép? A képeket én is szeretem, — gondoltam magamban és magint jobban kezdtem odafigyelni.

— Kolosszális lesz! A lányom, a Janka, a tanárnő, azt mondja, hogy ez valami (!) szenzációs dolog. Mit? Hogy honnan tudja. Hát ő is dolgozik a Világlapba! No igen, a Janka irónő! Hát ő azt mondja, hogy Brockhaus, meg a londoni, meg a newyorki leghiresebb lexikonoknak az illusztrációi lesznek benne. Még egy lexikon sem jelent meg az egész világon ennyi illusztrációval. Valami nagyszerű!

Érdeklődve huztam közelebb a széketem feléjük. A tekintetem véletlenül ráesett a falon ketyegő kakukórára, az már kilencet mutatott.

— Szent Isten, kilenc! Na, most már bizonyosan észrevették a szökésemet.

Lustaságot éreztem a tagjaimban és a fejem kóválygott. Sőt, hogy teljes őszinte legyenek, a gyomrom is. Hiába feszítettem meg a

figyelmemet, már a komornyikok beszélgetéséből sem hallottam tisztán mindent. Csupán egyes szaggatott mondatokat:

— Horribilis pénz. Milliókba kerül. Kérlek, Szepi, csak maga a könyveknek a bekötése négymillióhétszázötvenezer koronába kerül.

— Hogyan? — kiáltott fel a söntésben a vendéglős. — Istenem, micsoda nagyszerű sörgyarakat lehetne ennyi pénzből alapítani és az az ember könyvekre költi!

— Az ám! Világlexikonból százezer példányban nyomtatnak ki huszonöt kötetet. Az összesen két és fél millió kötet. Na? És minden egyes kötetnek a bekötése angol vászon diszkötésbe — olcsón számítva — egy korona kilencven fillér, hát most már azt vegye két és fél milliószor és számítsa ki, hogy nem négymillió hétszázötvenezer korona lesz-e az összeg? Én csak tudom, hiszen a lányom mondta, a Janka, a tanárnő, aki maga is dolgozik a Világlexikonba.

A vendéglős papirozt, ceruzát vett elő, én pedig, miután a második korszót is végképpen kiürítettem, egy darabig még üveges tekintettel bámultam a komornyikokra, amint épp azon vitakoztak, hogy ha a lexikon kötetjének husz korona lesz a bolti ára, a Világlap előfizetői pedig kötetenként három koronáért kapják meg, vagyis a huszonöt kötetes óriási művet összesen potom hetvenöt koronáért (Potom, potom, pofon — dűnyögtem magamban az álommal és jövődő terveimmel küzködve — az apámtól huszonöt kötet potom pofon), akkor . . .

Akkor (ők bizonyosan azt akarták mondani, hogy akkor minden épkézláb embernek elő kellene fizetni a Világlapra) — csak hogy akkor már annyira nem juthattak el az okoskodásukban, mert én egy remek ötletből elragadtatva hirtelen (azaz, hogy nem is olyan hir-

telen, mert nehezen sikerült) felálltam a székről és az üres söröskorsót magasra emelvén a kezemben, őszinte lelkesedéssel bódultam bele a szavuk kellős közepébe:

— Tisztelt ur! Miről van szó? Hova dolgozik a kedves leánya, a Janka, a tanárnő? (— Hova? — fortyant fel megbotránkozva a vörös — hát a Tolnai Világlapjába! Hisz egész este arról beszélünk, meg a Tolnai Világlexikonjáról!)

— Na jó! — és meglóbáltam a levegőben a söröskorsót. — Hát akkor, tisztelt ur, én nekem van egy nagyszerű indi . . . (csuklottam egy picikét, nem szép, de szükséges) Még pedig az az indítványom hogy én most ugyanis elszakadtam a szülői háztól és ezentul a magam emberségéből fogo-fogok megélni, mint Robinson, (— No, fiatal ur, mi lesz? — állt elém szigorú képpel a vendéglős. — Tessék fizetni!) hát . . . hát én ezennel megkérem a tisztelt urtól a kedves leánya, a Janka, akarom mondani a tanárnő kezét és ő aztán majd írni fog a Tolnai Világlapjába, én pedig (most már nemcsak a hangom, hanem a nyakam is megcsuklott) én pedig — nagyszerű indítvány, tisztelt ur, — be fogom kötni a Tolnai Világlexikonját négymillió hétszázötvenezer koronáért!

Ebben a pillanatban (hah, végzet!) kitárult a vendéglő ajtaja és belépett rajta az ivóba egy rendőr, meg az én szeretett, de szenvedélyes természetű édesapám és e kiáltással, hogy:

— Megvagy, kölyök! — galléron ragad és ezuttal, sajnos, nem három, hanem talán öt, hat, tíz, vagy (volt is időm nekem azt mind összeszámolni) talán négymillió hétszázötvenezer potom pofon között hazacibált önállósítási szép terveim színhelyéről.

A rendőr pedig ott maradt és a nyomorult bizonyosan friss csapolást ivott az én elárvult korszómból.

